

גיליון מיוחד: יוזמות בחינוך

בבנק מסד מבינים מורים

הטבות CLASS למורה

זה הזמן להצטרף לבנק מסד וליהנות מבחירה של אחת מארבע חבילות הטבה קלאסיות* המתאימה לכם ולצורכיכם!

1

שי למורה

מועדון מורים חופשי - 10 ש"ח לחודש
לפעולות עו"ש ללא הגבלה
+
הלוואת 40 - עד 30,000 ₪
ללא ריבית והצמדה לתקופה
של עד שנתיים

2

דורון למורה

מועדון מורים חופשי - 10 ש"ח לחודש
לפעולות עו"ש ללא הגבלה
+
אוברדראפט חינם
בגובה המשכורת ל-3 שנים
+
הלוואת רווחה לכל מטרה
עד 9,000 ₪ בריבית שנתית קבועה
של 0.85% להחזר במשך שנתיים

3

מתן למורה

מועדון מורים חופשי - 10 ש"ח לחודש
לפעולות עו"ש ללא הגבלה
+
פיקדון "ריבית במיידית"
סוגרים פיקדון של עד 50,000 ₪
ל-3 שנים ומקבלים 1.5% ריבית
מראש לעו"ש***

4

תמורה למורה

פטור מעמלות עו"ש - עמלת פקיד /
ערוץ ישיר / השלמה למינימום במט"י
+
עד 5 פנקסי שקים חינם בשנה,
למשך שלוש שנים
+
50% הנחה בדמי ניהול פיקדון ני"ע
(דנ"פ) לשלוש שנים (0.4%)

HAUSE®

* למעבירי משכורת בגובה של 4,000 ₪ ומעלה. ** בניכוי מס כחוק.

*** מותנה בשימוש חודשי בכרטיס אשראי בנקאי במינימום 2,500 ₪.

בתנאי ההלוואות, שיעור הריבית ושאר ההטבות עשויים לחול שינויים מעת לעת בהתאם להחלטת הבנק, למצב בשוק ההון והוראות החוק. כל האמור אינו בגדר של ייעוץ, השקעה, המלצה ו/או חוות דעת, אלא נועד לשמש הבהרה והסברה בלבד ואינו מהווה תחליף למידע אישי הניתן בסניף הבנק וכפוף להוראות החוק. מתן ההלוואות נתון לשיקול הבנק.

למשכורת ולפנסיה שלכם מגיע הטיפול הטוב ביותר!

שאל מימון, מנכ"ל
המומחה האישי שלך

המומחים שלנו

צוות בעל ידע רב תחומי וניסיון בטיפול בעובדי הוראה | כלכלנים בעלי רישיון פנסיוני | מנהלת לשעבר במחלקה לתנאי שרות במשרד החינוך | מומחים לזכויות רפואיות

השרותים שלנו

זכויות כלכליות במקרה נכות/מחלה:
כדאיות כלכלית של המסלול הרפואי / הכנה וליווי לרופא תעסוקתי וועדה רפואית

תכנון פיננסי מקיף לעובדי הוראה:
תכנון יעדים פיננסיים, מעקב ובקרה / בדיקת תכניות חסכון והשקעות, פנסיה, קופות גמל והשתלמות / בדיקה ותכנון של תכניות ביטוח-חיים, בריאות וסיעוד / החזרי מס / חוות דעת לבית משפט

שכר, דרגות וקידום: בדיקת טעויות בשכר / אופק חדש, עוז לתמורה / שבתון, חל"ת

פנסיה ופרישה: כדאיות פרישה / מסלול הפרישה האופטימלי / הערכת פנסיה ומענקי פרישה / קופות גמל והשתלמות / ליווי משלב הייעוץ עד לפרישה

ליווי לאחר פרישה: מיסוי לפורשים / בדיקת תקינות הגמלה והמענקים / שימוש במקורות פנסיוניים / בדיקת תכניות ביטוח חיים, בריאות וסיעוד / תכנון פיננסי לאחר 120

הנסיון שלנו

אלפי עובדי הוראה כבר קיבלו ייעוץ וליווי מהמומחים שלנו למימוש זכויותיהם!

לקבלת שרות אישי התקשרו: **1-700-508-558** או מהנייד: ***למורה** (54272)*
סניף תל-אביב | סניף הגליל והעמקים | www.mirvahim-group.co.il

הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לתנ"ך ע"ש זלמן שמיר

לחזור לשורשים!

תואר שני בתנ"ך בשנה אחת

המחלקה לתנ"ך מציעה
תכנית לימודים מרוכזת לתואר שני
(במסלול ללא תזה)

התכנית בהיקף של 9 קורסים שנתיים (18 ש"ש)
באחת משתי האפשרויות הבאות:

1. יום לימודים אחד בשבוע + קורסי קיץ מרוכזים במשך 2-4 שבועות
2. שני ימי לימוד בשבוע בימים ג ו-ה

■ התוכנית גמישה
■ לימודי השלמה לפי הצורך

התכנית פתוחה לבעלי תואר ראשון
ומתאימה במיוחד למורים בשנת שבתון
מורים הזכאים למלגת לימודים מטעם ארגון
המורים, יקבלו מלגה משלימה

לפרטים:

טלפון: 03-5318229

דוא"ל: deptn@mail.biu.ac.il

תפסים להרשמה ניתן למצוא באתר האוניברסיטה

באינטרנט dory.os.biu.ac/toar2web

וכן בחנויות "אקדמון" ו"סטימצקי"

שנת הלימודים תשע"ח

אוניברסיטת חיפה מציגה:

M.A. בתרבות הקולנוע

בעולם בו כל אחד עורך סרט בסמארטפון, מגיעה התוכנית שמשנה את החוקים. בואו להגדיר מחדש את הנרטיב הקולנועי באוניברסיטת חיפה, בתואר שני בתרבות הקולנוע המציע לכם: יום לימודים בשבוע, בית אקדמי בתחומי מחקר מגוונים ויחס אישי ופרטני.

5000 ₪ מלגה לחברים בארגון המורים,

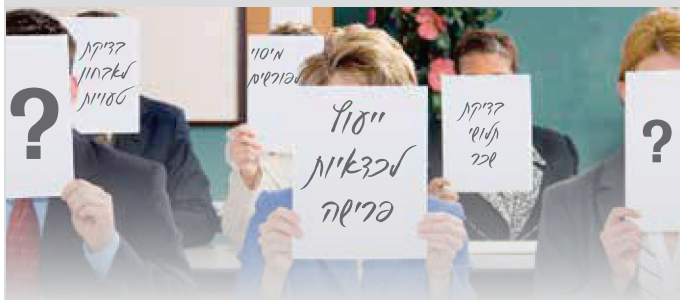
ובנוסף - מלגה ע"ס 1000 ₪ מאוניברסיטת חיפה!*

לפרטים-048240952 או במייל ymizrahi@univ.haifa.ac.il

* על פי ההסכם בין התכנית לתרבות הקולנוע לקרן-ידע של ארגון המורים. אליה תתווסף מלגה נוספת בשנה"ל הזו מאוניברסיטת חיפה.

מורה יקר! בוא וגלה את זכויותיך...

- בדיקה ממוחשבת לאבחון טעויות בתלשי שכר
- קידום ושכר באופק חדש ועוז לתמורה
- ייעוץ לכדאיות פרישה, שבתון או חל"ת
- ליווי מתמשך לכל מורה לאחר קבלת הייעוץ
- ייעוץ, הכוונה וליווי לוועדות רפואיות
- מיסוי לפורשים
- חוות דעת מקצועיות לבתי משפט
- בדיקת תקינות הפנסיה והמענקים
- בדיקת תיק קופות הגמל, ההשתלמות והחיסכון

הייעוץ ניתן ע"י טל ויים
לפרטים נוספים:
www.gmulim.co.il
1-700-700-215

ייעוץ למורה
חושבים איתך על הצעד הבא...

למפקחים
למנהלים
למורים
לוועדים

הזכויות שלך צריכות בדיקה תקופתית אצל עיריית זהבי

באווירה נינוחה על כוס קפה מוצעת לך
פגישה ושכרה בצידה

ייעוץ מקצועי, עדכני ודיסקרטי בנושאים:

- 📌 היקפי משרות 📌 קרן השתלמות 📌 שנת שבתון
- 📌 גמולים 📌 פנסיה 📌 תכנון הקריירה שלך
- 📌 מחלה ו/או נכות 📌 ועוד טיפים קטנים העושים

משכורת גדולה

לא תמיד אפשר לממש מחר את מה שמגיע לך היום, אז למה לחכות?

טלפנו עכשיו

טל': 09-9542108 פקס: 09-9566123

אתרנו: <http://www.zahavi-yeutz.com>

- **התכנית להוראת המדעים בבית הספר העל יסודי** (יום שני) בהתמחויות: מתמטיקה, ביולוגיה, פיזיקה, כימיה
- **התכנית לייעוץ חינוכי - עם אפשרות לתזה** (ימי שני ושלישי אחה"צ)
- **מוסמך בהוראה - M. Teach** לבית הספר העל יסודי בשילוב תעודת הוראה במגוון מגמות. תואר שני לאקדמיים חסרי תעודת הוראה (יום רביעי + שני אחה"צ)

מאושר לצורך קידום מקצועי על-פי המתווה להתפתחות מקצועית של משרד החינוך. מוכר למלגות של ארגון המורים.

אורנים
המכללה האקדמית לחינוך

- **התכנית לחינוך בגיל הרך** (יום רביעי)
- **התכנית להוראת המתמטיקה והמדעים לבית הספר היסודי** (יום שני)
- **התכנית להוראת מדעי הרוח והאמנויות בגישה רב-תחומית - עם אפשרות לתזה** (יום רביעי) עוד בתכנית: מסלול אמן-מורה, מוקד תל"י
- **התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה** (בסיוק) (יום שלישי)
- **התכנית להוראת שפות** בהתמחויות: אנגלית, עברית וערבית - **עם אפשרות לתזה** (יום רביעי)
- **התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך** (יום חמישי) בהתמחויות: ניהול בתי ספר ומוסדות חינוך; פיתוח פדגוגי; מסלול ייחודי של מנהיגות חינוכית

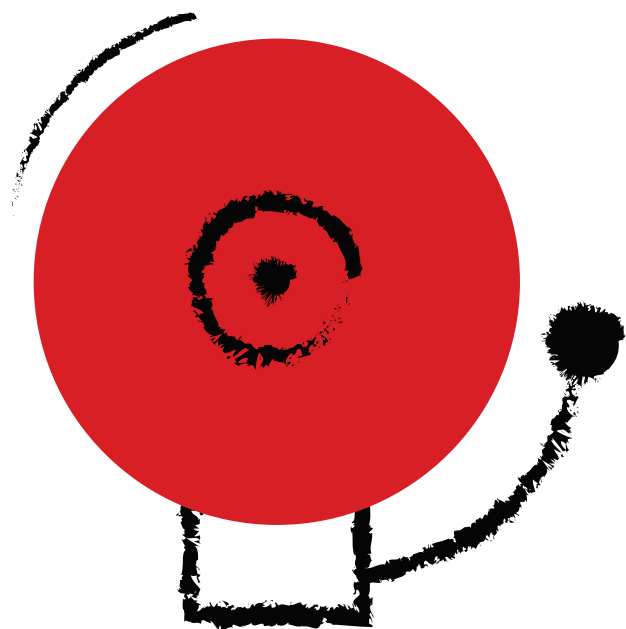
**הפקולטה ללימודים מתקדמים
לימודי תואר שני בחינוך והוראה -**
M.Ed.\M.Teach

**מזמינים אתכם
ללמוד, להתקדם ולהנהיג**
בתחומי התמחות
מובילים במערכת
החינוך

מורה, הצלצול הזה

הוא למען הזכויות הרפואיות שלך

חברון זלצמן

אלפי מורים שסובלים מבעיה רפואית, מצרידות או שנפצעו, כבר נעזרו בזכותי. הידע, המומחיות והניסיון שלנו יסייעו לכם להשיג את כל מה שמגיע לכם.

התקשר/י עכשיו
***5520**

זכותי
המומחים לזכויות רפואיות

*השירות אינו משפטי

תכניות התואר השני
במכללת קיי

M.Ed

ייעוץ חינוכי

למידה והוראה

חינוך גופני וספורט
לאוכלוסיות בהדרה
ובסיכון

חינוך בעידן
טכנולוגיות מידע

M.Teach + תעודת הוראה
לביה"ס העל-יסודי

המכללה
האקדמית
לחינוך

08-6402899 • kaye.ac.il

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע בע"מ
רח' עזריאל ניצני 6, ת.ד. 4301, באר שבע, 8414201

בשביל החינוך

מנחה דידיקטי

מומחה לתהליכי הוראה מותאמת

תכנית הכשרה להתמחות בקידום תלמידים מתקשים ועם לקויות למידה ברוח הפסיכולוגיה החיובית

למה כדאי לשריין מקום?

<p>מומחיות בהובלה מערכתית בתחום לקויות למידה</p>	<p>מתודולוגיות לפיתוח תכניות התערבות</p>
<p>כלים יישומיים מעולם הפסיכולוגיה החיובית לפיתוח משאבים פנימיים</p>	<p>שיטות ייחודיות לאיתור ולמיפוי</p>
<p>טכניקות להוראה פרטנית וכיתתית מותאמת</p>	<p>פרקטיקות לניהול סדנאות להעצמת הלמידה</p>

- ✓ 210 שעות ביום לימודים אחד בשבוע, מוכר לגמול
- ✓ התפתחות בתחום נוסף בקריירה
- ✓ הצטיינות בארגז כלים ייחודי, שפותח במרכז
- ✓ לכישורי למידה לאורך שנים של ניסיון ומחקר
- ✓ מיטב המרצים מהאקדמיה ומהמרכז לכישורי למידה
- ✓ ייעוץ אקדמי, ד"ר אורית זיו, יועצת אקדמית של המרכז לכישורי למידה, ומרצה באוניברסיטת תל-אביב

הרשמה באתר אורט אפיקים: afikim.ort.org.il

לפרטים נוספים:

Lsc@mapa.ort.org.il 03-6301384

המרכז לכישורי למידה: www.klemida.ort.org.il

תכנית שנתית ללימודי תעודה - תשע"ח

פסיכולוגיה חיובית

הכשרת מנחים לפיתוח וליישום תכניות בחינוך

תכנית ייחודית של "המכון לפסיכולוגיה חיובית בחינוך",

רשת אורט

יש לך הזדמנות למנף את עצמך

- ✓ לשנות תפיסת חיים שתוביל אותך לחיים מאושרים יותר
- ✓ לקבל ידע וכלים יישומיים שיעזרו לך להיות מסופק יותר מעבודתך
- ✓ להשפיע על הסביבה החינוכית ולהוביל שינוי משמעותי
- ✓ להתוודע לתכניות חדשניות בתחום
- ✓ להשתלב כמנחה / מרצה במכון לפסיכולוגיה חיובית בחינוך
- ✓ לפתוח בקריירה נוספת (כמרצה, מנחה, מאמן)

היקף התכנית:

יום לימודים בשבוע (יום ב') בתל אביב. 240 שעות עם גמול

ייעוץ וליווי אקדמי:

פרופ' אורן קפלן, פסיכולוג קליני - הקתדרה למחקר בפסיכולוגיה חיובית, דיקן ביה"ס למנהל עסקים, המסלול האקדמי, המכללה למנהל

ניהול התכנית:

חגית נברו - המכון לפסיכולוגיה חיובית בחינוך, המרכז לכישורי למידה, אורט ישראל

ריכוז התכנית:

עמית טיברמן - מרצה בכירה ומנחת קבוצות, המכון לפסיכולוגיה חיובית בחינוך

פרטים נוספים והרשמה לתכנית באתר: afikim.ort.org.il
המרכז לכישורי למידה: 03-6301384
LSC@mapa.ort.org.il

מהרו
להירשם!
מספר המקומות
מוגבלו

רון ארז

יו"ר הנהלת
ארגון המורים

קוראים יקרים,

בחינוך: בחינוך טכנולוגי-מדעי, בטכנולוגיה חינוכית, בלימוד תוך התנסות בשימוש באמצעים טכנולוגיים חדשניים, במעבדות. בכל הנושאים הללו ארגון המורים שותף ואף יוזם. גולת הכותרת היא הרפורמה עוז לתמורה אשר יזם הארגון, תוך שינוי פרדיגמות מקובלות במערכת החינוך, תוך שינוי הרגלי עבודה ודפוסי חשיבה.

רפורמה זו, על מרכיביה, היא ייחודית ביחס למערכות חינוך בעולם. היא סוגרת פערים לימודיים בין תלמידים, ויוצרת נגישות וקשר טובים יותר בין המורים לתלמידים, היא שיפרה שיפור משמעותי את שכר המורה, ויצרה הליכי שינוי גם בחינוך היסודי (הרפורמה אופק חדש).

הנהלת ארגון המורים הבינה שקידום מעמד המורה, קידום מערכת החינוך וצמצום הפערים יהיו יעילים יותר כאשר השינוי יבוא "מלמטה", מהמורים, ולא דווקא יונחת ע"י הנהלת משרד החינוך שעיקר עניינה, למעשה, להעביר את הקדנציה בשקט.

שר החינוך לשעבר, יוסי שריד ז"ל, הבחין בפוטנציאל של הרפורמה, ונרתם לשיתוף פעולה לצורך קידומה. ד"ר שמשון שושני, יב"א, הבין את המשמעות שלה ונאבק להשיג את התקציבים ליישומה, ועל כך אנו מכירים טובה.

מורים רבים עוסקים יום יום ביצירת תכניות לימודים חדשות בתחומים השונים, ובכך תורמים להשבחת ההוראה בדיסציפלינות השונות, בעיקר בתחומי האזרחות, הטבע והמדעים.

חוברת זו המוגשת לכם באה לציין את חשיבות היזמות והחדשנות בכלל ובחינוך בפרט, לאורך הדורות ועד היום, וגם לסמן את הסיכוי לעתיד.

הישראלים נתפסים בעולם כבעלי יוזמה ויצירתיות, ומדינת ישראל נחשבת ל- Start Up Nation. תכונות אלה טבועות, כנראה, בגנים של העם היהודי, אשר במשך אלפי שנות היסטוריה, כעם קטן, מפוזר ונרדף, נאלץ ליצור לעצמו פרנסות שונות ומשונות כדי להתקיים, תוך המצאת מקצועות שונים שבהם לא עסקו העמים שבקרבתם הוא חי, ואף להצטיין במקצועות אלו.

הנכסים העיקריים ואולי היחידים שהיו לעם היהודי הם המוח, היוזמה והלימוד. בזמן שרוב העמים היו אנאלפביתים, היהודים לימדו את ילדיהם קרוא וכתוב כבר בהגיעם לגיל 3. עוד בתקופת בית ראשון ובית שני בישראל ובגולה הצטיינו היהודים במסחר, ברפואה ועוד, ולמותר לציין את תור הזהב של יהודי ספרד ופריחת היהודים לאחר גירוש ספרד במדינות שאליהן הם הגיעו. גם אחרי גירוש אנגליה ושריפת התלמוד בפריז, הרדיפות והאפליות בארצות אשכנז, וביתר המדינות שבהן חיו יהודים, כגון מדינות צפון אפריקה, תמיד הצליחו היהודים לבנות את עצמם מחדש.

כך קרה וקורה גם במדינת ישראל. תייר שבא לישראל מתקשה להאמין למראה עיניו כשמתגלה לו מה הוקם פה ומה נעשה פה במשך 69 שנות קיום המדינה: הפרחת המדבר, בניית ערים, אוניברסיטאות, רפואה מתפתחת, הייטק ועוד, וכל זאת ללא משאבי טבע ועם לא מעט אויבים מסביב. היצירתיות, היזמות והחריצות הן שיצרו, תוך קליטת עלייה מ-74 גלויות, את מה שקיים היום.

חדשנות ויזמות קיימות גם במערכת החינוך, לא רק בהייטק, ברפואה ובתעשייה. במקביל לחינוך בשיטות "דרכי סבא", התפתחה החדשנות

תוכן העניינים

68	ייבוא מחו"ל דני סלייפר
70	"וירבו ויעצמו במאוד מאוד" ... ויימלא היישוב שוהם אותם לימור וקס
74	דרך שונה להוראת נושא השואה משה פלדמן
76	קומיקס ואוריגמי בשירות לימודי מדעי המחשב אודי מלכה
78	הדבר הנפלא שקורה כאשר ידע מתרגם לעשייה עדי ויניצה ורויטל יהל- נאמן
82	ללמוד מרחוק ולהרגיש מקרוב משה מימון
86	קדימה, בואו לשחק מאיה בן אמוץ
88	המורה המאמנת מיטל צבאג
90	כשפרזנטציה ויצירתיות נפגשים נחום ישראלי
92	תוכנית חינוכית מאירה וחדשה סיגל סער
96	מועצת התלמידים מכוונת לרשת המקוונת עודנה נינו
98	קירות בית הספר אינם בהכרח גבולותיו עדי רובין וכנרת כהנא
100	בית חם ללימוד הומניסטי שושי אביב
102	התוף כמתוך ענבר אופק דן
105	גבירותיי, ההיסטוריה חוזרת גילי לוי
106	בעלי החיים בבית הספר אורן בן יוסף
109	יזמות חינוכית כחלק מדי-אן-איי בית ספרי נילי קאפח
113	חינוך פשוט - פשוט לעבוד אחרת יובל לוינגר

7	דבר יו"ר הנהלת ארגון המורים רן ארז
9	דבר עורך "קשר עין" שלמה מויאל
11	דבר עורכת הגיליון המיוחד שרון כץ
12	מהי יזמות חינוכית ומהם התנאים לקיומה לאה רוזנברג
16	החינוך עובר ידיים ארז טפר
22	יזמה חינוכית בריבוע אביחי כהן, מעין נלסון ורויטל נאמן-יהל
26	כל אחד יצטרך להיות יזם ליאור עילם
30	היא מתכנתת - she codes רות פולצ'ק
36	כוחה של מדפסת קטנה אחת יניב מיכאלי
38	יזמה שמעודדת יזמות חנה ספיר
40	האתגר: יזמות תלמידים מיקה דפני
42	בואו נשחק שילת שמחון
44	לאסוף את הבננות יונתן שור
48	יום שלם על אנטישמיות שושי ליסקר
50	"רציתי להיות מורה פרטית בדרך אפקטיבית הרבה יותר" נאוה לוי
54	הרשות המקומית כמאפשרת ומפתחת למידה רויטל שפירא
58	יזמות? משרד החינוך תחילה אברהם פרנק
62	טועמים מדע סלוא דיאב ואבו אלהיג'א רונית
64	מיזמים כלכליים במוסדות חינוך מרון טל

ארגון המורים לא יישא באחריות כלשהי לתוכן המודעות/הפרסומים ו/או לטעויות שאירעו בתוכן המוצג בהם.
כל המסתמך על המודעה/פרסום עושה זאת על אחריותו האישית בלבד.
כמו כן פרסום המודעה אינו מהווה המלצה או הבעת עמדה של הארגון לגבי נכונות ו/או כדאיות המודעה.

דבר העורך

שלמה מויאל

יו"ר המחלקה ל"קשר עין"
וחינוך טכנולוגי
טל' 03-7106749
shlomom@igm.org.il

הגיליון הזה הוא הגיליון הרביעי היוצא במתכונת רחבה ומהודרת ומתמקד בנושא מרכזי אחד. הנושא הנדון בו הוא יוזמות בחינוך (תוכניות, תהליכים, שינויים, אירועים ופרויקטים חינוכיים ייחודיים, יצירתיים ופורצי דרך של מורים, בתי ספר ותלמידים).

אני מודה לכל מי שנענו לפנייתנו מתוך רצון לשתף את האחרים בעשייתם החינוכית המיוחדת ולהעשיר את הגיליון. המאמרים המעניינים פותחים לפנינו צוהר אל דרכים שונות שמאפשרות

לאנשי החינוך, בין השאר, להתגבר על קשיים ולמצוא פתרונות לבעיות, לצמוח מתוך משברים, וגם להעצים יכולת אנושית טובה שיכולה להשפיע על עתיד מערכת החינוך. אם משהו מהדברים המופיעים בגיליון יגרום למקבלי ההחלטות בתחום החינוך לפתוח מגמות טכנולוגיות חדשות, בעידן זה שבו הטכנולוגיה מתקדמת ומתפתחת במהירות הבזק - דיינו... זה המקום להודות גם לכל מי שסייעו בהוצאת הגיליון במתכונת המיוחדת.

לכל חברינו המורים בחינוך הטכנולוגי: אני שמח לבשר כי נושא 30 / 70 שתוכנן במקצוע ההתמחות במגמות הטכנולוגיות ירד מסדר היום של מקבלי ההחלטות במשרד החינוך.

הישג נוסף של ארגון המורים בנושא החינוך הטכנולוגי, אשר אינו יורד מסדר יומו ומועלה תמיד בוועדות החינוך ובוועדות המדע והטכנולוגיה של הכנסת, בא לידי ביטוי בפרסום חשוב מטעם משרד החינוך שאנו עדים לו בעת האחרונה בכלי התקשורת, ובו קריאה לחזור וללמוד מקצוע טכנולוגי ולקבל גם תעודת מקצוע וגם תעודת בגרות.

כמדי שנה דאג ארגון המורים לקיים גשפי פורים, בכמה מקומות מרכזיים בארץ, בדרום, בנתב"ג ובחיפה. כל הנשפים היו מוצלחים, והמארגנים ראויים לתודה.

אני מבקש לאחל הצלחה למר שמואל אבואב בתפקידו החדש-ישן כמנכ"ל משרד החינוך, בתקווה שהיחסים ושותף הפעולה בין ארגון המורים למשרד החינוך יהיו טובים לא פחות משהיו בעבר, ויחד נצליח לקדם מערכת חינוך לתפארת.

לא נותר לי אלא לברך את עם ישראל בברכת חג פסח שמח, ואת חברינו במגזר הנוצרי בברכת חג פסחא שמח.

חברי הארגון מוזמנים לשלוח מפרי עטם אל המערכת, לפי הכתובת: michala@igm.org.il

קשר עין

בהוצאת: ארגון המורים בבתי הספר העל יסודיים

דרך מנחם בגין 23 תל-אביב 6618356

www.igm.org.il

טל' משרדי ארגון המורים בתל-אביב: 03-7106777

טל' המערכת: 03-7106786

פקס המערכת: 03-5667713

עורך קשר עין: שלמה מויאל, shlomom@igm.org.il

עורכת: שרון כץ

חברי המערכת: שלמה מויאל (עורך), רן ארז, משה אוהיון,

נורית ולנסי, זהבה שפר, ד"ר שוש וינטר, אפרת בר וקרן שקד

רכזת המערכת ועורכת לשון: מיכל אחישר michala@igm.org.il

עיצוב גרפי: סטודיו פיני חמו

הפקה ופרסום: נירפרינט מדיה והפקה בע"מ

www.nirprint.co.il רח' ראול ולנברג 6 ת"א 6971905

טל': 03-6496069 info@nirprint.co.il

מנהל הפקה: ניר שפיר

ניהול פרויקט ומודעות: קארין רומנו

טל' 050-5295330 Karin@nirprint.co.il

הדפסה ועיטוף: גרפוליט

אין המערכת מתחייבת לפרסם כל חומר שמתקבל או להחזירו לשולח

לגיליון זה מצורפת חוברת של המחלקה לתרבות, פנאי ונופש

כל הזכויות שמורות למוציאים לאור. אין להעתיק, לשכפל או לעשות שימוש כלשהו בחומר הכתוב ללא אישור בכתב מהמוציאים

לצמוח אישית, להתפתח מקצועית תכניות הלימודים לתואר שני

תואר שני M.A.A.T. לטיפול באמצעות אמנויות:

- אמנות חזותית
- ביבליותרפיה
- מוסיקה
- תנועה ומחול

המטפל באמנות נעזר באמנויות השונות ובקשר הטיפולי ליצירת מרחב שבו מתרחשים שני תהליכים: תהליך ההבעה והיצירה של המטופל, ותהליך ביסוס הקשר בין המטפל והמטופל. תהליכים שזורים אלו מניבים שילוב ייחודי בין החלקים הקוגניטיביים והרגשיים של המטופל לצורך עשיית שינוי בחייו.

בוחרים בדוד ילין

- ייעוץ מקצועי וליווי אישי מהיום הראשון ועד לסיום התואר
- התנסות מעשית נרחבת כבר מהשנה הראשונה
- דגש על הדרכה בקבוצות קטנות במכללה והדרכה פרטנית במקומות ההכשרה
- מוסד מוביל בתחום הטיפול באמצעות אמנויות

מלגות והטבות*

- קורסי השלמה - מלגה למשלימים קורסים בדוד ילין תוענק לסטודנטים שיעמדו בתנאי הקבלה וילמדו לתואר M.A.A.T.
- מלגות נדיבות נוספות עם מימוש הלימודים
- הסדר מימון שכר לימוד

תואר שני M.Ed. בחינוך:

- הוראה ולמידה
- מידענות-ספרנות במערכות חינוך
- שילוב תלמידים עם ליקויי למידה ועם קשיי התנהגות

תכניות אלה תורמות לפיתוח האישי ולקידום המקצועי של מורים ומחנכים מובילים. התכניות מתאפיינות בחוויית למידה מעצימה ומתבססות על הנסיון שלכם המורים בשטח, תוך שימוש בתיאוריות ומחקרים לטובת פיתוח מיומנויות מקצועיות וחיזוק ההתמודדות עם אתגרי החינוך וההוראה.

בוחרים בדוד ילין

- מוסד הכשרת המורים המוביל בישראל
- חדשנות בתחום המחקר, שיטות ההוראה ותהליך ההכשרה
- ייעוץ מקצועי וליווי אישי מהיום הראשון ועד לסיום הלימודים
- קורסים מקוונים לפי בחירה

הטבות*

- הסדר מימון שכר לימוד

*כפוף לתקנון

תכניות הלימודים לתואר שני מאפשרת שילוב בין לימודים ועבודה * כפוף לתקנון

רחוב מעגל בית המדרש 7, בית הכרם, ירושלים
www.dyellin.ac.il / hemshech@dyellin.ac.il

לפרטים והרשמה
התקשרו: **3043***

שרון כץ

עורכת הגיליון

קוראים יקרים,

חלק מהמאמרים כוללים התייחסויות למרכיבי ה"מתכון" שיצמיח ויחנך את הבוגרים לחשיבה יזמית ולדרך שיש לצעוד בה כדי לחזק את "שריר היזמות" במערכת החינוך כולה.

מובאות כאן רק טעימות קטנות של יוזמות ופרויקטים מתוך ים גדול של יוזמות ורעיונות נפלאים המתקיימים יום ביום בבתי ספר ברחבי הארץ ומעשירים, מחזקים, ומשנים חוויות למידה ותהליכי למידה.

כל מורה / מנהל / תלמיד הלוקח חוברת זו לידי יכול לקבל השראה ואולי אף הנעה לפעולה לאימוץ יוזמה קיימת או למימוש רעיון מלהיב משלו. פרטי הכותבים שמורים במערכת והם יהיו שמחים לשתף בהצלחתם. לצערנו, מפאת אילוצי מקום, לא הצלחנו להכניס לגיליון הזה את כל המאמרים שהתקבלו.

ולפני סיום, קולם של התלמידים לעולם לא יכול להיות נפקד כשעוסקים בחינוך. קולו החשוב של ארז טפר, תלמיד כיתה י"ב וזם יחיד ומיוחד, משולב בחוברת זו. על המאמר שלו - אל תדלגו.

חג שמח!

מוגש לכם גיליון "קשר עין" מורחב המוקדש כולו ליוזמות בחינוך. הגיליון הזה מכיל מגוון רחב של יוזמות ופרויקטים חינוכיים, יצירתיים ופורצי דרך שהם דוגמאות לעשייה חיובית ורעננה, המתעלה מעל השגרה וגורמת הפריה הדדית ולמידה חדשה בקרב תלמידים, מורים וקהילות. משב הרוח הלא-שגרתית של היוזמות החינוכיות הללו יוצא החוצה מבין השורות הכתובות והוא דוגמה חיה לסטארט-אפ ניישן באדיוקיישן.

אנשי חינוך מכל הארץ נענו לקול הקורא שהפצנו וכתבו מהשטח על יוזמות שלהם שחידשו דברים בעולם החינוך והביאו לידי חוויית למידה, התקדמות והתנסות מעוררות השראה. מטרת הגיליון הושגה - השטח מדבר חזק וברור...

נוסף למאמרים של אנשי חינוך תמצאו ששזורים כאן מאמרים של יזמים וגורמים שונים מחוץ למערכת החינוך, שהשקיעו מכישרונם וממרצם, מי כמלכ"ר ומי כביזנס, כדי לתרום לתלמידים ולמורים במערכת החינוך. קולם של אלה מייצג זווית ראייה שונה, ממבט רחב ומקיף, שיכולה לשפוך אור על הדרך שבה אפשר לייצר תהליך נכון ומובנה של הטמעת יוזמות חינוכיות, שבאות מבחוץ, לתוך מערכת החינוך ביתר גמישות.

מהי יזמות חינוכית ומהם התנאים לקיומה

מה בין יזמות חינוכית ליזמות אחרת,
איך עושים את זה ומה תפקידה של התשוקה בסיפור?

התלמיד. היוזמה החינוכית של המורה תהיה, אם תצליח, הזדמנות לפעולה מפתיעה, בלתי צפויה, של התלמיד - כזו שתגביר את סיכוייו, לדעתו, להצליח. יוזמה בכלל, ויוזמה חינוכית בפרט, מתחילה בדרך כלל בסיפור אישי. באותו רגע מחולל ומעצב שבו נוצרת בלבו של המורה תשוקה לנושא שאותו הוא מלמד.

נסיבות אלה, אולי, יוכלו לאפשר או לגרום לתלמיד "להידבק" בתשוקה זו וללכת בנתיב חדש, ולא דווקא זה שסימן המורה בשבילו, או להמציא את אותה מילה שהוא לא שייך באוזניו.

ליוזמה חינוכית נדרשים חמישה תנאים:

* תשוקה

* רעיון הנגזר מתשוקה זו

* החופש והאומץ ללכת אל הבלתי נודע

* יצירת לקסיקון הולם, ואולי חדש, להמשגת הרעיון

* היכולת להטביע חותם מתמשך ומחולל תהליכים נוספים

תשוקה -

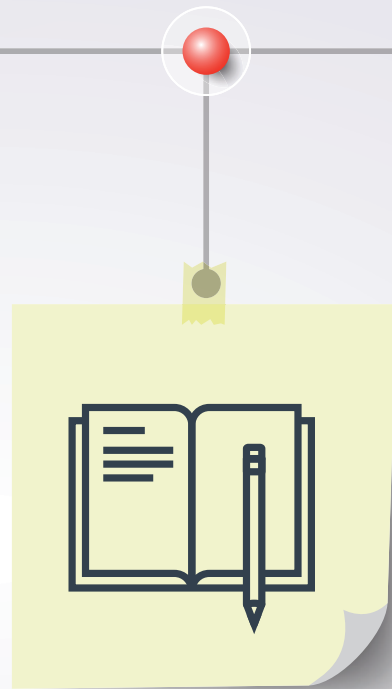
בספרו "סוד אחיזת העיניים" מספר מאיר שלו: "אבא ראה שאני מצייר אבל לא שם לבו לכך", אומר גוטמן, "אבא נהנה מציורי אבל לא ייחס להם חשיבות... יום אחד ישבתי מול החלון וציירת כמנהגי... חשבתי שאני עושה דברים שאין להם שום ערך. פתאם נשלחה יד מאחורי וחטפה את הציור - ביאליק!

בואנו להגדיר יזמות חינוכית, נבחין תחילה בסוגים שגורים ומוכרים של יזמות: יזמות עסקית ויזמות חברתית.

"יזמות עסקית היא הליך ההוצאה לפועל של מכלול הפעולות הדרושות להקמתו וניהולו של עסק חדש, או של תחום פעילות חדש בעסק קיים. מוציאי הפועל של פעולות אלו נקראים יזמים." (ויקיפדיה)

"בשנים האחרונות, לצד היזמות העסקית, מתבסס מונח חדש בשם 'יזמות חברתית'. זוהי יזמות המשתמשת בשיטות שמאפיינות את היזמות העסקית, במטרה ליזום וליצור ארגונים והתאגדויות חדשות, שמטרתן להוות מענה לבעיות חברתיות וסביבתיות. בניגוד ליזמות העסקית, היזמות החברתית ככלל איננה מונעת משיקולים של רווח, אף שיזם חברתי עשוי לייצר רווח כספי כתוצאה מפעילותו." (שם)

המשותף ליזמות עסקית וליזמות חברתית הוא שא' מבקש להניע את ב' (יחיד או רבים) לעשות מעשה שא' מבקש שיעשה. לדוגמה: יזם עסקי המבקש ליצור ביקוש למוצר חדש אצל ב' כדי שירכוש אותו, או יזם חברתי המבקש לשכנע אחר או אחרים להצטרף אליו לביצוע רעיון כלשהו (איסור השלכת בדלי סיגריות, התנדבות בבתי חולים, שמירה על החופים וכד'). יזמות חינוכית, בניגוד ליוזמה עסקית או חברתית, מתמקדת באינטרס של מושא היזמות - יצירת מציאות חדשה עבור

יצירת לקסיקון חדש -

כָּבֵר מְרֵשׁ הַקְרָנֶשׁ עָלַי סֶשֶׁר הַקְלָשׁ
 עוֹד מְעֵט יִקְרַנְךָ כְּחוֹרֵם,
 אֶה, בְּשִׁלְהֵי הַיִּרְמוֹק
 מְשִׁתְּצֵל הַתְּלִבּוֹק
 מְתַרְקֵל, מְתַבְּקֵל וְשׁוֹרֵם. ... 'י למדן / שיר הגלזוזיים
 לדוגמה:

* שימוש במילים מעולם הרגש: "מאמין בכם", "נעבור את זה יחד".

* שימוש במטפורות: "כל אחת ואחד מכם בכיתה הזאת הוא הכדורים האדומים והלבנים שלי... לא יכול לוותר על אף אחד."
 * שימוש במילים מעולם החושים: "זה מרגיש נפלא, זה מריח הצלחה".

היכולת להטביע חותם מתמשך ומחולל תהליכים נוספים -

יזומה יכולה לצאת לפועל בכל מסגרת, בכל מקום ובכל זמן. ואולם יזומה המבקשת להטביע חותם מתמשך ומחולל תהליכים נוספים - כזו שתהיה משמעותית, חייבת להכיל בתוכה את הזרעים להפצה ול"האבקה" לקהלים הולכים ומתרחבים, שכן כל עניינה של יזומה חינוכית הוא יצירת תהליכים המזינים את עצמם ויוצאים לאפיקים חדשים.

הוא ניגש אלי על קצות אצבעותיו, ושמעתי אותו קורא בקול עז, כדרכו, בצעקות התלהבות: 'בן ציון! בן ציון! בוא וראה מה צייר הבן!'

באותו רגע הרגשתי שכמו תקתק לי איזה שעון".
 תשוקתו של ביאליק, המבוגר המשמעותי, פגשה בתשוקה של גוטמן הצעיר ליצור.

רעיון -

"איך בונים ספינה?"

אוספים אנשים ונוטעים בהם את האהבה והכמיהה לים הגדול, הרחב והאין סופי, ולא מקבצים אנשים ואומרים להם להכין תכניות, לאסוף חומרים ולבנות ספינה."
 (אנטואן דה סנט אקזופרי)

החופש והאומץ ללכת אל הבלתי נודע -

"-אתה יכול להגיד לי לאן ללכת מכאן?"

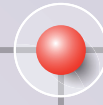
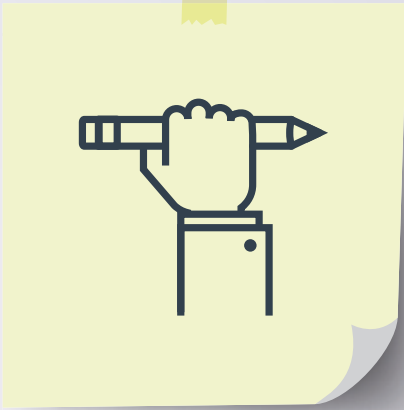
-זה תלוי לאן את רוצה להגיע, אמר החתול.
 -לא כל כך אכפת לי..."

-אז זה לא משנה באיזו דרך תבחרי... אמר החתול".

(מתוך "עליסה בארץ הפלאות")

וגם

"רק מי שלוקח סיכון והולך רחוק, מגלה עד כמה רחוק הוא יכול להגיע."
 (איינשטיין)

להלן דוגמה ליוזמה חינוכית קיימת במערכת: החלטה על אי קיומם של מבחנים בשליש/ סמסטר ראשון של כיתה ז'.
 הנימוק הברור הוא שהמעבר מבית הספר היסודי לחטיבת הביניים כרוך בהסתגלות למסגרת חברתית ולימודית חדשה, בהרחבת מספר המקצועות הנלמדים, בהיכרות עם מורים ושיטות חדשות ועוד.
 נימוק נוסף שהדרך עד בחינות הבגרות עוד ארוכה ולכן "הסיכון" אינו גדול.

ה"שחרור" מלחץ המבחנים ותעשיית הציונים לתקופה מוגדרת הוא אחת מהדרכים להעניק תוקף ומשמעות למורטוריום. ואיך נעריך את התלמידים? ומה יהיה הציון בתעודה?
 כאמור, זו יוזמה חינוכית, ולכן נדרשת יצירתיות חינוכית: אולי שיחה עם התלמידים? קריאת תשובות שנכתבו, פרזנטציה של הנושא הנלמד, ועוד ככל שהדמיון (כן, גם של המורה) מאפשר.

הפסנתר -

לפעמים מנגנים בקלידים הלבנים ולפעמים בשחורים, אבל כשמנגנים בשניהם אין גבול למה שאפשר להלחין.
 זהו מודל לשימוש במתודות שגורות יחד עם היפוכן הבלתי שגור היוצר הזדמנויות חדשות.
 במצב הנוכחי המורה הוא כמעט תמיד השואל והתלמיד המשיב. יוזמה מפתיעה ומרגשת עשויה להיות זו המיוחסת לאמו של איינשטיין (וגם לאמו של פרופ' חיים הררי), שנהגה לשאול את בנה בשובו מבית הספר: "האם שאלת דבר מה חכם היום?"

מודלים אפשריים ליוזמות חינוכיות

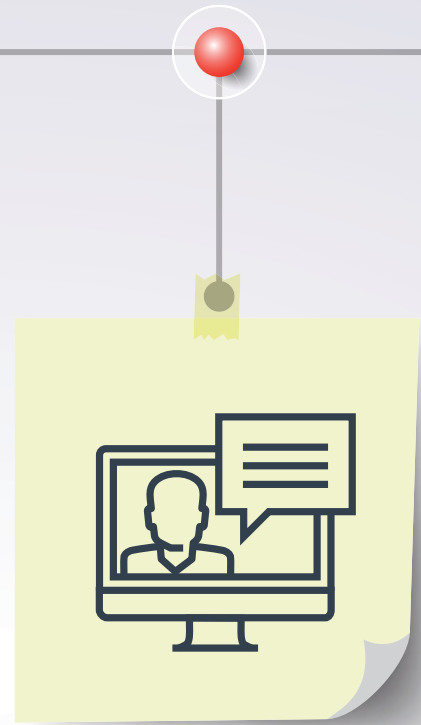
הגלובוס - ".... היו שהעמידו סימן שאלה גדול אפילו על מיקום הצפון למעלה, כשהמדינות העשירות של אירופה וצפון אמריקה נמצאות במפה מעל העניות, שנמצאות בתחתיתה. הוא הראה שניתן להפוך את המפה בקלות ולא ייגרם שום נזק להבנה, או פגיעה באמת הגאוגרפית. רק ההרגלים שלנו נפגעים מהיפוך כזה." (מפת העולם על פי פיטרס 1974)

מסורת רבת שנים של מורים בבדיקת מבחנים קובעת כי יש לסמן את התשובות השגויות (ורצוי באדום בולט) כדי שהתלמיד יעקוב אחר הטעויות ויתקן דרכיו. עוד בימים שחבריי ואני היינו תלמידים, ההתייחסות לסימונים האדומים היו עוד הוכחה (והפעם ניצחת) ל"רשעותם" של המורים. זיכרון נעורים זה גרם כנראה להצעה ליוזמה החינוכית הבאה:

סמנו את התשובות הנכונות! בגדול, בהבלטה, בצבעים!
 זו הזדמנות "לחגוג" את שהתלמיד למד ויודע, במקום את הכישלון. הטיעון שמא כך לא ילמד דבר ראוי לבדיקה ולהוכחה, האם אנו לומדים טוב יותר מכישלון או מהצלחה?!

כאמור, זו יוזמה חינוכית שמבחנה הוא הפרשנות והשינוי שהיא עשויה או עלולה לחולל ביחסו של התלמיד.

הסכר - השיטפון ההולך וגובר בציונים, בהערכות, במדידה, מאיים לסחוף עמו כל חלקה טובה גם של אותם מבדקים שעניינם וכוונתם טובה ורצויה.

ספר "לטובתם" ובתמורה הם יקבלו שיפור בציון. ה"חוזה" שבין המורה לתלמידיו ברור.

לפי תפיסת היוזמה החברתית, המורה יציע לתלמידיו לאסוף ספרים כדי לתרום אותם לילדים נזקקים כדי שהללו יוכלו לקרוא. תפיסה זו מניחה שהמורה משוכנע שקריאת ספרים חיונית ואולי אפילו מהנה ולכן הוא "מגייס" את תלמידיו (מתוך הנחה שגם הם, כמוהו, חושבים שקריאת ספרים חשובה) להשתתף במתן הזדמנות לילדים שהנאה ותועלת זו נמנעה מהם.

יוזמה חינוכית מבקשת מהמורה "להדביק" בתשוקתו לקריאה את תלמידיו. כדי שזה יקרה, על המורה למצוא את הדרך לבטא תשוקה זו באוזני תלמידיו ולעיניהם, על ידי המלצה על ספר שקרא (בילדותו?), או שיזמן להם אפשרויות לראות אותו קורא בהפסקות ואינו יכול להניח את הספר מידי. וכן, לדבר אִתם על תשוקתו.

אין מתכון אחיד לדרך שבה המורה עשוי "להדביק" את תלמידיו בתשוקתו לספר. זה יופיו של מיזם חינוכי, הוא מחייב להמציא בכל פעם מחדש את הניצוץ שיצית את התשוקה בקרב התלמידים.

המורים והתלמידים יודעים היטב מתי זה קורה, גם אם אין יודעים תמיד למה.

"מי שאין לבו אמיץ לשחות נגד הזרם בגבורתו, ישוט עם הזרם על אפו וחמתו." (יעקב שטיינברג)

סמנו את התשובות הנכונות!
בגדול, בהבלטה, בצבעים!
זו הזדמנות "לחגוג" את

שהתלמיד למד ויודע, במקום את
הכישלון. הטיעון שמא כך לא ילמד דבר
ראוי לבדיקה ולהוכחה, האם אנו לומדים
טוב יותר מכישלון או מהצלחה?!

מיומנות ניסוח שאלות היא בעלת חשיבות רבה, כידוע, ולכן דורשת מקצועיות ופתיחות של המורה כדי להכשיר את התלמידים להשתמש בה.

ואולי... את דף השאלות בבחינות הבגרות ניתן יהיה להחליף פעם... בדף תשובות, שעליהן ישאל התלמיד-הנבחן שאלות, אולי?!

המחשה לסיכום

לסיכום, אני מבקשת לחזור ולהזגים את ההבדלים המהותיים, לדעתי, בין יוזמה מסחרית ליוזמה חברתית וליוזמה חינוכית בנושא עידוד הקריאה.

לפי תפיסת היוזמה ה"עסקית", המורה יטיל על תלמידיו לקרוא

החינוך עובר ידיים

פרויקט 121 - מובילים שינוי במערכת החינוך: חינוך שמובל בידי מקבלי - התלמידים

חבר'ה בגיל שלי. מתוך כל השיחות האלה עלו שלושה דברים, שוב ושוב ושוב - אחת: בני נוער צריכים להיות מעורבים יותר בחינוך. שתיים: בתי הספר צריכים לתת לנו מיומנויות. ושלוש: השיעורים צריכים להיות בכמה דרכי למידה.

כך נולד, למעשה, פרויקט 121. הפרויקט הוקם בידי תלמידים כדי להוביל שינוי במערכת החינוך מלמטה, על ידי התלמידים עצמם. במסגרת פרויקט 121 תלמידי כיתות י"א-י"ב (הנקראים "מנטורים") מנחים ומלווים קבוצת תלמידים מכיתה ט' לאורך תהליך פיתוח מיומנויות לאורך השנה.

מטרת פרויקט 121 להוביל שינוי בשלושה תחומים עיקריים בבית הספר:

וסוכני השינוי הם...: התלמידים!

התחום הראשון הוא מעורבות בני נוער בחינוך. לחלק הזה הגעתי כשהוקם, במרץ 2015, "צוות י"א" של משרד החינוך. המטרה של הצוות הייתה לפתור את הבעיות שהתעוררו אחרי הרפורמה של שר החינוך לשעבר שי פירון. בצוות הזה קרה מה שלא קורה מספיק במשרד החינוך; ישבו שם כולם: מורים, מנהלים, מפקחים, אנשי משרד החינוך, והכי חשוב - תלמידים. אמרנו מה דעתנו. לפעמים עשינו קצת רעש. לאחר שעבודת הצוות הזו הסתיימה, הגענו לעוד פורומים במשרד החינוך שבהם קיבלו החלטות בנוגע לחינוך של כל אחד מאתנו. הלכנו גם לשם. דיברנו. ואתם פשוט לא תאמינו. הקשיבו לנו. וקיבלנו הזדמנות לתקן דברים. והתגובות היו מדהימות - היה

תמיד אהבתי מדעים. אבל בחטיבה לא הייתי טוב בזה כל כך. תמיד הייתי 10 נקודות מתחת לממוצע של שאר הכיתה, למרות שהתחום הזה עניין אותי תמיד. בכיתה ט' הציעו לכל מי שהיה בארבע יחידות אנגלית וארבע יחידות מתמטיקה, או יותר, להצטרף למסלול שבו לומדים לתואר ראשון כבר בתיכון. חשבתי לעצמי - למה לא? ונרשמתי למסלול כימיה-פיזיקה. אמרתי לעצמי, טוב, לפחות יהיה סמסטר ראשון מעניין לפני שאכשל ואמשיך הלאה. היה קשה מאוד. נתתי את הכי טוב שהיה לי, והופתעתי מאוד לגלות שאת הסמסטר הראשון סיימתי בציון של 95. 15 נקודות גבוה יותר מהציון שלי באותה שנה בבית הספר, ועוד במסגרת תובענית הרבה יותר.

לא הבנתי איך זה יכול להיות. כל כיתה י' הייתה לי תחושה מציקה שאולי זה לא רק אני. שאולי יש עוד חבר'ה מהכיתה שלי, מהשכבה שלי, מבית הספר שלי, מהמדינה שלי! שבעצם חושבים שהם טובים פחות ממה שהם באמת רק כי משהו במסגרת של בית הספר לא יושב להם טוב.

בכיתה י"א הצטרפתי לארגון LEAD. LEAD מתעסקים בפיתוח מנהיגות נוער, ובמסגרת המסלול מקימים ומובילים פרויקטים חברתיים. אז כשביקשו ממני להקים ולהוביל פרויקט כזה, מבחינתי זו הייתה הזדמנות מדהימה לטפל בבעיה שהציקה לי. זו הייתה הפעם הראשונה שמישהו אמר לי: "תקשיב יש פה משהו שמפריע לך, בוא תטפל בזה. זה שאתה בן נוער, זה לא חיסרון. אם אתה לא תטפל בזה, מי כן?"

החלטתי לנסות לרדת לשורש הבעיה. במשך כל כיתה י"א נסעתי לפגישות עם מומחים, קראתי מאמרים באינטרנט, ודיברתי עם

ברור שסופסוף מקשיבים למי שצריך לדבר. נראה לכם הגיוני, שבישיבות על החלטות שמשפיעות על מאות אלפי תלמידים, לא יהיה אף תלמיד אחד?

תראו, תמיד אומרים שאנחנו דור העתיד. אבל זה לא נכון - אנחנו דור ההווה. ואנחנו כאן כדי לתקן את מה שמפריע לנו. היום כל דור שונה יותר ויותר מהדור שקדם לו וזמן המעבר בין הדורות קטן. העולם שאני גדלתי לתוכו שונה מאוד מהעולם שהמורים שלי גדלו לתוכו. אז מי שמסוגלים להבין את העולם שבו בני הנוער חיים הכי טוב, וכך לגשת אל בני נוער, הם בני הנוער עצמם.

נניח שהייתי בעל חברה משקאות והייתי רוצה לייצר טעמים חדשים. מה הייתי עושה? שואל את הלקוחות מה הם רוצים, נכון? מערכת החינוך כמעט לא עושה זאת. ובמצב כזה ברור שיש פוטנציאל לחוסר התאמה גדול בין ה"מוצר" - בתי הספר, ל"צרכנים" - התלמידים. והפתרון פשוט כל כך - תנו לנו לקחת חלק משמעותי יותר בעיצוב החינוך שלנו.

הרי כבר הבנו שהשינוי לא יבוא מלמעלה. רפורמת קסם לא

תגיע, התקציבים הדרושים לא יינתנו. הגיע הזמן שנקבל אחריות לחינוך שלנו. ואם יש דבר אחד שאני משוכנע בנוגע אליו - זה שאנחנו, בני הנוער, הם הפתרון והתרופה למערכת החינוך. השינוי חייב לבוא מאתנו. והוא מגיע. בטפסופים שהולכים ומתגברים. לצד הרצון הטוב והמאמצים האינסופיים של המבוגרים שמקדישים את חייהם לחינוך, חסר הרכיב הנוסף: אנחנו, התלמידים. זה לא אומר שהמורים מיותרים. יש להם ניסיון, ידע ותפיסת עולם בוגרת יותר, אך תפקידנו הוא לאזן את המערכת. כשתלמידים מצטרפים לפרויקט 121, הם מצטרפים למשהו גדול. לפרויקט, לתנועה, והכי חשוב - לשינוי שבו הם עוזרים ליצור דרך חדשה, כי אם אנחנו לא ניקח אחריות, מי כן? אנחנו מכניסים למערכת החינוך משהו חדש ומרענן, קונספט שהגיע מהעולם של תנועות הנוער. המורים והמנחים, שאנחנו קוראים להם מנטורים, הם מעבירי התוכן ומקור הסמכות בפרויקט והם למעשה תיכונים שגדולים מהתלמידים שלהם בשנתיים-שלוש, ואין דבר מדהים יותר.

כשמערכת החינוך אינה מכירה את סגנונות הלמידה, ואינה מכבדת סגנונות למידה שונים, היא מסתכנת ומאבדת אנשים מוכשרים. ויותר טרגי מכך - אנשים מוכשרים משתכנעים שהם חסרי כישרון, רק מפני שסגנון הלמידה שלהם אינו תואם את זה של המערכת

נראה לכם הגיוני, שבישיבות על החלטות שמשפיעות על מאות אלפי תלמידים לא יהיה אף תלמיד אחד?

אין ספק שכשמנסים להכין את התלמידים לחיים, חשוב יותר ללמוד איך ללמוד, איך לגשת ולעבד את המידע, איך לנהל את עצמי ואיך להתנהל בחברה. אנחנו צריכים ללמוד מיומנויות, ולא תחומי תוכן

היחידים שמבינים את העולם שבני הנוער חיים בו הם בעיקר בני הנוער עצמם

חיים בעולם משתנה

התחום השני נוגע להתמקדות בידע ספציפי בבית הספר. תראו, אם נשווה את הידע האנושי לגודל של מגרש כדורגל, נמשיך ונאמר שמתישוהו בהיסטוריה מישהו לקח נקודה בגודל של גרגר אבק, מסגר אותה והכריז: תלמידים יקרים! תכירו - זו הבגרות שלכם! בלי זה לא תצליחו בחיים.

אבל העולם השתנה מאז. בעידן של האינטרנט ושל הטלפונים החכמים, בעידן של היוטיוב ושל הוויקיפדיה, אנו מוצפים בידע מכל הכיוונים. אני, בלחיצת כפתור, יכול להגיע לידע אמין, מדויק ועדכני הרבה יותר ממה שמישהו, גם המורה הטוב ביותר בעולם, יוכל אי פעם ללמד אותי.

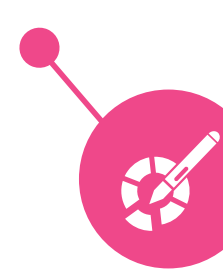
האם פיסת הידע הספציפית הזאת היא מה שאנחנו צריכים? נראה שלא. זה לא אומר שלחומר לבגרות אין חשיבות תרבותית. תלוי את מי שואלים. אך אין ספק שכשמנסים להכין את התלמידים לחיים, חשוב יותר ללמוד איך ללמוד, איך לגשת ולעבד את המידע, איך לנהל את עצמי ואיך להתנהל בחברה. אנחנו צריכים ללמוד מיומנויות, ולא תחומי תוכן.

הפרויקט מתמקד בהקניית מיומנויות מארבע קטגוריות:

- מיומנויות שהן חשובות לחיים המודרניים (כמו יכולות טכנולוגיות או עמידה מול קהל)
- מיומנויות ניהול עצמי (כמו קבלת החלטות או ניהול זמן)
- מיומנויות למידה
- מיומנויות שהן חשובות להתנהלות בחברה (כמו עבודת צוות)

דרכים רבות למידה

התחום השלישי נוגע לדרך הלמידה. אני לא יודע אם מערכת החינוך הצליחה לשכנע אתכם עד עכשיו, אבל אם אתם חושבים

תואר שני באוניברסיטה הפתוחה

מדעי המחשב

הלימודים כוללים קורסים תאורטיים ויישומיים במדעי המחשב ברמה גבוהה ומתקדמת, ומקנים ידע וכלים הנדרשים למחקר ולפיתוח בחזית העשייה באקדמיה ובתעשייה.

לימודי דמוקרטיה בין-תחומיים

התכנית מבוססת על לימודים בתחומים שונים, ביניהם: מדע המדינה, היסטוריה, משפטים, כלכלה, פילוסופיה, תקשורת וחינוך. התכנית מציעה שתי מגמות:

- דמוקרטיה וגלובליזציה
- ממשל ומדיניות ציבורית

היסטוריה

(תכנית חדשה, החל מסמסטר א' 2018)

תכנית רב-תחומית העוסקת במגוון של אזורים, תקופות, תרבויות וחברות, ובוחנת גם את המגעים בין הקבוצות השונות. התכנית מציעה שלוש מגמות:

- היסטוריה רב-תרבותית
- היסטוריה של עם ישראל
- היסטוריה של המזרח התיכון

המחשבה הביולוגית

תכנית ייחודית המשלבת בין מושגים ורעיונות מתוך מדעי החיים עצמם לבין תפיסות וגישות פילוסופיות חוץ-ביולוגיות. התכנית בוחנת את המהות, המבנה וההנחות של הביולוגיה, ואת ההשלכות של מדעי החיים על ענפי ידע אחרים, על הסביבה, על החברה ועל האדם.

מינהל עסקים

תכנית ה-MBA של האוניברסיטה הפתוחה מכשירה אתכם לתפקידי ניהול בדרגים הבכירים והבינוניים בארגונים עסקיים וציבוריים. הלימודים מכשירים את מוסמכי התכנית להתמודד עם סדר היום הדינמי והבלתי-צפוי של עולם העסקים הגלובלי.

חינוך: טכנולוגיות ומערכות למידה

התכנית מיועדת למעוניינים להתמחות בפיתוח מערכות למידה והדרכה בסביבה טכנולוגית ולהשתלב כמעצבי למידה והדרכה במערכת החינוך ובחברות וארגונים. התכנית מקנה לסטודנטים ידע תאורטי ומעשי בפיתוח תכניות למידה ובשילוב והטמעה של טכנולוגיות במערכות למידה לסוגיהן. התכנית מותאמת ברובה ללמידה מרחוק בעזרת טכנולוגיות מתקדמות.

מינהל, מדיניות ומנהיגות בחינוך

התכנית משלבת ידע אקדמי והכשרה למילוי תפקידי ניהול והדרכה במערכות החינוך הפורמליות והבלתי-פורמליות.

פסיכולוגיה חברתית

התכנית כוללת בסיס תאורטי ומחקרי של הפסיכולוגיה החברתית לצד היבטים יישומיים-ארגוניים ותעסוקתיים.

לימודי תרבות

תכנית בין-תחומית המשלבת תפיסות ומתודות מתורות הספרות, התקשורת, האנתרופולוגיה, הסוציולוגיה, ההיסטוריה, הפסיכואנליזה, ההיסטוריה של המדעים, תולדות האמנות והמוסיקה.

השלב השני - ימי שיא והרצה שוטפת. ימי השיא של הפרויקט מועברים לכל שכבת ט' במקביל, בזמן שעות הלימודים. כל כיתה אם מתחלקת לשתי קבוצות, וכל קבוצה עוברת את השיעור בנפרד. רכישת מיומנויות דורשת למידת כלים שאחריה תרגול דרך תהליך אישי וקבוצתי ארוך ככל הניתן, ואינה יכולה להתבצע בסדנאות חד פעמיות. לכן הפעילויות בפרויקט מועברות לאורך כל השנה, תוך בניית שפה משותפת בין המנטורים לתלמידים ומעבר של תהליך אישי וקבוצתי. בנוסף לשיעורים, קיים קשר רציף בין המנטורים לתלמידים בשגרת היומיום, לאורך כל התהליך - מספטמבר עד מרץ. רגע... וזה עובד?

התשובה היא כן. בצורה גורפת. העדויות מהתלמידים הן חד משמעיות. בסוף כל יום שיא אנחנו מבצעים משוב, כחלק מהרצון המתמיד שלנו להתפתח ולהשתפר. המשוב מהתלמידים מתקבל בשלוש דרכים: שאלון ממוחשב, שיחת סיכום ושיחות עומק אישיות. התלמידים מדווחים על למידה משמעותית, תכנים רלוונטיים והנאה אחרי כל פעילות, נוסף לעצות מתמידות לשיפור ושימור - ואלה מעידים על חיבור והשתתפות פעילה של כ - ו - ל - ם בפרויקט. הקונספט עובד, הצורך קיים. וכשמשלבים את הנוסחה שלנו עם מנגנון שיפור מתמיד - מקבלים מתכון מנצח. הנאה, משמעות, חינוך ומשפחה.

אופק לעתיד

בכל סניף, בבתי הספר השונים, הפרויקט יוצר שינוי בחינוך לפי שלושת העקרונות המנחים. אבל כדי ליצור שינוי ארצי, זה לא מספיק. לכן הוצאתי קול קורא לבני נוער, להקים סניף של פרויקט 121 בבית הספר שלהם, וכעת אני נמצא במגעים עם תלמידים מ-15 בתי ספר, במטרה ליצור רשת ארצית של בני נוער שפועלים למען שינוי בחינוך, כדי לעודד אקטיביזם חינוכי בקרב בני נוער, ולהכין את השטח לשינוי מערכתי רחב היקף.

שיש רק דרך אחת ללמוד, אתם טועים. המונח סגנונות למידה מציין את דרך הלימוד המועדפת עליי והאפקטיבית ביותר עבורי, ולכל אחד יש סגנון למידה שונה. יותר מכך - סגנון הלמידה שלי יכול להשתנות ממקצוע למקצוע. קיימות הערכות שלפיהן מערכת החינוך מלמדת בסגנון שמתאים ל%20 מהאוכלוסייה בלבד.

אבל אנו, כחברה ששמה את האינדיווידואל במרכז, כחברה שבה עסקים מסתמכים על היצירתיות ויכולת הלמידה של הפרט, כחברה שבה נשמעת שוב ושוב הקריאה "שום ילד לא נשאר מאחור" - אנו אמורים להבין שלשים את סגנונות הלמידה במרכז זו חשיבות עליונה. וכשמערכת החינוך אינה מכירה את סגנונות הלמידה, ואינה מכבדת סגנונות למידה שונים, היא מסתכנת ומאבדת אנשים מוכשרים. ויותר טרגי מכך - אנשים מוכשרים משתכנעים שהם חסרי כישרון, רק מפני שסגנון הלמידה שלהם אינו תואם את זה של המערכת.

הפתרון המידי שרצתי אליו, כששמעתי את הנתונים, היה לאבחן את סגנון הלמידה של כל אחד מהילדים בכיתה, וללמד כל ילד לפי סגנון הלמידה שלו. הפתרון הזה משאיר אותנו עם ילדים שיודעים את החומר טוב יותר, אבל נשארים עם קושי עצום בהתמודדות עם דרכי למידה אחרות. לכן הדרך הכי טובה ללמד היא לחשוף את הילדים למגוון דרכי למידה. כך כל אחד גם לומד בסגנון החזק שלו, שבו הוא יכול ללמוד ולהבין את החומר במידה המרבית, וגם משפר את היכולת שלו להתמודד וללמוד בדרכי למידה אחרות. וכך בדיוק מקנים מיומנויות בפרויקט 121. מנגישים את תהליך הלמידה לכולם, ומפתחים את היכולות של כל אחד ואחת בו זמנית.

שני שלבים עיקריים לפרויקט:

השלב הראשון - גיוס והכשרת מנטורים. המנטורים הם הגרעין הקשה של הפרויקט; הצוות שיתפעל ויוביל את הפרויקט יחד עם ראש הסניף לאורך השנה. הם האנשים שידריכו וילוו את קבוצת החניכים שלהם לאורך התהליך.

הרי כבר הבנו שהשינוי לא יבוא מלמעלה. רפורמת קסם לא תגיע, התקציבים הדרושים לא יינתנו. הגיע הזמן שנקבל אחריות לחינוך שלנו.

ברמה הבית-ספרית וברמה הארצית. אז קדימה, מי רוצה לשנות את החינוך במדינה? מישהו? ניתן ליצור קשר איתנו בכתובת המייל project121c@gmail.com ואם תרצו לשמוע עוד על הפרויקט ועל הדרך שהובילה אותי לפעולה - היכנסו להרצאה שלי ב TED :- <https://www.youtube.com/watch?v=zCz2CXoL-fY#t=151m01s>

אם האמור במאמר זה מסקרן אתכם, היו שגירים שלנו בקרב תלמידיכם כדי שגם הם יחברו לפרויקט 121 לשינוי רחב. ולאחר כל האמור, מנצל אני במה זו ומעלה את הצורך שלנו לספונסרים ותורמים כדי שנוכל ליצור קשר בין הסניפים השונים. אנו מעוניינים לספק הכשרה איכותית יותר למנטורים שלנו, דרך שיפור מקצועי של הסמינרים והעלאת רמתם, קיום סמינרים לכל המנטורים בפרויקט בו זמנית, בניית אתר (שיעזור לנו להפיץ את התכנים והפרויקט הלאה, להעלות את קצב החלפת המידע בין הסניפים ולשפר אותם דרך חוכמת ההמונים של המנטורים) ופעולות נוספות שיעזרו לנו לשפר את החינוך

יוזמה חינוכית בריבוע

נשים פורצות דרך - יש דבר כזה? יוזמה חינוכית וחדשנית הנובעת מעצם בחירת נושא שאינו קיים בתוכניות הלימודים ומדרך ההוראה שנבחרה להעבירו

יצירת עולם תוכן חדש

אנו, כאנשי חינוך, החלטנו לעשות מעשה במגמת הניו-מדיה בבית הספר הרב תחומי עמל ב', שבו לומדים ומתחנכים תלמידים ותלמידות שהם דור ההנהגה העתידי של מדינת ישראל. יצרנו עולם תוכן שלם, שכולל את כל הנושא של התנועה הפמיניסטית לאורך ההיסטוריה ועד היום, זכויות נשים, מודלים מעוררים השראה של נשים ששברו את תקרת הזכוכית, ככל מיני תחומים, היבטים ומובנים - במדע, ספורט, פוליטיקה, תרבות, צבא ועוד.

קיבלנו את המנדט ממנהלת בית הספר, הגב' סיגל רוזן, לאפשר למידה משמעותית בכיתות שאנו מלמדים לבחילות הבגרות. החלטנו להרחיב את היריעה של הנלמד בכיתה, ולא רק להתבסס על תוכנית הלימודים לבגרות, כדי ליצור את הלמידה המשמעותית שמדברים עליה רבות. היה לנו ברור שהנושא הנלמד חייב להיות נושא אותנטי שהוא רלוונטי לחייהם של התלמידים. הבחירה בסוגיית מעמד האישה נבעה מהעליהם התקשורתית שנעשה בתחילת השנה סביב כל נושא סוגיות הדרת נשים בצה"ל, פליטות פה של מפקדי צבא לשעבר (גנרלים) שנשים לא יכולות לחלוק טנק עם גברים ובטח ובטח שלא לצאת למלחמה וכי מקומן במטבח. קיבלנו החלטה אמיצה, שאנו מעצבים את תוכנית הלמידה שלנו כמו ידיו ועל פי נטיות לבנו כדי לאפשר לתלמידים ולתלמידות שלנו ללמוד מהי אותה כברת דרך שעשו נשים במאות האחרונות. מה היה

"אף אחד לא יכול לגרום לך להרגיש נחותה ללא הסכמתך"
אלינור רוזוולט

כיצד ייתכן ששום שר חינוך בישראל לא השכיל להטמיע לתוך תוכנית הלימודים את המקצוע מגדר ומעמד הנשים בישראל ובעולם? מקצוע שיש בו הקצאת סל שעות מוסדר במערכת, מסלולים להכשרת מורים, תוכנית לימודים מתוכננת ומסודרת שבוחנת את כברת הדרך שעשו נשים והטרנספורמציה במעמדן של נשים מהמאה ה-17 ועד היום, המאה ה-21, במגוון תחומים. יוזמות כאלה ואחרות שכן נעשו על ידי משרד החינוך היו יוזמות שוליות אשר הועברו בתום ימי הלימוד או במהלך שיעורי חינוך ולא היו כחלק אינטגרלי ממקצועות הלימוד המגוונים, הנלמדים בבתי הספר, ופותחו במטרה להעמיק את הלמידה בנושא שוויון מגדרי ונשים פורצות דרך מכל מוצא, מדינה ובכל תחום. מדי יום ביומו אנו שומעים על עשייה של נשים מעוררות השראה שכבשו כל יעד וכל פסגה אפשרית. נשים שמפלסות דרך, בונות, יוצרות, יוזמות, מחדשות ומצטיינות בכל תחום שהוא. בתוכניות הלימודים הקיימות אין שום התייחסות לכברת הדרך שעשו נשים, למעשים שהן חוללו לשינוי העמדות והתפיסות, שכבר נעשו והתרחשו ועוד עתידים להתרחש בישראל ובעולם. עד מתי נשים יעמדו מנגד ויתלוננו, ויזעקו ויתפללו לשינוי מבלי ששום שר חינוך יקצה תוכנית לימודים שכל כולה על טהרת הפמיניזם, מעמד האישה, זכויות הנשים ואפליה על רקע מגדרי?

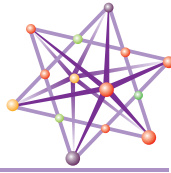
מעמדן אז ומהו השינוי שעוד יתרחש במעמדן בעתיד. ביקשנו להטמיע בתלמידים שלנו, ובפרט בתלמידות שלנו, את ההכרה בכך שהכול תלוי בהן. שהחלטה בנוגע לתמונת העתיד של נשים בחברה הישראלית ובחברה העולמית היא אך ורק נגזרת של החלום שלהן, התשוקה שלהן, החזון שלהן. וכדי לעודד את התלמידות שלנו לצייר את תמונת העתיד שלהן, אפשרנו להן זאת אנו, צוות המורים במגמת ניו-מדיה, על ידי מתן כלים וסל מיומנויות שיסייעו להן בעתיד.

הוראה פורצת דרך

ליחידת הלימוד שבנינו לשם כך קראנו: "נשים פורצות דרך", ודרך ההוראה, הלמידה וההערכה בה הייתה לפי עקרונות של למידה מבוססת פרויקטים (PBL - Project Base Learning). היה לנו ברור, כבר מתחילת הדרך, שההוראה, הלמידה וההערכה לא יתבצעו בדרך המסורתית של הוראה פרונטלית ומבחנים, וכשם שאנו מדברים על נשים פורצות דרך, כך גם ההוראה תהיה פורצת דרך. רצינו שאת החומר יאתרו התלמידים בכוחות עצמם, שהידע בפרויקט לא יהיה המטרה אלא רק האמצעי להשגת תוצר סופי. תוצר שיש ביכולתו לגרום לתלמידים לקום

ולעשות מעשה, לשנות הרגלי תודעה ולב, לשנות דפוסי חשיבה, לפתח כישורים בקרב התלמידים כדי שיאמינו בעצמם וביכולתם לחולל שינוי אקטיבי בחברה. בדרך הוראה של למידה מבוססת פרויקטים יש חקר אותנטי של התלמידים. המורה אינו מקור הידע בכיתה, התלמידים הם המומחים, והם מתבקשים לאתר ולגלות ידע חדש ממקורות מידע מגוונים. המורה הוא המנטור שמדריך, מסייע, פותר בעיות (אם יש) ומשמש עמית ללמידה. למורה יש תפקיד חשוב מאוד כמאפשר לתלמידים שלו לפתח את המיומנויות הנדרשות כדי להגיע לתוצאה. המורה מסייע לתלמידים ללמוד איך ללמוד, אך אינו מלמד אותם את החומר.

מלגות
לבעלי ממוצע
של 90 ומעלה

תואר שני | M.Ed. צעד חיוני

לבעלי תואר ראשון (B.Sc. או B.Ed.) ותעודת הוראה במדעים או במתמטיקה, עם וותק של 3 שנים לפחות בהוראה

חינוך מדעי

לבעלי תואר ראשון במדעי הרוח (B.A. או B.Ed.) ותעודת הוראה עם וותק של 3 שנים לפחות בהוראה

**התרבות היהודית
בזיקתה אל התנ"ך**

לבעלי תואר ראשון (B.A. או B.Ed.) ותעודת הוראה עם וותק של 3 שנים לפחות בעבודה חינוכית

**ניהול וארגון
מערכות חינוך**

נשמח לעמוד לרשותך בכל שאלה אודות התכנית, תנאי הקבלה
זכאות למלגות וכל מידע נוסף: 08-9937690 | rishum5@hemdat.ac.il | hemdat.ac.il

**התלמידים עמלו על יצירת תוצרי ביניים
ובמהלכה קיבלו משוב והערכה לא רק מצוות
המורים אלא גם מעמיתיהם לקבוצה**

**אפשרנו מתן ביטוי לסוגי אינטליגנציות שונות
במהלך הפרויקט, בניגוד להוראה פרונטלית ומבחן
מסכם שבדוק אינטליגנציה קוגניטיבית בלבד**

רווח נקי לתלמידים ולמורים

הפרויקט היה חדשני ושונה משני היבטים: הן בתחום הידע שקיבלו התלמידים, הן מבחינת דרך ההוראה, שהייתה שונה ממה שהם לומדים ומוערכים לפיו בדרך כלל. התלמידים עמלו על יצירת תוצרי ביניים ובמהלכה קיבלו משוב והערכה לא רק מצוות המורים אלא גם מעמיתיהם לקבוצה. במהלך כל הפרויקט התקיים דיאלוג פורה ומכבד בין המורים לתלמידים, דבר שאפשר לתלמידים לשפר את עבודתם כל אותה עת. התלמיד נמדד לא רק על סמך הידע שהראה ורכש במהלך הפרויקט, אלא גם על עבודת הצוות שלו, עמידה בלוח זמנים, הטיטות הרבות שהגיש והשיפור שהציג בכל אחד מהם, הרפלקציה שכתב, וכמובן, התוצר הסופי והצגתו לפני קהל.

דרך הוראה זו אפשרה לנו, המורים, וגם לתלמידים, לגלות את החוזקות שיש בכל תלמיד ותלמיד, אפשרה לתלמידים להאמין בעצמם, להבין מהם החולשות שלהם שבהן הם צריכים להתעמק כדי לשפר, וכמו כן במה הם טובים. אפשרנו מתן ביטוי לסוגי אינטליגנציות שונות במהלך הפרויקט, בניגוד להוראה פרונטלית ומבחן מסכם שבדוק אינטליגנציה קוגניטיבית בלבד. בעוד הלמידה המסורתית הייתה למידה שבה התלמידים קיבלו את החומר מן המוכן, במסגרת פרויקט זה לא היו לנו ספרים שמהם יוכלו התלמידים לשאוב את הידע, ובמקום זאת התבקשו התלמידים לגזור את הידע משפע אדיר של אתרי אינטרנט, מאמרים, אתרים וכתבות שנמצאים ברשת. היה עליהם לחפש את המידע הרלוונטי ולעבד אותו לכדי תוצר משמעותי.

הפרויקט התקיים במשך כשלושה חודשים, פרק זמן שדי בו לאפשר לתלמידים שלנו לעסוק ביצירת ידע חדש, בד בבד עם רכישת מיומנויות שעליהן התבסס החקר, כמו: עבודת צוות, חיפוש מידע, עיבוד מידע, קריאת מאמרים מדעיים, הכנת מצגות, יכולת פרזנטציה, מתן וקבלת משוב ושינוי הרגלי תודעה ולב. אנו מאמינים שהזמן הוא משאב קריטי כדי ליצור עבודה איכותית שמסוגלת ליצור למידה משמעותית.

תלמידי המגמה בשכבת י"א התחלקו לקבוצות עבודה, ובחרו להתמקד, על פי נטיות לבם, בדמות נשית פורצת דרך במאה ה-20 בארץ ובעולם שבמעשה סללה דרך לנשים אחרות להעז ולעשות. התלמידים התבקשו לחקור על אודות אותה דמות נשית, ללמוד ולהכיר מקרוב את חייה ופועלה, וכיצד שינו מעשיה את פני ההיסטוריה ואפשרו לנשים רבות אחרות אחריה להעז ולשנות ממנהגן. כל קבוצה התבקשה להכין פוסטר דיגיטלי על אותה דמות נשית, ובהשראתה לעצב, לאחר מכן, מודעה חברתית שיש בה אמירה חברתית המעודדת אקטיביזם חברתי ליציאה לפעולה.

כל אחד יצטרך להיות יזם

לאיזו מציאות יוצאים בני הנוער ואיך נכין אותם אליה? מערכות החינוך בכל העולם, ובכלל זה בישראל, עושות מאמצים להשתנות, אך ברובן המכריע הן עדיין מכינות את הנוער לעולם של אתמול ולא לעולם של מחר

דבר אינו מובטח.

המהפכה הדיגיטלית אמנם מספקת לנו עולם נפלא של יישומים, אך גם מחסלת יותר מקומות עבודה מכפי שהיא מייצרת. לפני כשנה פרסם הבנק העולמי אזהרה, ולפיה יש סיכוי גבוה שבני הנוער של היום יהיו מובטלים כשהם יצאו לשוק העבודה: מתוך נתוני הבנק העולמי עולה שמתוך מיליארד צעירים שייכנסו לשוק העבודה בעשור הקרוב - רק 40% ימצאו תעסוקה. נוסף לכך הסיכוי של צעירים מתחת לגיל 30 להיות מובטלים גבוה פי ארבעה מזה של מבוגרים יותר.

ניתוח מקיף של חברת מקינזי גילה שאפשר להחליף כמעט חצי מהעובדים בארצות הברית בתוכנות ורובוטים, אפילו בלי לפתח טכנולוגיות חדשות. מי יוחלף ראשון? בניגוד להערכות קודמות - דווקא רופאים ומנכ"לים למיניהם, ולא פועלים פשוטים. מחקר אחר גילה שבעשור שהסתיים ב-2010 נפתחו הכי פחות משרות חדשות במשק האמריקאי מאז מלחמת העולם השנייה והמגמה השלילית הזאת רק הולכת ומחריפה.

כל אחד יצטרך להיות יזם

המציאות היא שיזמים כבר יש בכל מקום. כשאנו אומרים את המילה "יזם", מיד אנו נוטים לחשוב על יצחק תשובה או סטיב ג'ובס. אבל כל בעלי המקצועות החופשיים היו יזמים מאז ומעולם. תארו לכם בעל מקצוע חופשי שאינו יזם! הוא יושב בביתו ומחכה שהטלפון יצלצל ולקוחות יבקשו את שירותיו... אין חיה כזו. בעל מקצוע שאינו יזם פעילות שיווקית ומפרסם את עצמו אינו מחזיק מעמד בשוק העבודה אפילו לזמן קצר.

השיח החברתי העוסק בבני נוער נסב בימינו בעיקר על מקרי קיצון: שיימינג ברשתות חברתיות, אלימות, סמים ואלכוהול. אין ספק שאלה נושאים חשובים, וככל שנוכל להקטין את היקף התופעות של השיימינג והאלימות, הסמים והאלכוהול, כן ייטב. עם זאת בעיסוק בנושאים האלה אנו עלולים להחמיץ את ראיית התמונה הגדולה: רוב בני הנוער לא יחוו שיימינג ולא אלימות, לא יתמכרו לסמים ולא יהפכו לאלכוהוליסטים. אבל כולם - כן, כולם! - יצאו לעולם של המאה ה-21 שבו כללי המשחק השתנו שינוי דרמטי לעומת המציאות של המאה ה-20. עלינו להיות מודעים לכך, ולפעול יחד: מנהלים, מורים והורים, כדי להביא את הנוער של היום לרמת מוכנות גבוהה יותר לעולם שאליו הם עתידים לצאת בעוד שנים ספורות. אם לא נעשה זאת, אנו עלולים לדון רבים מבני הנוער של היום לחיים בוגרים המאופיינים בחוסר ביטחון כלכלי, רמת אבטלה גבוהה, תסכול וחוסר אונים.

מה מאפיין את המציאות הזאת?

המציאות שאנו, המחנכים וההורים, הכרנו כשיצאנו לעצמאות השתנתה לבלי הכר. המאה ה-21 מאופיינת בעלייה מטאורית של חוסר ביטחון אישי, זוגי ותעסוקתי. מהבחינה התעסוקתית: אם בעבר חלק גדול מהעובדים במשק הישראלי זכו לביטחון תעסוקתי, הרי היום ביטחון תעסוקתי נשאר נחלתם של מעטים וגם הם עתידים לאבד את הביטחון הזה מהר הרבה יותר משהם מסוגלים לדמיין. סקטורים שלמים, שרק לפני עשור חיו באשליה של יציבות תעסוקתית, גילו בעשור האחרון ששום

כיום כל אחד צריך
להיות יזם וליצור
מהלכים שיבליטו אותו
מעל לכל השאר

אנשים צעירים יצטרכו להמציא את עצמם כל פעם מחדש, לחשוב באופן יצירתי, ליזום, לקחת סיכונים ולהתמודד עם כישלונות כמפתח לצמיחה

מספרם של העצמאים והפרילאנסרים, כלומר, היזמים, בכוח העבודה נמצא בעלייה מתמדת. כשהייתי תלמיד, היה נדיר לגלות תלמיד שאביו עצמאי, הרוב המוחלט של האבות (והאמהות שיצאו לעבודה) היו שכירים. ואולם בשנים האחרונות מספרם עולה, לא רק בישראל, אלא בעולם המערבי כולו. בארה"ב כיום כבר 35% מכוח העבודה הוא של פרילאנסרים וההערכות הן שב-2020 (בעוד 3 שנים בלבד מהיום) פלח שוק זה יהווה 40% משוק העבודה.

בעבר מי שסיים תואר ראשון או שני היה יכול לשלוח קורות חיים לכמה מקומות עבודה גדולים, וטובים היו סיכויי להתקבל למשרה בטוחה, עם מסלול קידום מובטח עד לפנסיה. היום זו זכות ששמורה למעטים בלבד. הרוב הגדול של הצעירים והצעירות נאלץ להתחרות על כל משרה פנויה, מול עשרות, מאות ולעתים אלפי מועמדים אחרים. הסיכוי לזכות במשרה טובה, לא כל שכן משרה עם מסלול קידום בטוח עד לפנסיה, הולך ונעלם מהעולם.

כיום כל אחד צריך להיות יזם וליצור מהלכים שיבליטו אותו מעל לכל השאר. מאחר שהעתיד הוא כזה שבו אין משרות יציבות וקבועות עד לפנסיה, אנשים צעירים יצטרכו להמציא את עצמם כל פעם מחדש, לחשוב באופן יצירתי, ליזום, לקחת סיכונים ולהתמודד עם כישלונות כמפתח לצמיחה. הדבר נכון - הן לאלה שיבחרו להצטרף למספר ההולך וגדל של עצמאים ופרילאנסרים הן לאלה שיצטרכו להוכיח את עצמם במקומות עבודה דינמיים, תחרותיים ובעלי שיעור גבוה של תחלופת עובדים.

האם מערכת החינוך מכינה את בני הנוער ליציאה

לחיים של המאה ה-21?

עוד ועוד ביקורת נשמעת על כך שבית הספר אינו מקנה לבני הנוער את הכישורים שיהיו דרושים להם להצלחה במציאות של המאה ה-21. מערכת החינוך הוקמה, במקורה, כדי להכשיר פועלים למהפכה התעשייתית. מאז כמעט כל מערכות החינוך

בעולם פועלות באופן דומה: הושיבו את הילדים בכיתה, חייבו אותם לשבת על הכיסא זמן ממושך, למדו אותם את אותו החומר (בין שהוא מעניין אותם ובין שלא) ובאותו הקצב (בין שהם כבר קלטו אותו ובין שלא).

לאור זאת: האם נתפלא לגלות שמחקרים מצביעים על כך שהתכונות היזמיות, כגון: יצירתיות, נטילת יוזמה, אומץ, חשיבה עצמאית ועוד, הולכות ונחלשות, הולכות ונעלמות, ככל שהילדים מתקדמים במערכת החינוך משנה לשנה ומכיתה לכיתה? מערכות החינוך בכל העולם, ובכלל זה בישראל, עושות מאמצים להשתנות, אך ברובן המכריע הן עדיין מכינות את הנוער לעולם של אתמול ולא לעולם של מחר.

ולא, הכנסת מחשבים לבית הספר אינה "מכינה את התלמידים לעולם של מחר". הילדים של היום אינם צריכים את המחשבים המקרטעים של בית הספר, יש להם גישה למחשבים מתקדמים בהרבה: הטלפון הנייד, הטאבלט, המחשב הנייד והשולחני. אין כל רע במחשוב בית הספר, להפך, מחשבים ולומדות יכולים להיות כלי נפלא. אך רק אם הם מוטמעים בדרך הנכונה ומשמשים כלי עזר למורה.

גם חינוך פיננסי, מסתבר, אינו פתרון פלא. כפי שחשף גיא ארז

חשוב גם לשתף את התלמידים בתהליך: לבקש מהם להציע רעיונות ולהסתייע בהם ביישום התוכנית

ההצלחה אינה מובטחת; יכולת לעצור מדי פעם את מרוץ החיים ולהפעיל שיקול דעת מודע (להקשיב לאנשים שכבר הגשימו את המטרות שאנחנו מנסים להגשים, להפעיל אסטרטגיות לקבלת החלטות); התמדה ונחישות בדרך שבחרנו בה (גם כאשר איננו זוכים לתמיכה מסביבתנו הקרובה) ועוד.

להחזיר את הרלוונטיות לבית הספר

היום, יותר מבכל זמן, יש פתיחות מצד משרד החינוך ואפשרות להפוך את בית הספר לרלוונטי יותר למציאות של המאה ה-21. לשם כך יש "לתפור" מתווה מתאים עם כל בית ספר - ואין "מתכון" קבוע שאפשר ליישם בכל בית ספר, שכן בכל בית ספר יש אקלים שונה, גישה חינוכית שונה ודגשים אחרים. מהלך מוצלח מחייב שיתוף פעולה בין כל הגורמים. לכן היערכות בבית הספר צריכה לכלול את המנהל/ת, הצוות החינוכי, ההורים והתלמידים. יחד עם הצוות החינוכי יש להתאים, ככל האפשר, את התכנים לאתגרים של המאה ה-21. למשל: לעודד עבודה קבוצתית במקום מבחנים, ובמבחנים עצמם לעודד תשובות פתוחות המחייבות חשיבה יצירתית ואינטגרציה של ידע (בניגוד לשאלות של "שפיכת חומר").

גם ההורים צריכים להיות מעורבים, וככל שהם יהיו מעורבים יותר ותומכים, כך המהלך יצליח יותר. לכן חשוב שיהיה דיאלוג בין ההורים לבית הספר. ניתן להתחיל בערב שבו יחוו ההורים הרצאה של מומחה, תוך שיתופם בתוכנית המתגבשת. אפשר למצוא את אותם הורים שיירתמו לפעילות, למשל על ידי השתתפות בפעילות של 'הורה מעשיר'. חשוב לציין שפעילות של 'הורה מעשיר' כפי שהיא מתקיימת כיום (בעיקר בבתי הספר היסודיים), כפעילות חד פעמית המנותקת מתוכנית כוללת - השפעתה מועטה. יש לרתום את ההורים לפעילות בתוך קונטקסט רחב וכחלק מתוכנית כוללת כדי להשיג השפעה משמעותית וארוכת טווח.

ולבסוף, חשוב גם לשתף את התלמידים בתהליך: לבקש מהם להציע רעיונות ולהסתייע בהם ביישום התוכנית. אפשר לעשות את התהליך כולו לבד, ואפשר גם להיעזר באנשי מקצוע.

במאמר: "זהירות, חינוך פיננסי!" (TheMarker, 04.12.2016), מחקרים מצביעים על כך שאין השפעה של הכשרה וידע פיננסי על התנהגות כלכלית נכונה. במילים אחרות: בניגוד לכל התקוות והציפיות, התגלה כי חינוך פיננסי לבדו לא עובד.

החינוך הפיננסי נכשל כי, בניגוד לאמרה הידועה: "ידע זה כוח", ידע אינו כוח! רוצים הוכחות? בבקשה: כמה מאתנו יודעים שממתקים ומשקאות קלים מזיקים לבריאות - וכמה מאתנו אוכלים ממתקים ו/או שותים משקאות קלים? כמה מאתנו יודעים שספורט טוב לבריאות - וכמה מאתנו עושים ספורט באופן קבוע? כמה מאתנו יודעים שמשקל עודף מסוכן לבריאות - וכמה מאתנו סוחבים קילוגרמים עודפים?

ידע אינו כוח. אבל מה אנו מלמדים בבית הספר כיום? בעיקר ידע. ידע שרובו נמצא חופשי באינטרנט בלחיצת עכבר. מה יהפוך את הלימודים למשמעותיים? כאלה שמכניסים את הנוער ליציאה לחיים בעולם האמתי, המודרני והדינמי של המאה ה-21

כדי שידע יהפוך לכוח הוא צריך שתהיה מאחוריו תשתית מנטלית יזמית, הכוללת, בין היתר: אומץ להביט על המציאות בדרך כנה ואמיתית; לקיחת יוזמה ונקיטת פעולה גם כאשר

היא מתכנתת - she codes

קהילת נשים מפתחות תוכנה עם יותר מ- 10,000 חברות, מפעילות אירועי הדרכה ומפגשים שבועיים בכל הארץ, ואף פיתחו שיטה פדגוגית חדשה, המשלבת למידה חברתית אך עצמאית. הקהילה עוזרת לנשים ולנערות לדעת שכל אחת יכולה להיות מתכנתת

ביעילות רבה יותר וצוברים ניסיון. פתרון בעיות הוא חלק אינטגרלי מהחיים, ודרך ההתמודדות והכלים שנרכשים בתהליך הם הדברים העיקריים שחשוב להנחיל לתלמידות.

כשהקמתי את "she codes" עמדו לינגד עיניי שלושה עקרונות מרכזיים - אמונה בעצמך, התמדה וקהילה. עקרונות אלו מסכמים את "התורה כולה". עלינו ובאחריותנו לחזק בתלמידות את האמונה שהן מסוגלות. כך הן תתמדנה, תעבודנה קשה ותגענה להישגים. וכאשר הן "פותרות באג" או מתגברות על מכשול כלשהו - האמונה הפנימית ביכולתן לעבור מכשולים נוספים בעתיד מתעצמת. באחריותנו לשמש קהילה תומכת וסביבה המאפשרת לילדות, באופן טבעי, לעסוק בנושאים כאוות נפשן. זה גם המסר שלי למורים ולמחנכים בבתי הספר - רק כך, יחד, נגרום לנערות לפרוץ את המחסומים ולצעוד קדימה ואולי כולנו יחד נצליח להוביל שינוי משמעותי רחב יותר בחברה כולה.

יוזמה נולדת...

כיוזמת בתחום ההייטק זה למעלה מעשור, לא תמיד היה לי קל למצוא עוד חברות כמוני. לפני שנים מספר התחלתי להיפגש באופן קבוע עם כמה מתכנתות שהכרתי כדי לעבוד יחד. בזמנו לא חלמתי שנגיע - בתוך פחות משלוש שנים וחצי

המחסום הפסיכולוגי הקיים באנשים רבים מקורו, פעמים רבות, בתפיסות חברתיות מוטעות ובדעות קדומות. מה עושים כדי לשנות תפיסות חברתיות מוטעות? עושים פעמים רבות ילדות המתקשות בתחומים מסוימים, הנחשבים "רְאֵלִיִּים" או קשים במיוחד, נשלחות לרדת הקבצה או לבחור מקצוע אחר, ומקבלות אמירות תומכות אך מחלישות, בסגנון "אולי זה לא בשבילך", "אולי תרדי הקבצה ותהיי שם מצטיינת". לעומת זאת, במקרה דומה בנים מקבלים עידוד מחזק, "תהיה גבר", המתמרץ אותם להתגבר על מכשולים בכל מחיר. יחס זה הוא הרסני בטווח הארוך, ומעודד ילדות לבינוניות, כי הוא גורם לתלמידות להבין שעדיף להן לא להתאמץ ולחשוש מכישלון ושולח אותן לבחירות "בטוחות" אך מגבילות - אשר פוגעות בעתידן ומצמצמות את טווח האפשרויות לבחירות העתידיות שלהן. לעומת זאת, בעולם ההייטק "באג" או פגם בתוכנה הוא חלק אינטגרלי מחיי היומיום. תשאלו כל מתכנת או מתכנתת מה הם עושים רוב היום - הם לא כותבים קוד, הם מתמודדים עם "באגים" שנוצרו מכתבת הקוד. לכן עלינו ללמד את התלמידות - וגם את התלמידים - לא לחשוש מכישלונות ולהתפקס על זיהוי בעיות ופתרון. לא לבחור בדרך שהיא כביכול קלה, אך למעשה איננה מעודדת אותן לאתגר את עצמן להגיע לקצה היכולת ולהתקדם. הדרך היא החשובה, בהחלט, ולא המטרה הסופית. הדרך היא חלק מהמטרה. על ידי פתירת באג, ועוד באג, ורק בדרך זו, לומדים לפתור את הבאגים הבאים

אחת במחשב האישי שלה, אך בקבוצה ובסביבה שבה כולן לומדות את אותו הדבר. מסלולי הלימוד של הארגון הם זהים ברחבי הארץ, וכך משתתפות יכולות לבוא בתחילת כל חודש ולהצטרף למסלול חדש שנפתח, וכל משתתפת יכולה לעבור מסניף לסניף ולפגוש בנשים כמוהן הלומדות את אותן החומרים.

והנה היום...

את הארגון כיום מנהלות יחד אֶתִי שבע סמנכ"ליות, 15 מנהלות ארציות ואזוריות. יותר ממאתיים מבין המשתתפות הן מנהלות סניפים, וחברות צוות רבות נוספות עושות לילות כימים בהתנדבות ומקדישות מזמנן באופן מעורר השראה והשתאות. נוסף על כך לא שיערנו עד כמה מחבקת תהיה תעשיית ההייטק, וליתר דיוק, בחווייה שלנו - "קהילת ההייטק", באירוח, בחסויות שונות ובתמיכה מקצועית ומורלית. מוקדי הפעילות - ה"סניפים" השונים - פעילים באופן קבוע בכל האוניברסיטאות ובחברות הייטק מובילות (כדוגמת גוגל, IBM, סנדיסק, סיסקו

- לכדי למעלה מ- 10,000 נשים, ומתוכן 2,000 נשים, חדורות מוטיבציה, המגיעות באופן קבוע בכל שבוע למפגשים בכל רחבי הארץ. הקהילה מפעילה מפגשים ביותר מ- 25 מוקדים שונים, מתוכם כמה סניפים לתלמידות כחלק מ"she codes הדור הבא", אשר בכוונתנו להרחיב לבתי ספר רבים נוספים בשנים הקרובות. המשתתפות נפגשות בקביעות כדי לתכנת יחד, ללמוד תכנות, לעבור הכשרה בפיתוח תוכנה ברמות שונות, ולחזק את עצמן מבחינה מקצועית - וכך להרחיב את אופקיהן ואת אפשרויות התעסוקה שלהן בעתיד ולהעלות את רמת החיים שלהן ושל משפחותיהן. כמו כן המשתתפות עובדות על מיזמים ופרויקטים משלהן, ופעילות זו משמשת מעין מסגרת חופשית ליזמויות שונות - וכבר צמחו כמה סטארטאפים של המשתתפות בפעילויות. ההכשרה מבוססת על חומרים נגישים ברשת אונליין, אך בתוכנית מובנית, הכוללת מפגש המתקיים אחת לשבוע ומסלול של 4 - 8 חודשים. כל משתתפת יכולה להתקדם בקצב שלה, ללמוד ולהתקדם בתוכנית מובנית, כל

מבלי משימ, שיטה פדגוגית חדשה, המשלבת למידה חברתית אך עצמאית. אעז אף יותר ואומר כי למעשה גילינו את "הגביע הקדוש" של עולם החינוך. יצרנו דרך הגורמת למשתתפות

וקלרנה) המארחות ביד רחבה את הפעילויות והמעוניינות לתמוך בנשים העושות את דרכן בעולם ההייטק, מי בתחילת דרכה ומי בשלב מתקדם יותר או בעתיד לבוא.

הייטק בשבילכן? בטח!

ישנן הרבה סטיגמות ותפיסות מוטעות בנוגע לתעשיית ההייטק, שגורמות לנשים ולילדות לחשוב שזה לא מקצוע בשבילן, אך רוב התפיסות הללו שגויות לחלוטין. בכלל זה תפיסות שנשתרשו שלא בצדק בנוגע לשעות העבודה בהייטק, היחס לנשים, היכולת לשלב עבודה ומשפחה בתחום ההייטק ועוד כהנה וכהנה. כבר בתחילת הפעילות של she codes; שחלק ניכר מן המשתתפות אף הן חדורות בדעות קדומות. ואיך לא יהיו? כל חייהן הן נחשפו לפרספקטיבות של גברים בהייטק. מכיוון שאנו עדיין במיעוט בתעשייה זו (אחוז הנשים עומד על כ- 15% בלבד בקרב מפתחי התוכנה בישראל), אנשים לרוב אינם מודעים לעובדה, שמכיוון שתעשיית ההייטק גדולה ומגוונת ביותר, למעשה, לא ניתן להכליל או ללמוד דבר מאוסף כלשהו של מקרים.

- על כל חברת הייטק בעייתית שבה יש שעות ארוכות במיוחד או לא ניתן לשלב בה בקלות משפחה וקריירה - ישנן חמש חברות אחרות אשר בהן המצב נוח בהרבה לנשים, יותר מבכל תחום אחר.
- בחברות רבות ניתן לצאת מוקדם, ולעבוד מהמחשב שבבית בשעות מאוחרות, כשהילדים ישנים, דבר אשר אינו קיים בכל תחום מקצועי והוא פופולרי ביותר בתחום ההייטק.
- חברות גלובליות רבות כיום מבינות את החשיבות שבאיזון בין משפחה לעבודה והדבר ניכר בנהלים רבים אשר מוטמעים בחברות הייטק מובילות.
- סטארטאפים רבים מובלים בדי יזמים ותיקים, אשר מבינים כי עובדים מאושרים, שחייהם האישיים מפותחים, טובים יותר לחברה, וכי גיוון במקום העבודה תורם לכול, ועל כן במודע הם גורמים לסביבת עבודה מתאימה ונוחה ושעות מסודרות, הרבה יותר מבעבר וברוב החברות.
- התפיסות השגויות אשר משתרשות בעקבות מקרים נקודתיים מעכבות, למעשה, את השינוי וגורמות לחלק מאתנו לקבל החלטות לא נכונות, וכך עלול להתחזק החשש הטבעי שבנו מכל דבר חדש או מכל דבר שצריך להשקיע בו.

הפעילות שלנו

על ידי בניית הקהילה שלנו פתרנו, למעשה, חשש זה ב-she codes; תוך כדי הפעילות השוטפת, בלי להתייחס אליו ישירות, אלא על ידי נתינת כלים למשתתפות להתפתח מבחינה מקצועית. כחלק מן הקהילה, המשתתפות, מצד אחד, גם מתקדמות מבחינה מקצועית וטכנולוגית, ומצד אחר גם פוגשות בנשים רבות אחרות אשר עוסקות בתחום, ומבינות כי ניתן להיות אישה בתחום ההייטק ולנחול הצלחה מרובה בקריירה ובחיים האישיים בעת ובעונה אחת. בתוך כך פיתחנו,

באחריותנו לשמש קהילה תומכת וסביבה המאפשרת לילדות, באופן טבעי, לעסוק בנושאים כאוות נפשן

לקחת חלק פעיל ביותר בלמידה וביצירה, תוך לימוד עצמי והתפתחות מקצועית, כחלק מקבוצה הפועלת כיחידה אחת, ובה התלמידות השונות מתקדמות כל אחת בקצב המתאים לה, בהתאם לתוכנית הלימוד המכונה "מסלול". בקבוצה זו כל משתתפת מרגישה בנוח ללמוד דברים חדשים אשר בעבר ייתכן כי הפחידו אותה. לימוד זה נעשה על ידי כך שכל משתתפת אמנם לומדת באופן עצמאי, אך היא חייבת לעשות זאת בסניף, במקום הפעילות, ולא בבית לבדה. אם היא מתקדמת בחומר - עליה לעזור לחברותיה ולהצטרף לצוות הסניף, ואילו אם היא מתקשה - יש בסביבתה נשים רבות אשר לומדות בדיוק את אותם דברים או העוסקות בתחום דומה ועל כן הן עוזרות לתת לה כלים להתמודד בעצמה עם השאלות הללו להבא, גם כשהיא לא תהיה בסביבתן. כמו כן מהר מאוד משתתפות רבות, ותיקות וחדשות, אשר לוקחות חלק בהדרכת המשתתפות המתלמדות, מגלות כי הידע שלהן נרחב בהרבה ממה שהן תיארו לעצמן. דבר זה מחזק את היכולת שלהן להתקדם גם בשוק העבודה, ואנו רואות מקרים רבים שבהם חברות צוות המתנדבות ב-she codes; מקודמות לאחר מכן לתפקידי ניהול בכירים במקומות העבודה בהייטק. אני בטוחה כי יש כיתות רבות אשר מיישמות שיטה זו גם כן, בדרך זו או אחרת, בהקשרים שונים.

ישנן הרבה סטיגמות ותפיסות מוטעות בנוגע לתעשיית ההייטק, שגורמות לנשים לחשוב שזה לא מקצוע בשבילן, אך רוב התפיסות הללו שגויות לחלוטין

חשוב לציין כי סביבת עבודה זו דומה מאוד לעולם העבודה בהייטק, שבו מתכנתים ומתכנתות עובדים יחד כדי להשיג מטרה מסוימת ולעבוד על פרויקט יחד. ואולם במקום העבודה, לעתים, לא קל לשאול שאלות - כי ההתנהגות הגברית מייחסת לכך חוסר ידע, ודבר זה עלול לפגוע בקידום. למען האמת, אנשים רבים נוטים להתנהג בדרך הנובעת

כמה פעמים אמרת
לתלמידים שלך:
"זה לא רק
מה שאתם לומדים,
זה איך שאתם
לומדים"

מורים יקרים, מי כמוכם יודע עד כמה חשובה רמת הלימודים.
תואר שני הוא מרכיב חשוב בהתפתחות שלכם כאנשי מקצוע וכבני אדם. הוא יאפשר לכם לא רק להשתלב בתפקידים בכירים בבית הספר ובמערכת החינוך, אלא גם להוביל ולהצטיין בהם. מכללת סמינר הקיבוצים מציעה לכם מגוון תכניות לימוד לתואר שני ברמה אקדמית גבוהה ובתנאים נוחים עם אפשרות לשלב לימודים ועבודה.

תואר שני M.Ed. לבוגרי תואר ראשון ותעודת הוראה

תכניות עם אפשרות לתזה:

- חינוך מתמטי לביה"ס היסודי
- מדעי הרוח בגישה רב תחומית
- חינוך סביבתי
- אוריינות חזותית - אמנויות בחינוך

- ניהול וארגון מערכות חינוך
- חינוך לפעילות גופנית ולבריאות
- הערכה בחינוך
- טכנולוגיה בחינוך

מוסמך בהוראה M.Teach

תואר שני ותעודת הוראה לבית הספר העל היסודי במגוון התמחויות, מיועד לבעלי תואר ראשון

תואר שני M.A.A.T.

טיפול באמצעות אמנויות בהתמחויות: אמנות חזותית, פסיכודרמה, תנועה, ביבליותרפיה

סמינר הקיבוצים

להצליח ולהישאר בן אדם

דרך נמיר 149 תל אביב | 03-6901200 | www.smkb.ac.il

מאנירציה, ולהתנהל מבחינה חברתית בדרך הנוחה להם, והנראית להם מקובלת חברתית וטבעית, בלא לייחס מחשבה מרובה לדברים ובלי לשחות נגד הזרם. על כן ההצלחה המסחררת שלנו בפרק זמן כה קצר מאז הקמת הפעילות - כיום, ברשתות החברתיות, יש בארגון יותר מ-40,000 נשים - מבוססת למעשה על הפרכת התפיסות המוטעות בנוגע לתעשיית ההייטק, וזרותה לנשים, ועקירתן מיסודן. הוכחנו והראינו כי אכן, כן, ישנן נשים רבות העוסקות בתחום ההייטק, והמעוניינות בכך, ובייחוד בתחום הנחשב לב-לבה של התעשייה - פיתוח תוכנה. תחום שבו המשכורות הן המתגמלות ביותר בתעשיית ההייטק, ואיכות החיים של מי שבוחרות לעסוק בו גבוהה ביותר. בין שהן בכירות ובין שזוהי המשרה הראשונה שלהן בתחום. ויש נשים רבות נוספות אשר מעוניינות ללמוד תכנות ומשקיעות רבות לשם כך. יש נשים אשר באות לפעילויות שלנו בחופשת הלידה שלהן, או כאשר הן בין עבודות, או בשלב מוקדם יותר בחיים, כאשר הן שוקלות באיזה כיוון מקצועי לבחור וכאשר הן בוחרות מגמה או חוג. בעבר היו נשים אלו עשויות להתרחק מתחום ההייטק, גם לאחר שעסקו בו או נחשפו אליו, אך כעת יש להן מקום קבוע שבו הן יכולות ללמוד, להתייעץ, ואף לבלות - עם נשים / נערות כמוהן, אשר גם עוזרות להן לטוות את המשך שלביהן בתחום ולהתפקס על תחומים מסוימים בתוך עולם פיתוח התוכנה.

יש לה ראש מתמטי!

גם ילדות המשתתפות בסניפי הנערות שלנו, המיועדים לתלמידות בתי הספר (כרגע מדובר בפיילוט הכולל 4 סניפים), מדווחות על חוויות דומות. למעשה, מקור ההשפעה העיקרית על נשים ונערות אלה הוא לעתים קרובות זיכרון ילדות אשר נחרת בזיכרוןן ובו מורה מסוים או מסוימת אומרים להן באופן נחרץ מה "מתאים להן". נוסף להשפעה החברתית של התפיסה שלהן המבוססת על תקופת בית הספר היסודי והתיכון, שבה נחרת בתודעתם של אנשים (אנשים) מה "שווה" מבחינה חברתית, ההשפעה של מורים על יתר החיים היא עצומה. אמירה אחת, גם אם היא נאמרה מבלי משים, יכולה לחרוץ את עתידה של תלמידה. זכורה לי משתתפת מצטיינת באחד מסניפי הנערות - שאף נבחרה לנהל את סניף הנערות שלנו - אשר אמרה לי כי הייתה לה מורה שאמרה לה כי "אין לה ראש מתמטי". זמן קצר לאחר מכן סיימה התלמידה בהצטיינות את לימודיה בתוכנית לתלמידים מצטיינים של בגרות של 5 יחידות מתמטיקה בכיתה י'. אך לא כל התלמידות יכולות לשחות נגד הזרם, ואני יודעת לפחות על עצמי, שהייתי מושפעת במידה משמעותית מאוד מכל אמירה של דמויות שמכות. זוהי אחריות כבדה. מצד שני, לכוח זה יכולה להיות השפעה מכרעת חיובית על תלמידות. כאשר אנו מודעים לכך, בכוחנו לעזור לתלמידות לפרוץ גבולות ולפתוח אופקים. כך אנו גם מדריכות את +250 חברות הצוות המתנדבות בארגון she codes - יש בכוחן להשפיע לחיוב על נשים רבות ולשנות את חייהן לטובה, על ידי מילה מחזקת אחת המבהירה לכל משתתפת כי היא מסוגלת.

יש נשים אשר באות לפעילויות שלנו בחופשת הלידה שלהן, או כאשר הן בין עבודות, או בשלב מוקדם יותר בחיים, כאשר הן שוקלות באיזה כיוון מקצועי לבחור וכאשר הן בוחרות מגמה

תחום ההייטק ותחום פיתוח התוכנה יש בו שפע רב כחול אשר על שפת הים, עם עשרות ומאות אלפי משרות שונות זו מזו. המנעד הרחב גורם לכך, שלמעשה, אין הכרח כלל "להיות בנאדם רֵאלי" או אף לסיים 5 יחידות מתמטיקה כדי להגיע למשרות נחשקות בתחום. זאת מכיוון שהתחום נרחב כל כך, ואנשים רבים אינם מודעים לכך. על כן אנשים הנכנסים לתחום ומתמידים בו מגיעים רחוק, ולא משנה מה הרקע שלהם. אמנם יש משרות אשר כדי להגיע אליהן יש צורך בתארים מתקדמים במדעי המחשב ובמדעים מדויקים, אך יש גם תפקידים רבים בהייטק הדורשים למידה של מספר מסוים של כללים וחזרתיות מרובה עליהם. בסטארטאפ הראשון שלי העסקתי מתכנת מצוין אשר עשה עבודה נהדרת, ורק לאחר זמן רב גיליתי כי הוא למד 3 יחידות מתמטיקה בתיכון. אני זוכרת את רגע ההארה שלי. נפלו לי הרבה אסימונים באותו רגע. הוא למד כיצד לעשות א' ב' ג' וד'. זה כל מה שאני הייתי צריכה שהוא יעשה, והייתי מרוצה ממנו מאוד.

בתחום ההייטק ובפיתוח תוכנה יש אנשים רבים, מצליחים מאוד, אשר הרקע הלימודי שלהם ביסודי ובתיכון נחשב חלש מאוד, אך בשלב מסוים הם התמידו והשקיעו ולמדו והביאו את

אנו מאמינות כי כך, יחד, נוכל להגיע למטרה - ל- 50% מפתחות תוכנה בתעשיית ההייטק, כמו באוכלוסייה. ולעודד כל ילדה, נערה ואישה שהיא סקרנית ומתעניינת לעסוק בתחום - לעשות זאת בהצלחה. בטוחני כי יחד, כקהילה, ובהתמדה מרובה ועבודה קשה, נגיע לכך, בתעשיית ההייטק ובכל תחום.

זכורה לי משתתפת מצטיינת באחד מסניפי הנערות - שאף נבחרה לנהל את סניף הנערות שלנו - אשר אמרה לי כי הייתה לה מורה שאמרה לה כי "אין לה ראש מתמטי"

עצמם להישגים ולניסיון משמעותי. ואני אומרת באופן נחרץ שאיננו משתמע לשתי פנים: כל אחת, כל אחת, יכולה להיות מתכנתת בהייטק (וגם כל אחד, כמובן). ולא משנה מה הרקע שלה או מה החוזקות שלה. הדבר היחיד שהיא צריכה לעשות הוא להתמיד. מי שתמיד - תצליח.

למעשה, חשוב להבין כי מתכנתים רבים יודעים תחום מסוים בלבד, ונדירים מאוד המתכנתים החולשים על תחומים נרחבים. אך תחום מסוים הוא כל מה שצריך כדי למצוא עבודה מתגמלת ביותר. ויש תחומים עצומים לרוב, ורבים מהם אינם כה מורכבים. כמו כן שוק ההייטק כיום, לפי נתוני רשות החדשנות, צמא ל- 10,000 מתכנתים ומתכנתות, ומספר זה צפוי לגדול עוד ועוד בעשורים הקרובים.

שלושת העקרונות שהגדרתי לארגון הם: אמונה בעצמך, התמדה וקהילה. אנו מאמינות כי

יחד נוכל להגיע למטרה - להגיע ל- 50% מפתחות תוכנה בתעשיית ההייטק, כמו באוכלוסייה, ולעודד כל ילדה, נערה ואישה שהיא סקרנית ומתעניינת לעסוק בתחום - לעשות זאת בהצלחה

כוחה של מדפסת קטנה אחת

על כוחה של מדפסת, כוחו של השילוב מורה-תלמיד-יזם והקשר האינדאלי בין עולם החינוך לתעשייה שבו כל הצדדים מרוויחים

לאחר חשיפה לעולם היזמות הוגדרו קודים לעבודה בצוות, תוך התנסות בתהליכי חשיבה יצירתית וסיעור מוחות. הם למדו כיצד למיין רעיונות ולפתח חשיבה ביקורתית ובעקבות זאת גיבשו רעיון ובדקו היתכנות למימוש. לשם הגדרת המוצר, הכנת מפרט ופיתוחו למדו התלמידים שרטוט ידני, שרטוט ממוחשב ושימוש במדפסת תלת-ממד, ולבסוף אף זכו להדפיס מוצרים וקיבלו טעימה מהנעשה בתחום.

הם קיבלו בקורס כלים חשובים לקראת המאה ה-21 ובהם: יכולת לאפיין צורך, להגדיר מתוכו בעיה ולגבש פתרונות אפשריים עד לבחירת פתרון. לשם כך הוגדרו בכל צוות בעלי תפקידים: פרזנטור שמציג את התהליך לפני הקהל, מתעד שאחראי לתיעוד התהליך ולתוצריו, עורך שאחראי לארגון ולממשק בין חברי הקבוצה, והטכנולוג שאמון על היתכנות טכנולוגית וביצוע הפתרון.

חברי הצוות נחשפו לתכנים ייעודיים - הכנת מצגת משכנעת, עמידה לפני קהל והסברה קולעת, שיטות תיעוד, שיווק וכלים טכנולוגיים ליצירת מוצר.

אירוע השיא היה יריד מוצרים. היריד התקיים במסגרת סיור והתנסות מעשית במעבדה טכנולוגית בחיפה. ההתנסות הייתה כעין סיכום חווייתי לתוכני הקורס, תחת הכותרת: "מרעיון ליישום". הקבוצות קיבלו משימה חשיבתית, ובסיומה הציגו את תוצריהן. לרשות הקבוצות עמדו מדפסות תלת ממד ומכונה חדשנית לחיתוך בלייזר. אירוע השיא הטמיע ופיתח מסוגלות הלכה למעשה בכל הנוגע לקידום יזמות ומימושן בפועל.

עבורי היה קורס היזמות מקרה בוחן ליכולתו של מורה במערכת החינוך להציע שינוי ולנסות לחולל אותו.

כשם שמדפסת תלת ממד אחת בכיתה הובילה ליצירת קורס יזמות, כך המעבדה בחיפה גרמה לי לפתח מודל בית ספרי חדשני נטול ביורוקרטיה והוצאות לוגיסטיות מרובות. התוכנית היא להקים מעבדת חדשנות בית ספרית, שעליה יופקד רכז

בחורף 2014, במסגרת לימודי התואר בהנדסת מכונות, ביצעתי סטאז' במחלקה להנדסה ביו רפואית באוניברסיטת פיטסבורג. היה עליי לתכנן מערכת לייזר לסריקת רקמות לצורך זירוז תהליכי ההחלמה ממחלת המפרקים. הרצון להתנסות בתעשייה הישראלית גבר על ההצעה שקיבלתי להמשיך לדוקטורט ישיר באוניברסיטה יוקרתית זו. לאחר חזרתי ארצה, ולאחר התנסות בשתי חברות סטארט אפ, הבנתי שיעודי נמצא בכלל בין כותלי בית הספר והאקדמיה.

הקו שהנחה אותי לאורך השנים היה להתבונן בסביבה, לגלות צרכים ובעיות כדי להתמודד ולנסות לפתור אותם לרווחת הכלל. האמנתי שניתן להפיח רוח של יזמות וחדשנות בהינתן סביבה שתטפח זאת.

מקיף תיכון רבין בקריית ים, הממשיך לרשת החינוך קדימה מדע, היה עבורי בדיוק הסביבה שהייתי זקוק לה. בתור מורה מתמחה, נכנסתי ללמד בכיתה שבה נמצאת מדפסת תלת-ממד. שנה לאחר מכן, לאחר אישור הסילבוס על ידי הפיקוח של משרד החינוך, זכיתי להעביר קורס יזמות. הקורס הועבר במסגרת שעות השכלה כללית - שני שיעורים בשבוע לכיתות מופת בשכבת י'.

יזמות כתחום ידע

תוכני הקורס אפשרו ללומדים להתנסות בהוראה רפלקטיבית ואינטראקטיבית המתמקדת במעבר מסטטוס של "מורה בעל מקור ידע" למורה "מדריך", ובמילים אחרות: שינוי מצב מלומד פסיבי ללומד אקטיבי בסביבה משתנה. הושם דגש על הקניית ערך השיתופיות ופיתוח מיומנות של עבודת צוות, העמקת חקר עצמי לצד חקר קבוצתי. הקורס שם דגש על הקניית יכולת מפותחת לעמוד לפני קהל ולהציג נושא בדרך עניינית ומעניינת. התלמידים גם למדו על המהפכה התעשייתית הבאה - הדפסה תלת ממדית.

עבורי היה קורס היזמות מקרה בוחן ליכולתו של מורה במערכת החינוך להציע שינוי ולנסות לחולל אותו

שתקנה לתלמידים כלים שימושיים להמשך חייהם. כל מנהל יוכל לפתוח מגמה זו בהתמחות שיבחר בה, בהתאם למגמות הנלמדות ולטכנולוגיה של תעשייה קרובה להירתם לעשייה. התכנים מוכנים, הצורך ברור, ונותר רק לקבל הכרה ותקצוב מהמנהל הטכנולוגי. דרך נוספת היא לפתח מנהלת חדשנות לכל רשתות בתי הספר שתקדם הטמעת תוכנית חיונית זו.

הדרך להכניס את היזמות לתוך בית הספר בשיטתיות ישנם ארגוני יזמות לנוער - אך לא במסגרת בית ספרית. יש לשנות זאת, ולפתוח צוהר שישפיע בתוך זמן קצר על כל מערכת החינוך: מנהלים, מורים וגם תלמידים למקצועות לא טכנולוגיים, שיקבלו כלים למימוש יוזמות וסביבה תומכת. כדי לאחד כוחות, נפתחה קבוצת "מורים יזמים" בפייסבוק. יש יוזמות ברוכות של מורים יחידים וגם השתלמויות מעטות בתחום שיצר משרד החינוך, אך לא די בכך. קמפיין יזמות מטעם משרד החינוך יעודד תלמידים עם יכולות גבוהות להגיע למגמה זו, אשר תפתח את דור העתיד של בוגרי מערך ההייטק הישראלי, שיימצא תמיד בקדמת המדע והטכנולוגיה העולמית.

החדשנות מטעם בית הספר. במעבדה יהיו כלים לייצור דיגיטלי לפיתוח פרויקטים. התיכון נמצא בקשר פעיל עם חברת רפא"ל - מהנדסים באים לחנוך תלמידים במתמטיקה ומלווים תלמידים בחטיבת הביניים בפיתוח מכשירים לבעלי מוגבלויות על פי צרכיהם. מקצוע המתמטיקה חשוב לקבלת יסודות איתנים, אך אל לנו להסתפק בכך. בכל זאת, מדובר באלו שפיתחו את "כיפת ברזל". התוכנית המוצעת תפגיש בין תלמידים לבין מנטורים מחברת רפא"ל לצורך קידום פרויקטים ממשיים. בדרך זו יתקיים קשר אידאלי בין עולם החינוך לתעשייה שבו כל הצדדים מרוויחים.

לחשוב רחוק ומעשי

השלב הבא יהיה הקמת מגמה חדשה שתוכר על ידי משרד החינוך: "יזמות טכנולוגית". מגמה זו - עניינה להכין תלמידים לעמוד בסוף כיתה י"ב מול משקיעים ויזמים ולהציג את הסטארט אפ שעליו עמלו הצוותים במשך שלוש שנים. התכנים כבר נמצאים במערכת החינוך, בתחומים של מכונות, מכטרוניקה, סייבר, ביו רפואה, עיצוב גרפי ותעשיית של מוצר ועוד. הגיעה העת להקים מגמה מולטידיסציפלינרית

פרס החינוך הוא עוד דרך לשים על המפה פרויקטים ויוזמות לא שגרתיות של בתי ספר, מנהלים, מורים, תלמידים והורים

מהרעיונות המועלים, מרמת ההשקעה, מתהליכי העבודה ומהביצוע בפועל. התחרות היא ארצית, והיא חולשת על כל המגזרים והזרמים ומשקפת את הפנים היפות והמעיוות של מפת החינוך הישראלית.

בשנים הראשונות להענקת הפרס נבחרו רק היוזמות החינוכיות שעסקו בחינוך למניעת אלימות ובחינוך לדו קיום, אך עם השנים היתוסף עוד נושא חשוב - יוזמות חינוכיות כתרומה לקהילה בתחומים שונים.

היוזמים בבתי הספר הם בדרך כלל מורים או מנהלים, "המשוגעים לדבר", שעשו הכול בהתנדבות ובחריצות, וסחפו בהתלהבותם את התלמידים, מורים אחרים, הורים וגורמים שונים נוספים. אנשי חינוך שחשוב להם לא רק לקבל את הפרס, אלא לנסות ליצור שינוי, לשנות דפוס חשיפה, לפתוח את הראש להתבוננות אחרת שתתרום לקהילה ולבית הספר.

אם מבקשים לאפיין את המשותף לבתי הספר הזוכים בפרס, בהחלט נכון לומר שיש בהם אווירה לימודית וחינוכית מלהיבה, מפתיעה ואחרת. בתי ספר אלה מקפידים לטפח את השותפות

לפני 18 שנה יזמו מורים מתנדבים, בעיקר מקרב הגמלאים, את פרס החינוך של ארגון המורים לבתי ספר. הרעיון אומץ בחום בידי ארגון המורים. המתנדבים הגמלאים, בעלי ניסיון עשיר בעולמות החינוך, יצרו 10 קריטריונים לקבלת הפרס והתחרות יצאה לדרך. מאז, מדי שנה, מוענק הפרס לבתי ספר כעידוד לחשיבה אחרת שמקבלת ביטוי בחיי היום-יום בבתי הספר. ניתנה לי הזכות לשמש יו"ר ועדת הפרס, ומדי שנה אני זוכה לבקר ולסייר בבתי ספר מעוררי השראה.

מה מייחד את בתי הספר הזוכים?

לרוב, בתי ספר המגישים מועמדותם לקבלת הפרס מאופיינים בעבודת צוות פורה שבה לוקחים חלק תלמידים, מורים, הנהלה, הורים וגורמי חוץ שונים. לאורך השנים ראינו שההתייחסות של בתי הספר אל התחרות היא כאל הזדמנות לחגוג את החדשנות והיוזמה של המעורבים בעשייה החינוכית. המנהלים, הצוותים החינוכיים, התלמידים, ההורים - כולם מתייחסים ברצינות רבה ובסקדנות לפרויקטים הנבחרים שסוחפים לעתים את קהילת בית הספר כולה. ועדת הפרס מתרשמת, כל פעם מחדש,

וזכות בפרס מתחילות להגדיר את היזמות, ההתנדבות והנתינה כאורח חיים, ומדגישות את הערכים של מצוינות, מעורבות וכבוד. שמחנו להיווכח שיזמות חינוכית שהתהוו בתהליך המועמדות לפרס המשיכו ופעלו גם שנים קדימה תוך שילוב של תרומה לקהילה גם בתוך בית הספר וגם לקהילה בחוץ. היזמות וההתנדבות יוצרות מצב של שיתוף בין המורים, בין התלמידים ובין מוסדות עירוניים - לטובת כולם גם יחד. התלמידים מתנדבים למען התלמידים, מורים מתנדבים למען התלמידים ובוגרים מתנדבים למען התלמידים. היזמות וההתנדבות מעצימות את הערך והמסוגלות העצמית של המורים והתלמידים כאחד.

פרס מורים יוצרים

בשנה"ל תשע"ו יזם ארגון המורים פרס למורים יוצרים, כמפעל חיים, עם דגש על תרומה לקידום התרבות, החינוך והחברה בישראל. מתוך המורים שהשתתפו בתחרות נבחרו שניים שזכו בפרס. הזוכים בפרס, נוסף לעשייתם בהוראה ובחינוך, פרסמו ספרי לימוד, ספרי עזר, מאמרים וסיפורים שנלמדים בבתי הספר, ובכך חלקו את רעיונותיהם ומחשבותיהם היצירתיות עם קהילות חינוכיות רחבות יותר והפיצו את בשורתם המשמעותית גם הלאה.

מפעל פרס החינוך משמש תמריץ, קטליזטור וכלי לעידוד יזמות, התנדבויות ותהליכים ערכיים שתורמים לאיכות חיים טובה יותר בעולמות החינוך בחברה הישראלית.

ואת הדיאלוג התמידי והפתוח בין מורים לתלמידים ובקרב התלמידים עצמם. כל אלה מתערבבים לכדי יצירת אקלים של דרך ארץ וכבוד הדדי. בתי הספר הזוכים מחנכים את התלמידים לנתינה, לסובלנות ולאזרחות טובה. הייחוד של בתי הספר הזוכים הוא בכך שלצד עבודה יצירתית וחדשנות, המשלבת ימי עיון, והפקת לקחים, הם מאופיינים בחתירה מתמדת לשיפור האווירה הבית-ספרית, התחשבות בזולת, איפוק וקבלת השונה. חברי לוועדת השיפוט ואני ראינו כי על ידי יצירת אקלים בית ספרי אשר מאפשר לימודים והקניית ערכים ניתן לחנך לערכי הדמוקרטיה, להבנה ולדרך ארץ, וכפועל יוצא מכך למנוע אלימות ואף לעודד אורח חיים בריא.

יזומה ונתינה מתמשכת

לדוגמה, לפני עשור פיתח בית ספר יזומה משותפת של מורים ותלמידים ושמה "זורעים נתינה", והוא ממשיך ביוזמה הנהדרת במסגרת מעורבות חברתית, קהילתית ואזרחית. התלמידים לומדים להכיר את סביבתם ולשמור עליה דרך התנסות במהלך השנה. תלמידי בית הספר תורמים לנזקקים בבתי תמחוי את התוצרת החקלאית שהם מגדלים במהלך השנה בבית הספר. המיזם "זורעים נתינה" מתפתח משנה לשנה ומעצים את הנכונות של התלמידים ושל המורים להתנדב ולתרום לקהילה. והמורים וההנהלה נסחפים לנושא בזכות הרצון של התלמידים להמשיך ולתרום לקהילה. לאורך השנים גילינו שקהילות בתי הספר המשתתפות בתחרות

האתגר: יזמות תלמידים

כדי שתלמידים יחשבו ויפעלו באופן יזמי, צריך לתת מקום ליוזמות ממשיות שלהם, מלבם ומחיהם

המפגש, התהליך והצעידה יד ביד מתוך שאיפה לגשר על פערים היכן שצריך ולהרוויח מהם היכן שאפשר - אלה הם, בעיניי, לב לבה של המשימה שלנו.

"החינוך איננו בבחינת הכנה לחיים, אלא החיים עצמם", כתב ג'ון דיואי. שאיפה ליוזמות משותפות רואה בעשייה החינוכית את החיים עצמם. המאה ה-21 דורשת מיומנויות חדשות. האדם נדרש להיות יצירתי, גמיש ויוזם. במסגרת מחקר שערכה הקרן לעידוד יוזמות חינוכיות, בשיתוף המכון לחינוך דמוקרטי, נמצא שיוזמות חינוכיות של מורים מגבירות בקרב התלמידים חשיבה

"קשה לשתי קונכיות לשוחח שיחה-של-ממש / כל אחת מטה און לים שלה / רק שולה הפנינים, או סוחר העתיקות / יכול לקבע בלי חשש: אותו הים" (קשב/ ט. כרמי)

לעתים נדמה כי תלמידים ומורים שוחים כל אחד בים נפרד. לתלמידים-הילדים חלומות, תקוות ואתגרים כה שונים מאלה הממלאים את עולמם של המורים המבוגרים - והנה הם נפגשים בבית הספר וזה עולמם המשותף. אוקיינוס של חוויות, גלים ואדוות, שונות צבעוניות של אינסוף רגעי חיים. בתוך האוקיינוס המשותף המופלא הזה יוזמות חינוכיות מופלאות עשויות לצמוח.

יוזמות משותפות של תלמידים ומורים מאפשרות לתלמידים לקחת חלק פעיל בעיצוב חייהם בבית הספר - בעיצוב הלמידה שלהם, במובן הרחב והעמוק ביותר. אך המטרה איננה ניתוק התלמידים כפועלים עצמאיים בשדה, אלא חיזוק השותפות בין תלמידים למורים, מתוך אמונה במפגש החד-פעמי שמזמן המעשה החינוכי בבית הספר. המפגש הייחודי בין הילדים למבוגרים מהווה שלם הגדול בהרבה מסך חלקיו.

התלמידים הם הראשונים לזהות את הצרכים הרלוונטיים ביותר ללבם ולחיהם. הם שעוזרים לנו, המבוגרים, לחזור ולהתחבר לילדים שבנו ולהיזכר עד כמה מכוננת היא תקופת הילדות וההתבגרות. הם מדייקים את עשייתנו החינוכית וגם אותנו עצמנו כבני אדם. פעמים רבות הם מציבים מראות מטלטלות ונפלאות, ויוצרים חוויות מצניעות ומתקנות עבורנו. כך מבקשים גם אנחנו להיות מבוגרים משמעותיים עבורם. יוזמות של תלמידים ומורים עשויות למנף את הכוח המשותף של שתי אוכלוסיות החיות יחד בבתי הספר.

מובן שעשייה זו מציפה אתגרים לצד ההזדמנויות; לתלמידים ולמורים קצב אחר, מוקדי כוח אחרים ואתגרים שונים. סדר היום האחר, צורת חשיבה וסדרי עדיפויות שונים - כל אלה יוצרים שאלות ופיתולים, רגעי קסם ונפילות, משברים ושיאים. אלה מחייבים יציאה מעצמנו, גדילה למרחבים שחורגים מהמוכר והתמקדות במהות - השיתוף.

בית הספר. דווקא במרחב הפורמלי כל כך, מרחב הלמידה שבו אין לתלמידים כמעט כל נגיעה של השפעה ובו הם מבליים את רוב יומם - שם יש לתת מקום ליזמות של תלמידים. מובן שנכון שיתקיימו גם יוזמות הבאות מלבו ומניסיונו של המורה, מערכיו ומתפיסותיו. יש מקום גם לאלה, וטוב שהן מתקיימות וצומחות. לא לכל יוזמה של תלמיד יש מקום, כפי שלא כל יוזמה של מורה נכון שתצא לפועל. עצם הדיאלוג המתקיים עם התלמיד על הצורך שהוא זיהה, על התוכנית שהוא מציע, על החלקים שנכון להוציא לפועל ועל אלה שלא - גם הוא חלק משמעותי מהמעשה החינוכי, חלק משמעותי ממעשה השחרור של התלמידים שהם אוכלוסייה מדוכאת להפליא, בטח במבנה בית הספר המסורתי. יוזמות משותפות לתלמידים ולמורים רואות בתלמידים כוח מניע ומסוגל לחולל שינויים בחייהם. עלינו, אנשי החינוך, מוטלת האחריות להביא את התלמידים לראות גם את עצמם ככאלה, רק מתוך מודעות זו יוכלו הם ליצור ולפעול לתיקון עולמם ולשינויו.

יצירתית, מוטיבציה, הנאה ומעורבות, אך אינן מחזקות יזמות של תלמידים. נראה אפוא שרק מתן מקום ישיר ופלטפורמה של ממש ליזמות תלמידים, רק בחירה להפנות זרקור של אור ואנרגיה למיומנות זו - רק אלה יובילו את התלמידים לחשוב ולפעול באופן יזמי. אחד האתגרים ביוזמות משותפות של תלמידים ומורים הוא הקושי לפרוץ את קירות מועצת התלמידים ומקבילותיה. תלמידים בגילים מגוונים, בעלי מאפיינים שונים, דווקא אלה אשר אינם תופסים עצמם כמנהיגים ומובילים, יכולים להפוך ליזמים נפלאים אם ניתנת להם הבמה ונחצבת להם הדרך לשם. הרווח של תנועה כזו הוא עצום דווקא עבור אלה אשר אינם מדמיינים עצמם כיוזמים, אשר אינם רואים עצמם כמסוגלים לכך, אלה אשר עבורם עשייה כזו היא בבחינת יציאה של ממש מהמרחב המוכר להם עד כה. וגם בקרב מועצות התלמידים ובמוסדות דומים השאיפה צריכה להיות מתן מקום ליזמות ממשיות של תלמידים - כאלה אשר מגיעות ממש מליבם ומחיהם ולא יוזמות בדמות הוצאה לפועל של חגים, הפסקות פעילות וטיוילים או הצטרפות כזאת או אחרת ליוזמה של הנהלת

יוזמות של תלמידים ומורים עשויות למנף את הכוח המשותף של שתי אוכלוסיות החיות יחד בבתי הספר

בואו נשחק

סיפור על חלום של מורה, דחיפה של מנהל, עבודת צוות והמון משחקים

◀ **המשחק מאפשר לנו לאתגר את עצמנו,
להסתכן ולהעז מבלי לחשוש מהתוצאות**

בתיכון? מתוך החלום יצאה החלטה להעלות את המשחק כיתה! בתיכון אורט ארץ יהודה שבכפר זוהרים פתחנו השנה משחקה ללימודית. זהו חדר חמים ונעים שמעוצב כמועדון לנוער, ובו לומדים דרך המשחקים דברים במגוון נושאים ותחומים: הרחבת אוצר המילים ודקדוק באנגלית דרך משחק; מושגים לבגרות בהיסטוריה דרך משחקי זיכרון; לימוד החומר לבגרות באזרחות דרך משחקי רביעיות ועוד.

התחלנו בבניית החומרים והחשיבה היצירתית: איזה משחק יהיה מתאים, לפי הגיל. שאלנו את עצמנו שאלות הכוונה: באיזה חומר להתמקד? איזה סוג משחקים יכול להתאים? ביקשנו לבחור בקפידה את השאלות למשחק: רצינו להבדיל בין העיקר לטפל במשחק הרביעיות. רצינו לתת את ההגדרה הקצרה ביותר למושג במשחק הזיכרון. המטרה הייתה לשלוח את החומר לבית דפוס, לעריכה, כך שייצא מזמין, נעים, והכי חשוב - מיוחד ושלנו. ואיך לא - כשיש על המשחק הלוגו של כפר זוהרים?...

החלק הקשה היה לעשות את החומרים נגישים למורים, להיעזר במורים באיסוף משחקים קיימים ובפיתוח משחקים חדשים. הדרישה לשיתוף פעולה מצד המורים הייתה, למעשה, דרישה ממורים לעבודה מאומצת, ואפילו קצת מעצבנת, ולעתים נדמה היה שהיא לא מסתיימת ...

אבל העיניים צופות רחוק, ויש מקום להבנה שזו תחילתו של תהליך, וכל משחק שנבנה בידי מורה מצטרף לעוד משחק שכבר נבנה ופותח עוד דרך טובה לפנות לתלמיד ולאפשר לו תרגול פרטני ועצמאי. וכך, לאט לאט, מאגר המשחקים שלנו מתמלא. גם אם בשלב זה עדיין נראה כי העבודה עוד רבה, לא רחוק היום שנוכל לחנוך מרכז פדגוגי גדול הבנוי על משחקים, חום ושמחה.

אני פוגשת אותם כל יום בעבודה. הם יהיו המפקדים בצבא, רופאים, עורכי הדין, השפים הגדולים ביותר, מחנכים, אנשי הייטק מצליחים והמהנדסים של הדור הבא.

אבל הם לא יודעים את זה.

רובם גם לא מעיזים לחלום על הכיוון הזה.

אני יודעת שהם יהיו אם רק ירצו. אז מה התפקיד שלי בכל הסיפור הזה? אני מורה - מכוונת דרך מראה. מראה שבה הם רואים את הכוח והיכולת שיש בהם.

נותנת מקום לחלום ולא משנה מה הוא.

אבל איך אני מבקשת מהתלמידים שלי לחלום חלומות? איפה החלומות שלי? מה אני עושה בהם?

כנראה כל מורה, כמו כל תלמיד, צריך לפעמים מבוגר אחד שיאמין בו. מישהו שיגיד לו: אתה מסוגל.

ללכת עם החלום

במקרה שלי מנהל בית הספר הוא שפשוט האמין, דחף וקידם. בעקבות פנייה פשוטה לקרן ליזמות חינוכיות קיבל החלום שלי מקום במציאות. לפני עשר שנים התחלתי את דרכי בהוראה, ובחיתי ללמוד חינוך מיוחד מתוך אמונה גדולה שהדרך החינוכית חייבת להיות מיוחדת, מותאמת לכל תלמיד ומאפשרת מגוון דרכי למידה.

חלמתי לאפשר לתלמידים שלי הנאה וחוויה בלמידה.

חלמתי להצליח לאתגר אותם בתוך תהליך הלמידה ושתהליך הלמידה יהיה טבעי בלי לשים לב ש"ואללה, אנחנו בעצם לומדים".

חלמתי לאפשר לתלמידים שלי עצמאות בלמידה וביטחון כך שמתוך הלמידה ייווצר קשר חם, שיח ואינטראקציה חברתית נכונה ובונה.

מצאתי את כל מרכיבי החלום שלי בתוך משחק.

המשחק מאפשר לנו לאתגר את עצמנו, להסתכן ולהעז מבלי לחשוש מהתוצאות.

ולא כך צריך להיות בחלומות? ...

המשחק מתאים בכל גיל ולכל גיל. אז מה קרה שזנחנו אותו

כל מורה תרם בדרכו להרמת המשחקייה. מורה אחד בנה עם התלמידים את פינות הישיבה. מורה אחר הביא משחק מתחום הדעת שלו, ומורה נוסף אתגר את התלמידים שלו לבנות משחק שיתרום לדורות הבאים אחריו

החלום שלי גדל. בתחילה היה ממש כעובר בבטן אמו, בראשי בלבד. כשהוא יצא לאוויר העולם, כולם הרעיפו עליו אהבה והרבה תמיכה. לא הייתי יכולה לתת דרור לחלומי ללא הקרן ליזמות חינוכיות, שליוותה ומלווה כל הדרך במתן ייעוץ מקצועי ובחיזוקים, ללא המנהל שמאמין ודוחף קדימה וללא צוות המורים המדהים שהם שותפים גדולים לעשייה. כולם כמו אב ואם לחלום העוברי. וכמו תינוק שגדל, החלום הבשיל - המשחקים מתפתחים ויש תנועה. בצעדים קטנים נכנסים התלמידים למשחקייה, מתנסים, עדיין לא מכירים את כל האפשרויות שיש למקום להציע, עדיין לא יודעים איך להכיל את הכלים ואיך לשחק ו"כן, זה עדיין לימודים". בהתפתחות של ילד יש תהליכים ויש ציפייה גדולה. בכל שלב ושלב יש התרגשות ושמחה. השלב המכריע, מבחינתי, הוא שלב העצמאות בשטח, כדברי המשורר "ופתאום איזה יופי הוא הולך לבד". כשהחלום מתגלגל מאליו וכבר לא צריך לתת לו יד, הוא חי, בועט ועצמאי והוא הולך קדימה. אין לי מושג כמה רחוק הוא מסוגל להגיע. אבל אני מאמינה.

עבודת צוות

זכיתי לעבוד עם צוות נפלא, וכל מורה תרם בדרכו להרמת המשחקייה. מורה אחד בנה עם התלמידים את פינות הישיבה. מורה אחר הביא משחק מתחום הדעת שלו, ומורה נוסף אתגר את התלמידים שלו, בהערכה חלופית, לבנות משחק שיתרום לדורות הבאים אחריו. למעשה, כל מורה שישב לשעה פרטנית עם תלמיד ושילב בלמידה גם משחק תרם ותורם להתקדמות המשחקייה ולהתגבשותה. זכיתי לעבוד גם עם תלמידים נפלאים, שניקו את החדר, צבעו את הקירות, תלו את הווילונות והכינו פינות ישיבה ושולחנות. תלמידים שיודעים להעריך ולכבד את המקום ואת ההשקעה של המורים בהם. ובעיקר, יודעים לשחק!

לאסוף את הבנות

פלטפורמת הלימוד הדיגיטלית, קודמאנקי, מקנה לילדים מגיל 8 את יסודות תכנות המחשבים דרך למידה מבוססת משחק

ויכולות מקצועיות בתחומים רבים היום לא בהכרח מבטיחים ביטחון תעסוקתי בעתיד, ככל שמחשבים יצליחו להתעלות על יכולות אנושיות ולבצע בהצלחה רבה תפקידים שונים. מחקרים מראים כי 47% מהעובדים בארה"ב עוסקים בתפקידים שצפויים להיעלם מהעולם בשל אוטומציה, כגון ברוקרים, פקידי בנק ומפעילים. ידע בתכנות בהחלט יכול לעזור להתמודד עם הבעיה.

מתכנתים מעצבים בעצמם את המציאות שסביבם ומתאימים אותה לצורכיהם

לטענת הארגון Code.org, עד שנת 2020 תהינה בארה"ב בלבד 1.4 מיליון משרות תכנות, ועליהן יתמודדו כ-400 אלף בוגרי מדעי המחשב. פער זה משקף את הצורך הקריטי בלימוד מקצוע התכנות כבר בגיל צעיר. כאשר כל תחום כיום מועשר על ידי טכנולוגיה, התפיסה הרווחת היא שככל שהתלמידים יתחילו ללמוד מוקדם יותר, כך הם יצליחו יותר. ישראל דווקא מקדימה בתחום זה את ארצות הברית, בזכות הכנסת תוכניות ללימוד

"תכנות זה כיף, אני אוהב מחשבים וטכנולוגיה ויש להם השפעה על העתיד שלנו, אני רוצה להמציא משהו שיתרום לאנשים בכל מקום". כך סיפר לנו עמית ברלב, בן ה-9, המשתתף באליפות הסייבר הלאומית של ישראל, הנערכת כבר שנתיים ברציפות, ביוזמת משרד החינוך, בשיתוף קודמאנקי והמרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח) ובהשתתפות למעלה מ-250 אלף תלמידים מדי שנה. הפופולריות של קודמאנקי אינה מוגבלת לישראל בלבד, ולמעשה, מאז השקתה ב-2014, למדו ושיחקו בה כ-3.5 מיליון תלמידים מרחבי העולם, ב-15 שפות שונות. כעת אנחנו משיקים את השלב הבא בהוראת תכנות לילדים - אתגר המאפשר להם לבנות משחקים לגמרי בעצמם.

למה בכלל ילדים צריכים לדעת לתכנות?

בשנת 2015 הכריז הנשיא אובמה על יוזמת CS For All, שתוקצבה ב-4 מיליארד דולר, במטרה להכניס את מקצוע מדעי המחשב לבתי הספר האמריקאיים. בנאומו אמר "אם אנחנו רוצים שאמריקה תישאר בחזית, אנחנו צריכים שאמריקאים צעירים ילמדו את הכלים והטכנולוגיות שישנו את הדרכים שבהן אנחנו עושים כמעט הכול. אל תקנו משחק מחשב, פתחו אחד; אל תורידו את האפליקציה החדשה, עזרו לעצב אותה; אל תשחקו בטלפון שלכם - תכנתו אותו". קריאתו של אובמה עוררה ביקורת רבה בזמנו, עם זאת קשה להתעלם משפע היוזמות ללימוד מדעי המחשב בבתי הספר, ובהן קודמאנקי.

היתרונות בלימוד תוכנה ברורים לכול - ידע בתכנות הוא כמו כרטיס כניסה לעולם ההייטק, הטומן בחובו משכורות גבוהות יחסית ועתיד מקצועי שנראה די נוצץ, לפחות מבחוץ. ידע

קודמאנקי, מעבר להיותה פלטפורמת משחק ללימוד עקרונות התכנות, היא כלי להעצמת המורים עצמם - בראש ובראשונה כי היא אינה מצריכה ידע מוקדם בתכנות והיא מאפשרת למורים ללמוד תכנות בעצמם

מדעי המחשב לבתי הספר התיכוניים כבר לפני עשרים שנה, אך במדינות כמו בריטניה, אסטוניה ופינלנד הוכנסו בשנים האחרונות תוכניות שבהן לומדים ילדים לתכנת כבר בבתי הספר היסודיים.

אז מה עושים?

חברת קודמאנקי מאמינה כי שפת תכנות כיום היא כבר לא נחלתו הבלעדית של אחוז קטן באוכלוסייה. תכנות הוא למעשה סוג של אלפבית חדש. כלי נוסף בסט היכולות שאנשים צריכים במאה ה-21, לצד מתמטיקה, אנגלית ויכולות רכות כמו תקשורת בין אישית ויכולת לפתרון בעיות. כבר היום מכשירים רבים מאפשרים לצרכנים לתכנת אותם ובעוד 10 - 15 שנים מי שידע לדבר עם המכשירים שסביבו ולהגיד להם מה הוא רוצה יהיה בעמדת יתרון.

פלטפורמת הלימוד הדיגיטלית, קודמאנקי, שייסדתי עם אחי עדו שור וחבר ילדותנו המשותף, ישי פינצ'ובר, מקנה לילדים מגיל 8 את יסודות תכנות המחשבים דרך למידה מבוססת משחק. הפלטפורמה משקפת תפיסה חדשה בעולם הטכנולוגיה החינוכית (EdTech), המשלבת למידה ומשחק. ההוראות הן פשוטות - השחקנים נדרשים לסייע לקוף לאסוף בננות בעזרת כתיבת שורות קוד ולהתגבר על מכשולים שונים שעומדים בדרכם. בזמן זה פועל מאחורי הקלעים מנוע של בינה מלאכותית, המנתח את פעולותיו של השחקן, ומציג חוויה אישית של משוב, רמזים והוראות, וכמובן - מעביר למורה, שאינו נדרש לידע מיוחד בשפת תכנות, דיווח מלא, המאפשר מעקב צמוד אחר ביצועי התלמיד.

הפידבקים שקיבלנו מהטח מדהימים וזה מה שנותן לנו את המוטיבציה מדי יום. אנחנו שומעים ממורים על תלמידים שנשארים אחרי שעות הלימודים כדי לשחק במשחק וכדי לעזור לתלמידים אחרים להתמודד עם אתגרים. מדי יום אנחנו מקבלים תמונות וסרטוני וידאו של קרנבלים בית ספריים מקושטים בדמויות מתוך המשחק. התחרות היא מהלך בית ספרי ומשתתפים בה כל ילדי בית הספר, ולראות את כל החגיגה הזאת מתרחשת לנגד העיניים, זה פשוט נהדר.

אם בעבר "בעל המאה" היה "בעל הדעה", היום מי שיודע תכנות יכול לשלוט בעולם ברמה גבוהה הרבה יותר

מלאה כמעט בבניית המשחק ותפקידי הדמויות, באמצעות יישום הידע בשפת CoffeeScript, שלמדו התלמידים במשחק קודמאנקי.

אחד הדברים החשובים בחיים המודרניים הוא היכולת לפתור בעיות, ובתכנות כמעט אף פעם לא מצליחים בניסיון הראשון. "אתגר בניית המשחקים" מצריך חשיבה יצירתית וגמישה, שתייגע למתכנת, וכן לילד, להתמודד עם בעיות מורכבות, בארגון המחשבה ופיתוח של חשיבה לוגית, יצירתיות וחשיבה מופשטת.

לסיכום, העולם שסביבנו נעשה טכנולוגי יותר ויותר מדי יום. אם בעבר "בעל המאה" היה "בעל הדעה", היום מי שיודע תכנות יכול לשלוט בעולם ברמה גבוהה הרבה יותר. במילים אחרות - מתכנתים מעצבים בעצמם את המציאות שסביבם ומתאימים אותה לצורכיהם. על בתי הספר להקנות לתלמידים את הידע והכלים שיכשירו אותם להתמודד בהצלחה עם אתגרי החיים, ותכנות הוא אחד הכלים שיאפשרו להם זאת. קודמאנקי הוא דוגמה נהדרת ללימוד שמתבצע בעזרת משחק ויישומו חשוב וחיוני לילדים ממש כמו מתמטיקה או אנגלית.

כלי להעצמת המורים

קודמאנקי, מעבר להיותה פלטפורמת משחק ללימוד עקרונות התכנות, היא כלי להעצמת המורים עצמם - בראש ובראשונה כי היא אינה מצריכה ידע מוקדם בתכנות והיא מאפשרת למורים ללמוד תכנות בעצמם. הפלטפורמה של קודמאנקי מגיעה עם מערכי שיעור מוכנים למורים, ואנחנו נמצאים בקשר יומיומי עם מורים שמספרים לנו שהם מתרגשים ללמוד בעצמם תכנות. מורים כתבו לנו שהם מרגישים שקודמאנקי מעודד אותם לצמיחה אישית, וכך הם יכולים להעניק לתלמידים שלהם כלים הכרחיים שיכינו אותם לעולם האמיתי.

אנחנו מאמינים שילדים מכל השכבות צריכים לדעת לא רק להשתמש בטכנולוגיה, אלא גם לפתור בעיות ולהעלות רעיונות חדשים ויצירתיים. רובנו מקבלים היום רק את הכלים לצורך מדיה, ואילו בתכנות אתה נהפך ליצרן מדיה. במאה ה-21 זה חלק אינטגרלי מהחשיבה הביקורתית. ילדים היום גולשים בפייסבוק או מורידים משחקים, אבל כשחושפים לפניהם את עולם התכנות, מגלים שהם משתמשים בו כדי לייצר רעיונות מקוריים משלהם. פתאום הם יכולים לבנות חידונים והפעלות ומשחקים לילדים אחרים.

מסיבה זו קודמאנקי משיקה בימים אלה אתגר חדש, המכונה "אתגר בניית המשחקים" ("Game Builder"), שהוא למעשה פלטפורמה נפרדת, המאפשרת בניית משחקי מחשב מאפס ומיועדת לילדים מגיל 11. הפלטפורמה מעניקה אוטונומיה

d.say

הירשמו לתואר שני (M.A.) באקדמית נתניה ותרכשו כלים מעשיים שיהפכו אתכם למורים הרלוונטיים ביותר!

M.A. תקשורת

- בהסמכה מלאה של המל"ג ומוכר ע"י משרד החינוך לצרכי קידום והחזרי שכר לימוד
- תוכנית לימודים - לימודים פרונטאליים על פני יום לימודים בשבוע על פני שנה קלנדרית אחת
- תובנות פרקטיות וכלים מרתקים כמו הפקות סרטים, שידורי רדיו, הנחיית קבוצות והופעה בפני קהל

M.A. התנהגות ארגונית*

- רכישת ידע ופרקטיקות לניהול מיטבי של ההון האנושי כמנוע לצמיחה ועמידה ביעדי הארגון
- תכנית המאפשרת שילוב בין משרת הוראה ללימודים אקדמיים
- לכל בוגר/ת תינתן הכרה כמומחה בכיר לניהול משאבי אנוש, מטעם "העמותה הישראלית לניהול, פיתוח וחקר משאבי אנוש"***
- יום לימודים בשבוע או לימודי ערב + שישי

הטבה משמעותית בשכה"ל למורים

האקדמית נתניה

תהיו רלוונטיים: *2443

*שני מסלולים: התנהגות ארגונית רב תחומית והתנהגות ארגונית ייעוצית (ייעוץ ארגוני).
**ההכרה כמומחה בכיר הינה בכפוף לרשום כחבר "העמותה הישראלית לניהול פיתוח וחקר משאבי אנוש".

יום שלם על אנטישמיות

עושים היסטוריה דרך למידה חווייתית, אחרת, מפתיעה ומחדשת שמשלבת התגייסות של מורים מקצועיים

שיאו של יום העיון היה הפנינג של סדנאות מתחומי ידע שונים, בהנחיית מורים מקצועיים, חלק מהם מבית ספרנו וחלק מהם מבתי ספר אחרים באזור. איש איש בתחומו נרתם והתנדב להעביר סדנה בנושא האנטישמיות שיש לה קשר לעולם הידע הספציפי שלו.

שילוב כוחות מקצועי

המורה לביולוגיה דיברה על תורת הגזע הנאצי מבחינה ביולוגית. השם שנבחר לסדנה שלה היה: "אבולוציה אותנסיה ותורת הגזע". בתחילת הסדנה למדו התלמידים על תורת האבולוציה של דרווין ואף ראו סרטון של "בריינפופ". רק לאחר מכן נעשה הקישור לדרוויניזם החברתי והעיוות שעשה היטלר בנושא. המורה לספרות, שהיא עצמה גם משוררת, קיימה סדנת כתיבה יצירתית ושמה: "האנטישמיות בעיני נער ישראלי". כל תלמיד ביטא את הרגשות שלו סביב תופעת האנטישמיות ולאחר מכן נעשה שיתוף קבוצתי בתוצרים של כל תלמיד ותלמיד. המורה לאמנות עיונית קיימה את הסדנה: "קריקטורות אנטישמיות" ובה מצגת קצרה על קריקטורות אנטישמיות. התלמידים ניתחו את המסרים המילוליים והאלמנטים האמנותיים שעמדו בבסיס הקריקטורות.

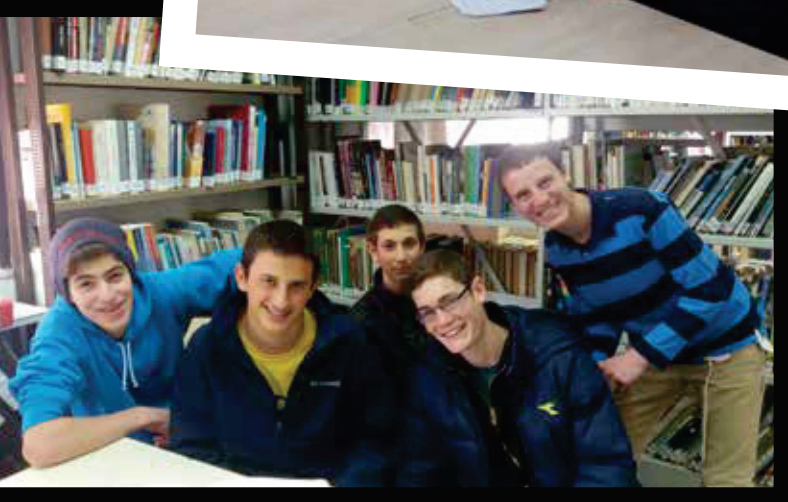
במסגרת שיעורי ההיסטוריה בכיתות י' חיפשתי דרך חווייתית, אקטואלית ויצירתית להעביר את נושא האנטישמיות, במקום ללמד אותו בכיתה בשיעור פרונטלי.

לצערנו, האנטישמיות פוגשת אותנו כמעט יומיום ובאה לידי ביטוי באופנים שונים. בדורנו, דור האינטרנט וכלי המדיה החברתיים, האנטישמיות מופצת במהירות רבה דרך ווטסאפ, טוויטר ופייסבוק. בלחיצת מחשב אחת אפשר להפיץ שנאה לרבים ובמהירות. מסיבה זו בחרתי להרים יום עיון בין תחומי בנושא האנטישמיות.

מטרת יום העיון הייתה לחשוף את התלמידים לתופעת האנטישמיות מהיבטים שונים: חברתיים, פוליטיים ותרבותיים. זאת במטרה להמחיש לתלמידים עד כמה האנטישמיות מרכזית בחיים של אנשים מרחבי העולם כולו ויכולה להופיע בסיטואציות מגוונות בכל תחומי החיים.

יום העיון נפתח בהרצאה מרתקת שעסקה בסוגיית האנטישמיות המודרנית בימינו. לאחר מכן השתתפו התלמידים בסדנאות פעילות, ולסיום הוקרן הסרט "האנטישמיות החדשה" - סרטו של יעקב אילון העוסק בעיקר באנטישמיות היום ובאינטרנט בכלל. הרעיון היה שהתלמידים "יתחברו" לנושא האנטישמיות במציאות שלנו כיום בדרך חווייתית, אישית ומשמעותית.

עצם המהלך הזה שבו כל המורים המקצועיים מתגייסים יחד ללמידה ביום מסוים, ובהתנדבות, הוא סוג של גיבוש לצוות ולתלמידים המעניק חוויה לימודית אחרת בבית הספר

המורה לאמנות מעשית ערכה סדנה באמנות מעשית. כל תלמיד קיבל כלי כתיבה, שקפים ונייר, וישב וצייר קריקטורה עם מסר על האנטישמיות. יש לציין כי התלמידים שהשתתפו בסדנה אינם במגמת אמנות כלל והם הגיעו אליה ללא ידע מוקדם בתחום האמנות, ולמרות זאת יצאו עם יצירות אמנות מדהימות של קריקטורות שהם ציירו.

ביום עיון זה, שנערך לפני שנתיים, התקיימה סדנה בתחום המוזיקה והאנטישמיות. כל תלמיד בא עם כלי נגינה משלו ויחד ניגנו ויצרו מנגינות בהשראת מה שהם חוו והרגישו. סדנה אחרת עסקה בדרמה ופלייבק ובמסגרתה הביעו התלמידים את הנושא הכואב דרך דרמה ומשחק. הסדנה המבוקשת ביותר הייתה, כמובן, האנטישמיות בקולנוע. סדנה זו חיברה בין תחום המדיה הפופולרי, המעניין והאטרקטיבי לנושא האנטישמיות.

המורים הגיעו עם התלמידים לרמות של לימוד, חוויה ושיח שלא היו מגיעים אליהן אילו נלמד הנושא בכיתה גדולה ובשיטת ההוראה הפרונטלית, המקובלת והרגילה

למידה עמוקה ושוברת שגרה

זה שנים מספר אני מקיימת יום עיון במתכונת הייחודית הזאת. בכל שנה משתנות הסדנאות בהתאם להיענות וליכולת של המורים המקצועיים. עצם המהלך הזה, שבו כל המורים המקצועיים מתגייסים יחד ללמידה ביום מסוים, ובהתנדבות, הוא סוג של גיבוש לצוות ולתלמידים המעניק חוויה לימודית אחרת בבית הספר.

התלמידים נרשמים מראש לסדנאות, על פי בחירה אישית. לעתים הם מתקשים לבחור מבין כל הסדנאות בשל המגוון הרחב, העניין הרב והאטרקטיביות. הסדנאות נערכות בקבוצות קטנות (עד 12 תלמידים) כדי שתהיה אפשרות להגיע לשיח ודין פורה וכדי לאפשר לכל תלמיד להביע את עצמו. התלמידים משתפים פעולה בדרך יוצאת מן הכלל, והסדנאות הן עדות נפלאה לדין ולשיח מעמיק עם התלמידים.

בתור מורה ותיקה להיסטוריה, חשוב היה לי שהתלמידים ילמדו את נושא האנטישמיות בדרך חווייתית ומשמעותית, ולא רק ילמדו ויקראו מהספר בצורה "יבשה". נוסף על כך נתתי חשיבות יתרה לתחומי ידע שהם מוכרים פחות לתלמידים ואינם נלמדים בבית הספר שלנו, כמו: מוזיקה, אמנות ודרמה.

התהליך שנוצר מהיזמה שלי ללמד את נושא האנטישמיות ביום עיון חווייתי היה מעניין לא פחות מייסודו של יום העיון עצמו: התלמידים לא "שבעו", וביקשו להרחיב את הדעת יותר בנושא. הלמידה הייתה משמעותית, התעניינות התלמידים הייתה מעבר למה ששיערתי, וחווית הלמידה הייתה אחרת, מפתיעה, מרגשת ומחדשת.

תוצאה נוספת ומפתיעה שהושגה מיום העיון הייתה הקשר הבלתי-אמצעי שנוצר בין התלמידים לבין המורים המקצועיים במהלך ההשתתפות בסדנאות. מתברר שהמפגש עם מורי המגמות השונים, והנושאים שהם מלמדים, הקל את ההתלבטות הקשה של התלמידים בנוגע למגמה שיבחרו בה בסוף כיתה י'. לסיכום: התלמידים נהנו, למדו הרבה, ועברו חוויה לימודית פורה. יום העיון הותיר רושם עז על התלמידים והיה ל"שיחת היום" לתקופה ארוכה. גם המורים שקיימו את הסדנאות נהנו מאוד. לדבריהם, הם הגיעו עם התלמידים לרמות של לימוד, חוויה ושיח שלא היו מגיעים אליהן אילו נלמד הנושא בכיתה גדולה ובשיטת ההוראה הפרונטלית, המקובלת והרגילה.

רציתי להיות מורה פרטית בדרך אפקטיבית הרבה יותר

לרגו - אתר ופלטפורמה ליצירת לומדות אינטראקטיביות;
האתר כולל אלפי שיעורים ותרגולים שמורים מעלים

שבאמת מיוחד בלרגו הוא שכל אחד יכול להוסיף שיעור או תרגול לאתר! לרגו הוא כמו "ויקיפדיה" לשיעורים מתוקשבים אינטראקטיביים. עד כה הועלו ללרגו, על ידי מאות מורים, אלפי שיעורים הכוללים עשרות אלפי שאלות ותרגילים. משיעורים אלה כבר נהנים מאות בתי ספר מכל רחבי הארץ - מאילת ועד נהריה, ומכל מגזר - חילונים, דתיים, יהודים וערבים.

איך נולד לרגו?

כאמור, לרגו נולד מתוך בעיה אמתית שאני ניסיתי לפתור. בעקבות עבודה שלי כמורה פרטית בהתנדבות לאוכלוסיות מוחלשות, חיפשתי דרך שבה אהיה אפקטיבית יותר. ששעה אחת שלי תהיה שווה 10 שעות ואולי 100 שעות. שהתלמידים ימשיכו ללמוד את החומר מעבר לשעה בשבוע שיכולתי להקדיש להם. רציתי לדעת אם הם מתרגלים את החומר באמת, ומעבר לזה לדעת אם הם מבינים את החומר. רציתי שהתלמידים יקבלו משוב מְדִי במקרה שעשו טעות ויקבלו הסבר גם אם אני לא לידם. זאת כדי שיוכלו למעשה ללמוד את החומר (או חלקו) בעצמם עד לפגישה הבאה שלנו. נוסף לכך באותה עת גם פיתחתי לומדת איות באותו סגנון שמלמדים

ב-20 השנים האחרונות התמזל מזלי לעקוב ולסייע למיזמים וסטרטאפים רבים. אני חושבת שהמכנה המשותף הגדול ביותר של המיזמים שהצליחו והם קיימים עד היום הוא שהם מיזמים שנולדו מתוך צורך אמיתי וחזק של היזם/ת או של מישהו שקרוב אליו/אליה מאוד. הדבר נכון גם למיזמים חינוכיים. באופן לא מפתיע, זה גם מה שהוביל אותי להקים, לפני שלוש שנים, את "לרגו" - מיזם חינוכי ללא מטרת רווח.

מה זה לרגו?

כאשר מורים, הורים או תלמידים נכנסים לאתר לרגו (www.lergo.org.il) הם רואים לפנייהם אתר שמכיל אלפי שיעורים מתוקשבים ותרגולים אינטראקטיביים, בתחומי דעת שונים שמתאימים לגילאים שונים. כאשר תלמיד לוחץ על אחד השיעורים הוא למעשה מתחיל "לנגן" את השיעור. הוא רואה סרטון או מצגת, עונה על חידון, מקבל משוב מְדִי על כל שאלה, ויכול לצפות ברמז או בהסבר. כאשר הוא מגיע לסוף השיעור הוא יכול לתרגל את הטעויות או לעיין בדוח השיעור המפורט. אותו דוח שיעור מפורט נשלח באופן מְדִי ואוטומטי גם למורה או ההורה אשר "הזמין" את התלמיד לשיעור. אך מה

אשר הוריהם אינם יכולים להרשות לעצמם להשלים את החינוך הציבורי בעזרת שיעורים פרטיים יקרים.

הקשיים שבדרך

כמו לכל מיזם, גם ללרגו היו הקשיים שלו, ועוד אתגרים רבים לפנינו. העובדה שלרגו הוא מיזם ללא מטרת רווח היא, למשל, קושי גדול. משמעותו - דלתות שפתוחות למיזמים אחרים לצורך גיוס כסף, כמו קרנות הון סיכון, היו ועודן סגורות בפנינו. אך כמעט תמיד, כאשר דלת נסגרת, נפתחת אחרת במקומה או אפילו דלתות מספר. הצלחנו לגייס כסף דרך קמפיין מימון המונים והרצון הטוב של הקהילה, וכן הצלחנו לגייס מתנדבים לניהול העמותה ולפיתוח הפלטפורמה. כאמור, גם יצירת התכנים בלרגו נעשית כולה בהתנדבות על ידי הקהילה. היתרונות הם שכך לרגו הוא מיזם שנוצר על ידי הקהילה למען הקהילה. יתרון נוסף הוא שההתפתחות של לרגו היא בהתאם לדרישות של המשתמשים שלו - המורים, התלמידים וגם ההורים. קושי נוסף הוא שלרגו הוא מיזם שלכאורה גדל מחוץ למערכת החינוך ונוסד לא על ידי איש חינוך. מיד אסביר למה אני אומרת "לכאורה": רוב האנשים מכירים אותי כ"אשת הייטק" גרידא,

איות בארה"ב. כאשר ביקשתי להעלות את הלומדה (בחנים כולם), ראיתי שלא קיים כלי פתוח וחינמי שמאפשר לי, בדרך ידידותית, להעלות לומדות אינטראקטיביות. באותו אופן, למשל, שיוטיוב מאפשר לאדם להעלות סרטונים. הקמתי את לרגו כדי שכל אחד יוכל להעלות שיעורים מתוקשבים אינטראקטיביים באותו אופן ובאותה פשטות שאפשר לכתוב אימייל, לעשות פוסט בפייסבוק או להעלות סרטון ליוטיוב. חשבתי שכך, בסופו של דבר, נוכל גם לעזור לגשר על הפער החברתי. אם במאמץ משותף נוכל ליצור מאגר של שיעורים מתוקשבים אינטראקטיביים, אשר מכסה כל נושא בתוכנית הלימודים, הרי מאגר כזה יועיל לא רק למורים ולתלמידיהם, אלא גם לילדים

אינני מורה פורמלית במערכת החינוך אך המזל הוא שהמורים בישראל פתוחים מאוד וצמאים ליוזמות ולחידושים שנולדים מהשטח ויש בהם התמקדות בתלמידים

לא סוד הוא שכדי לקבל תשומת לב וריכוז מתלמיד בנושא מסוים יש להתחבר לכלים עכשוויים המרכיבים את עולמו

המורים. הודות לחיבוק של קהילת החינוך בישראל - מדריכי התקשוב, בלוגרים וקהילת המורים והמורות בכללם, לרגו התקדם והתפתח. אנו, מצדנו, הקשבנו ואנו ממשיכים להגיב לבקשות של המורים הנהדרים הללו וכך הפלטפורמה ממשיכה להשתפר כל הזמן.

בתחילת הדרך, למשל, יכולנו להזמין רק תלמיד לשיעור, וכן הופק רק דוח תלמיד. כיום, בעקבות בקשות מורים, ניתן בקלות להזמין כיתה שלמה לשיעור בלרגו (ובלי שהתלמידים צריכים להירשם, בלי שהמורה צריכה להקים כיתה, ובלי שהתלמידים צריכים אימייל או לזכור סיסמה!) כמו כן, נוסף על דוחות התלמיד המפורטים, לרגו מפיק כיום גם דוח כיתה מרוכז אשר מאפשר למורים לראות בבת

אחת באילו נושאים ובאילו שאלות הכיתה כולה "שולטת" ובאילו שאלות או נושאים כדאי לחזור וללמד פעם נוספת. דוגמה נוספת: אחרי שמורה שאלה - "איך אפשר לדעת אילו שאלות, מצגות וסרטונים יש בשיעור מבלי לעשות את השיעור ולענות שאלה שאלה?" הוספנו כפתור "הצצה לשיעור". לאחר שמורה שאל אם יש דרך להזמין תלמידים או כיתה לשיעור בלי קישור, הוספנו אפשרות להזמין תלמידים לשיעור

אך למעשה האהבה הראשונה שלי והעבודה הראשונה שלי הייתה דווקא בתחום החינוך. העברתי שיעורים פרטיים מגיל 12 עד גיל 22 ואהבתי את זה מאוד. זאת גם הסיבה שלפני שנים מספר התחלתי גם להתנדב כמורה פרטית לתלמידים מאוכלוסיות מוחלשות. בין לבין אף פעם לא עזבתי לגמרי את תחום ההוראה. בצבא מילאתי תפקיד של מדריכה קרבית ומדריכת מדריכים (מדמדית). באוניברסיטה עבדתי כמתרגלת ובהייטק העברתי מאות הרצאות פנימיות וחיצוניות בנושאים שונים. לרגו אפשר לי, למעשה, לחבר בין האהבה שלי לחינוך והרצון לעזור לאלה שאין להם לבין אהבתי לטכנולוגיה.

אינני מורה פורמלית במערכת החינוך אך המזל הוא שהמורים בישראל פתוחים מאוד וצמאים ליוזמות ולחידושים שנוגדים מהשטח ויש בהם התמקדות בתלמידים. המורים שפגשתי אימצו את לרגו ברצון רב. חלק מהם אפילו מארגנים ביוזמתם סדנאות שבהן הם מסבירים למורים כיצד למנוף את לרגו, כיצד ליצור שיעור מתקשב ואינטראקטיבי בלרגו, כיצד להזמין כיתה שלמה וכיצד לקבל את דוחות השיעור של התלמידים. שמחתי לראות שחלק מהם אף הכינו סרטונים על השימוש בלרגו והם הועלו ליוטיוב לשימוש כלל המורים. גם במשרד החינוך מצאתי פתיחות ליוזמות כאלה. למשל, משרד החינוך הכין ביוזמתו סרטון הדרכה יפה על לרגו לטובת כלל

חלק גדול מהמורים נותנים את לרגו כמטלה לביצוע אחרי שעות בית הספר, כשיעורי בית. כך כל תלמיד יכול לעבוד בקצב שלו בלי לחץ זמן או לחץ קבוצתי

"אני מכינה משחקים לתלמידים שלי, משחקים שדרכם הם גם לומדים וגם נהנים כיוון שאני מכניסה בשאלות דברים שמתאימים רק להם. הם בשמים מהנאה ואני מרוויחה כיתה לומדת. כל הכבוד. אתר מדהים."

חשוב לנו לשמוע או לקרוא את המשובים של המורים. התרגשנו מאוד, למשל, שבלוגרית החינוך אפרת מעטוף ("כלים קטנים גדולים") בחרה להציג בכנס חדשנות בפדגוגיה דיגיטלית את לרגו. בסוף המצגת שלה היא אמרה "הפלטפורמה הזאת היא מדהימה בעיניי בגלל הפשטות שלה, מתאימה ליצירת פעילויות במגוון תחומי דעת... יכולה לשמש אותנו גם כדי לחסוך זמן... הבדיקה נורא מהירה ורובה המחשב עושה לנו... אז כמו שראיתם

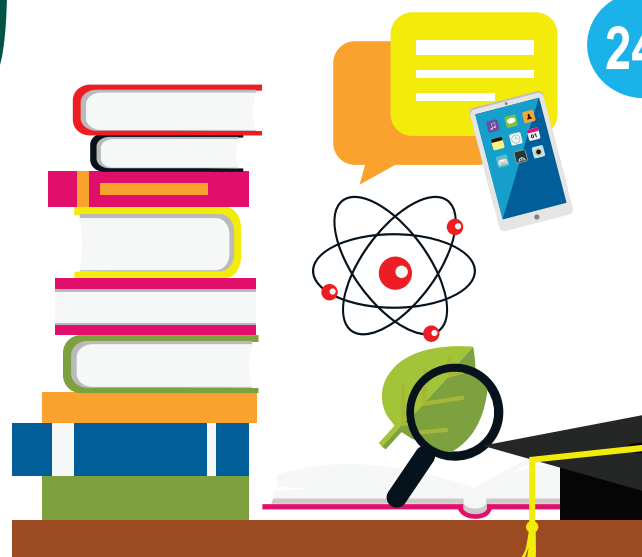
שווה שווה להתנסות שווה להכיר את הפלטפורמה..." דוגמה אחרת היא מטלי, מדריכת תקשוב ומורה מנתניה, שאמרה: "הוא [האתר] פשוט מדהים וגאוני בעיניי. הפשטות שבו יחד עם האפשרות ללמד בצורה חווייתית ומעקב אחרי התלמידים בלי הכובד של סיסמאות וכו', בלי הצורך במייל לתלמידים... גאוני!"

מה הלאה?

המתנדבים הרבים והטובים ואנוכי ממשיכים לעמול קשה כדי שלרגו ימשיך להשתפר, מבחינת היכולות של הכלי ומבחינת היקף התכנים שהאתר מציע. למעשה, כל מי שמשתמש בלרגו, הכלי הזה עוזר לו לגדול ולהצליח: התלמידים שעושים את השיעורים, המורים שבחרים בשיעור זה או אחר מתוך אלפי השיעורים שבלרגו ומזמינים את תלמידיהם להשתתף, וכמובן, גם יוצרי התוכן, אותם מורים אשר יוצרים שיעורים עבור כיתתם ומהם יכולים ליהנות תלמידים ומורים רבים נוספים מכל רחבי הארץ.

קול קורא

רעיונות נוספים לשיפור - יתקבלו בברכה. אנו מקווים שתמצאו פניות לבקר אותנו ב- www.lergo.org.il ולראות איך גם אתם יכולים ליהנות מאלפי השיעורים המתקשבים שם, ואולי אף להכין שיעור משלכם.

באמצעות קוד של 6 ספרות.

מקורות ושימושים: דוגמאות ומשובים מ"השטח"

אז איך משתמשים המורים בלרגו בפועל? המורים משתמשים בלרגו כהקדמה לנושא, חזרה ותרגול, או כהכנה למבחן גדול או שכבתי. יש מורים שהגדילו לעשות והם אף משתמשים בלרגו כהערכה חלופית. הפעילות יכולה להיות בכיתה, כאשר המורה מציגה על מסך, או כעבודה עצמאית של כל תלמיד ותלמיד דרך המחשב, טאבלט או סמארטפון.

חלק גדול מהמורים נותנים את לרגו כמטלה לביצוע אחרי שעות בית הספר, כשיעורי בית. כך כל תלמיד יכול לעבוד בקצב שלו בלי לחץ זמן או לחץ קבוצתי. דרך דוח השיעור יודעת המורה מה המצב של הכיתה כולה ומה מצבו של כל תלמיד ותלמיד.

שימוש נוסף שראינו לאחרונה בלרגו הוא תלמידים שמכינים שיעורים כחלק מ- PBL (project based learning) או כחלק מתוכנית מחויבות אישית (למשל שיעור במחשבים שהוכן בידי תלמיד כיתה י' ממזכרת בתיה).

הפידבקים שנותנים כוח להמשיך ולהשתפר

לא סוד הוא שכדי לקבל תשומת לב וריכוז מתלמיד בנושא מסוים יש להתחבר לכלים עכשוויים המרכיבים את עולמו. בדרך זו ייעשה הלימוד לחוויה. היופי והייחוד בלרגו הוא שלא אחת התלמידים אינם רואים בשיעור של לרגו "מטלה" כלל, אלא "משחק" מאתגר. עדות שכתבה יעל המורה:

הרשות המקומית כמאפשרת ומפתחת למידה

איך רשות מקומית יוצרת תנועת שינוי בחינוך העל-יסודי בתחומה? תחילה היא מגדירה חזון, לאחר מכן מזהה מגמות ואז פועלת במרץ. הקמפוס הווירטואלי השיתופי עירוני בפתח תקווה הוא דוגמה לכך

אוניברסיטת פניקס קליפורניה, יש פירוט של המיומנויות שבני הנוער שלנו ידרשו להן עם יציאתם לשוק העבודה.

ואלה 10 המיומנויות, לפי המחקר המצוין לעיל, ששוק העבודה יידרש להן בשנת 2020:

- היכולת להבין ולהעריך את ההיגיון שמאחורי תוכן מסוים
- היכולת לנהל אינטליגנציה חברתית, הפעלת חשיבה חדשנית
- כשירות לתקשורת בין תרבותית
- מוכוונות לעיבוד מידע מבוסס נתונים

מאגר הקורסים בקמפוס הווירטואלי נבנה על ידי מורי בתי הספר במסגרת צוותי מו"פ ייעודיים ובתהליך הדרגתי

גיל חטיבת הביניים - לו שאלו אתכם בגיל הזה: "מה את/ה רוצה להיות כשתהיה/י גדול/ה?" האם הייתם יכולים לתת תשובה חד משמעית? בבדיקת השאלה עם תלמידים בגיל חטיבת הביניים מצאנו קושי טבעי בהגדרת תמונת העתיד המדויקת להם. כבר היום אנחנו יודעים שתלמידי בתי הספר שלנו המשתייכים לדור ה-Z, שנולדו לאחר אמצע שנות ה-90 של המאה העשרים ובעשור הראשון של שנות ה-2000, הם בעלי מאפיינים שונים מאלה של דור ה-Y שלפניהם ומאלה של דור אלפא שבא אחריהם. זהו דור "מחובר", המחפש תשובות מידיות וסיפוקים כאן ועכשיו. בעבורם העבודה תהיה דומה למשחק שיתופי, והיא עוד תחנה בדרך לשלב הבא. במידה מסוימת המאפיינים של דור ה-Y יוקצנו. במחקר של המכון לחקר העתיד¹,

¹ http://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf

² <http://pmpisga.blogspot.co.il/2015/01/2020.html>

העשייה של הצוותים מכוונת לבגרות. אמנם יש עשייה חברתית-ערכית, אך רוב המורים רואים את הצלחתם בהגשה ובהצלחה בבחינות הבגרות.

האתגר האמיתי שעמד לפנינו היה זה: איך ליצור תנועת שינוי בחינוך העל-יסודי בפתח תקווה? איך נדאג שתלמידי העיר פתח תקווה יסיימו את לימודיהם במערכת החינוך העירונית וירגישו שהם קיבלו לחיים הזדמנות נפלאה, לחזק וללמוד את המיומנויות הנדרשות להם לעתיד? על רקע שאלות אלה נולדה תוכנית עירונית שהשלכותיה וטביעות אצבעותיה ייתנו אותותיהן בקרב כל המעורבים והעוסקים בחינוך העל יסודי בעיר: מנהלים, מורים ותלמידים.

"פתח תקווה עיר המיומנויות של המאה ה-21" היא תוכנית עירונית שנועדה להגביר את שכיחותם של תהליכי למידה משמעותיים, המקדמים תפקודי לומד באמצעות התמקדות

- התנהלות נכונה ברחבי הניו-מדיה
- היכולת לנוע ולחפש קשרים בין דיסציפלינות
- היכולת לתכנן ולעצב תהליך
- ניהול משוכלל של עומס קוגניטיבי
- היכולת לקיים שיתוף פעולה עם שותפים וירטואליים.

מטרת הפיתוח המקצועי היא לבסס מנהיגות ביניים פדגוגית ארוכת טווח

המיומנויות הללו מתכתבות עם ששת תפקודי הלמידה שהתפרסמו על ידי משרד החינוך במסמך המתנ"ה. לאור תמונת מצב זו החלטנו בפתח תקווה לקום ולעשות מעשה רחב היקף ברמה העירונית. מי שמצוי היטב במערכת החינוך העל-יסודי יודע כי עיקר

אנו נבחן אופנים שונים של העמקת התהליך ואחד הכיוונים הוא יצירת "SPOC לתלמידים": התלמידים מפתחים תהליכי למידה המקדמים תפקודי לומד ומהווים ערוץ למידה רשתי עירוני ראשון מסוגו: "התלמיד כמפתח למידה"

בית ספרי מורכב מ-6 - 10 מורים שבחרו לקחת חלק בתהליך. צוות המו"פ לווה בידי מנחה מטעם חברת מתודיקה, והתנסה בפועל בפיתוח קורסים מעודדי מיומנויות, שיעורים חדשניים במעגל חוזר ונשנה של פיתוח-צפייה-ניתוח, וחוזר חלילה. תהליך הפיתוח התבסס על שני עקרונות: - ניצול מרבי של שעות הפיתוח המקצועי בשיתוף הפסג"ה לטובת בניית הקמפוס העירוני; - שילוב כוחות רוחביים להבטחת התהליך ולחיבור מתמיד: מנהלים, צוות עבודה ניהולית, נציג מו"פ בכל בית ספר וכולם נמצאים ברשת עירונית.

נפלאות הרשת העירונית

ומה כלל התהליך? יצירת רשת למידה עירונית תומכת, הבאה לידי ביטוי בכל אלה:

- מנהלים, סגנים, עתודה ניהולית, פורום רשותי של מובילי צוותי מו"פ - מהווים ציר עירוני מכון מטרה לטובת איגום משאבים וחגיגת יצירה. פיתוח מקצועי גמיש המאפשר גם מפגשים משותפים (מפגשי אורך) רשותיים.
- פורום רשותי של מובילי צוותי מו"פ - חקר, מודלינג, תמיכה וקבוצת שווים הממוצבת כמנהיגות ביניים בית ספרית.
- צפייה הדדית בשיעורים כתובות ודרך חיים - בסבבי למידה (צילומי שיעורים, שיתוף של מורים שונים בחוויית ההעברה, שיפור של קורסים ממורה למורה).

המימוש בפועל

בשנת ההפעלה הראשונה מומשו תהליכי הלמידה במסגרת פלטפורמות הנדרשות על פי הוראות משרד החינוך - כגון 70/30 ו"השכלה כללית" (שמטרתה ביסוס השכלתי רחב של מיומנויות, ידע, דפוסי חשיבה וערכים מעולמות תוכן מגוונים כגון: החברה והרוח, התרבות והמורשת, המדעים והטכנולוגיה, השפות והאמנויות). בשנה"ל תשע"ו עסקנו בעיקר במיסוד ה-SPOC העירוני³ הפתוח לקהל הרחב. בתי הספר העלו את הקורסים לפלטפורמה זו. שנה"ל הנוכחית, תשע"ז, היא שנת ה-UPLOAD - הקורסים מועברים בתוך בתי הספר. צוות המו"פ משמש כמניפה לפיתוח יחידות הוראה נוספות, לצד למידה רשתית בין בתי

בחוויית למידה מקדמות מיומנויות. התוכנית נועדה להשיג את המטרות האלה:

- בוגרי מערכת החינוך ירכשו כלים להתמודדות עם דרישות המאה ה-21;
- צוותי החינוך הבית-ספריים ירכשו כלים ליצירת מאגר פדגוגי עירוני רשתי וחדשני;
- בוגרי מערכת החינוך בפתח תקווה יוכלו להשתלב באופן מיטבי בשוק העבודה במאה ה-21.

רוחות של יזמות וחדשנות

התוכנית היא מיזם משותף של מחוז תל אביב במשרד החינוך ושל העיר פתח תקווה. מחוז תל אביב הגדיר את היזמות והחדשנות הטכנו-פדגוגית כאחד מהיעדים המרכזיים שלו, והאגף העל-יסודי בעיר פתח תקווה עוסק בחדשנות בלמידה כבר שנים מספר. אנו מטמיעים תוכניות פדגוגיות שונות לעולם המיומנויות של המאה ה-21 וללמידה משמעותית (למשל: דיבייט, TED, SIT, QRPT פיתוח חדשנות, חשיבה יצירתית).

התוכנית אפשרה יצירת תהליך מרכזי אחד כולל, שהביא בחשבון את מה שהעיר כבר ביצעה יחד עם הנחיות הרפורמה של משרד החינוך "ישראל עולה כיתה", תוכניות העבודה של בתי הספר, ובעיקר, את רוח הלמידה המשמעותית ואת החשיבות שפתח תקווה רואה בקשר שבין הלמידה המשמעותית לחיים במאה ה-21.

בתשע"ו יצאנו במהלך מערכתנו וחדשני תוך חיזוק ושילוב הכוחות של מה שכבר התרחש בעיר. אנו משמרים את שיתוף הפעולה בין בתי הספר הייחודיים והמגוונים בעיר - כולל ממ"ד ומ"מ הלומדים יחדיו.

כל אחד מבתי הספר בחר לעצמו צוות מחקר ופיתוח - מו"פ. הצוות נדרש להחליט באיזו מיומנות הוא רוצה להתמקד, ולפתח קורס. בתי הספר שילבו את ההחלטה עם מאפייני בית הספר, תהליכים ותוכניות קיימות (כגון: מפרש), חוזקות ועוצמות צוותי הפיתוח וכד'.

מורים חוקרים ומפתחים

מטרת הפיתוח המקצועי היא לבסס מנהיגות ביניים פדגוגית ארוכת טווח. לצורך כך נבנו צוותי מו"פ בית ספריים. צוות מו"פ

³ <http://www.pt21skills.com>

התוצר הסופי

התוצר הסופי של המתואר כאן הוא הולדתו של קמפוס וירטואלי שיתופי עירוני, המקדם את מיומנויות המאה ה-21. מאגר הקורסים בקמפוס הווירטואלי נבנה על ידי מורי בתי הספר, במסגרת צוותי מו"פ ייעודיים ובתהליך הדרגתי. המכנה המשותף של כל הקורסים: כולם מעודדים ומכוונים להקניית מיומנויות של המאה ה-21. קמפוס המיומנויות העירוני איפשר "צביעה" ברורה יותר של העיר כעיר שמכינה את תלמידיה למיומנויות המאה ה-21 ולשוק העבודה הדינמי והמתפתח.

מגוון הפיתוחים, היישומים והיזומות של צוותים אלו, והרישות העירוני של פיתוחים אלו, אפשרו לעיר פתח תקווה, שזכתה בתשע"ה בפרס חינוך, בין היתר, על ביצוע יזמות וחדשנות, להיות מובילה בקידום הפדגוגי של תפקודי הלומד ברמת הפרט, הקבוצות והכיתה, תוך התאמת מרחבי הלמידה ותהליכי ההוראה-למידה באופן מיטבי.

חגיגת היצירה של קורסים, והעמקת ההתבוננות על תפקודי הלומד והמיומנויות הנדרשות מהנערים שלנו במערכת החינוך רגע לפני יציאתם לשירות הצבאי / לאומי, קידמו מנהיגות ביניים חינוכית כלל עירונית, הרואה במשימה זו הזדמנות להתפתחות אישית שלהם לצד פיתוח התלמיד - ובכך שחרנו.

הספר. לבתי הספר ניתנה אוטונומיה מלאה להחליט איך, כמה ובאיזה אופן הם יקדמו את תפקודי הלומד בבית הספר - ובלבד שבסוף השנה תהיה נראות, עומק ושכיחות של התהליך. לקראת תשע"ח אנו נבחן אופנים שונים של העמקת התהליך, ואחד הכיוונים הוא יצירת "SPOC לתלמידים": התלמידים מפתחים תהליכי למידה המקדמים תפקודי לומד ומהווים ערוץ למידה רשתי עירוני ראשון מסוגו: "התלמיד כמפתח למידה". בתהליך הפיתוח בנו צוותי המו"פ במערכת החינוך העל-יסודי 22 קורסים. הפיתוח התבצע על פי הפרמטרים המופיעים ב"רואים שש שש":

- הצוות הגדיר מיומנות מרכזית שהוא ירצה לקדם בקורס שיועבר לתלמידים;
- הצוות הגדיר ביצועים מצופים בתחום המיומנות ובתחומי הדעת הנלווים להם, על פי מסמך "אבני הדרך".

ולהלן הדוגמאות

התיכונים - פתחו קורס במסגרת "ההשכלה הכללית".
הטיבות הביניים - פתחו את הקורסים ועשו בהם שימוש במסגרות של למידה משמעותית, זאת תוך ביסוס תהליכי חדשנות ויזמות בלמידה שהוגדרו על ידי המחוז כאחד היעדים המרכזיים.

יזמות?

משרד החינוך תחילה

על משרד החינוך לאמץ ראייה יזמית וחדשנית שתקרין על מערכת החינוך כולה ולייצר שינוי מבני פנימי בדרך שבה מתנהל היום עולם החינוך בישראל. ביטול תעודת הבגרות יהיה הצעד הראשון...

ולמידה לפי אשכולות באחריות ובהערכה של בתי הספר. זה מספיק לצורך יצירת רף בסיסי ארצי משותף.

תחי האוטונומיה

נוסף לכך יש לשחרר את בתי הספר מהעול המכביד של הפיקוח והבירוקרטיה. הדבר שחסר לבתי הספר שלנו ביותר הוא אוטונומיה, מכיתה א' ועד י"ב. ללא אוטונומיה המורים הם "טכנאים" של העברת ידע הנכפה עליהם מבחוץ, חסרי יוזמה וחסרי אנרגיות. בחינות הבגרות במתכונתן הנוכחית, המרחפות מעל המורים, משפיעות לא רק על החטיבה העליונה, אלא על המערכת כולה. מורים צריכים להיות אנשים ריבוניים שמתכננים את מה שהם עושים, מבצעים זאת על פי רוחם, ובוחנים כל העת את תוצאות עבודתם. מבלי זאת גם מעמדם של המורים נפגע, ואכן, המורים בישראל מדורגים בעולם במקום נמוך מאוד.

משרד החינוך מתהדר בשינויים גדולים שהוא מחולל בבחינות הבגרות באמצעות תוכניות שפיתח - תפקודי הלומד, תוכנית תמ"ר (המרת בחינות בעבודות), למידה מקוונת, בתי ספר חלוצי הערכה, תוכנית סח"ב בהיסטוריה ועוד - ומקווה שבהדרגה תשתנה המערכת, אבל הוא שוגה. למערכת החינוך הישראלית אין זמן בלתי מוגבל להשתנות, אם היא חפצת חיים בסביבה שמתחדשת במהירות האור.

דוגמה אישית היא כלי חינוכי ממדרגה ראשונה. הגיעה העת שמשרד החינוך ישמש דוגמה ויטמיע בתוכו ראייה מערכתית מצד אחד וראייה יזמית-חדשנית מצד שני, שיקרינו על מערכת החינוך כולה.

יוזמה אמיצה ונרחבת זו צריכה לכלול אימוץ מודל פעילות של "תעודת גמר" (הסבר בהמשך) וביטול בחינות הבגרות, מתן אוטונומיה לבתי ספר, לימודי חקר ושינוי הקריטריונים לאקדמיה. דרך זו תסלול הזדמנות ליזמויות עצמאיות ומרתקות בתוך בתי הספר בקרב מורים, מנהלים, תלמידים / בוגרים וכו' ותצמיח בוגרים ואנשי חינוך שהם יזמים, חושבים, מעמיקים, גמישי מחשבה ויצירתיים.

ותחילה: ביטול תעודת הבגרות

תעודת הבגרות הישראלית, אף שנעשים בה שינויים מסוימים, היא המכשול הגדול מכולם ללמידה איכותית ולצמצום פערים חברתיים. את התעודה הזאת, תעודת הבגרות, צריך להמיר ב"תעודת גמר" שתהיה שונה בתכלית: יהיו בה בחינה ארצית מחייבת באוריינות מתמטית בסוף כיתה י'; בחינות חובה ארציות בעברית ובאנגלית בסוף י"ב; בחינת רשות ארצית במתמטיקה;

תכנית חומש לביצוע מייד

האלטרנטיבה לשיטת "תוכניות המדף" של משרד החינוך היא תוכנית חומש כוללת. פיילוט של התוכנית צריך להתחיל כבר בתשע"ח ב- 50 - 100 בתי ספר, החל מכיתות י'. בתוך חמש שנים (כלומר, בשנת 2022) המורים של כל בתי הספר הם שיבנו בעצמם את מרבית תוכנית הלימודים שלהם. בתי ספר שיזדקקו לזמן נוסף כדי להטמיע את השינוי יקבלו אותו, וכמו כן יקבלו עזרה חיצונית לצורך ההטמעה.

- תכנית חומש משמעה שלבי שינוי מתוכננים ומסודרים, למשל:
 - תשע"ח - פרסום דבר תוכנית החומש למערכת החינוך ולציבור כולו.
 - תשע"ח - הגדרת מערך הוראה כולל עבור בתי הספר שייכנסו לפיילוט. נושאים כלליים בלבד.
 - תשע"ח - תיאום עם המל"ג והמוסדות להשכלה גבוהה בנוגע לקבלתם את התלמידים לפי הפיילוט (ר' בהמשך).
 - תשע"ט - תחילת פיילוט על "תעודת גמר" עם 50 - 100 תכונים מעוניינים.
 - תשע"ט - במקביל: מעקב מחקרי אחר הפיילוט.
 - תשע"ט - הכוונת המוסדות להכשרת מורים אל תוכנית החומש ודרישותיה.
 - וכך הלאה עד תשפ"ב.

למידה שהאוטונומיה בה היא מרכיב מרכזי, ושעוסקת הרבה בחקר, מצריכה מן המנהלים והמורים משאבים רבים של זמן וכוחות נפש. שוב אין מדובר בהעברת חומרים של אחרים, אלא בתכנון וביצוע שרובם ככולם מוטלים על כתפי הצוותים החינוכיים.

פירושה של למידת חקר (PBL, קהילות חשיבה וכיו"ב) - מרכיב מרכזי בחלופה לבחינות הבגרות - הוא שכיתת-אם או קבוצת תלמידים מתחלקת לצוותים, בדרך כלל בני 2 - 4 תלמידים, שחוקרים נושא כלשהו בהנחיית המורה. אם נניח שבכיתה ישנם 27 תלמידים והם מחולקים לשלישיות, על המורה להנחות בו בזמן 9 צוותים. הנחיה של צוות חקר דורשת סיוע לתלמידים בהגדרת שאלת / נושא החקר; איתור מקורות מידע אמינים; הכוונה בכתיבה ובניסוח; מעקב אחר התנהגות התלמידים; סיכום התוצרים והצגתם. זו עבודה רבה, שאינה נמדדת רק בשיעור של 40 דקות, אלא מחייבת - בשל הצורך להנחות קבוצות מספר במקביל - עבודה רבה ורציפה.

מבט עולמי

המוסד שהתמחה אולי יותר מכל גורם אחר בלמידת חקר הוא מקבץ בתי הספר היי טק היי שבסן דייגו. אצלם מנהלים שני מורים קבוצת חקר של 50 תלמידים. ואולם בתי הספר של היי טק היי אינם דוגמה טובה דייה עבור המורים בישראל, שאין להם מורשת, מיומנות ותנאים כמו למורים בסן דייגו. לכן מספר התלמידים כאן צריך להיות נמוך יותר, וכשיש מעל 20 - 25 תלמידים נדרש מורה נוסף לעזרה. המורה הנוסף יכול להיות סטודנט/ית בפרויקט חינוכי או: צעיר/ה בשנת שירות - שעברו הכשרה מתאימה. נוסף לכך עבודה מסוג זה מחייבת שכר גבוה ב- 20% - 25% מזה שמקבלים המורים היום, שכן, בלי תחושה שעבודתם מוערכת - מבחינה ציבורית וכספית - הם לא יחזיקו מעמד במאמץ כה אינטנסיבי ושוחק לאורך זמן.

פערים חברתיים והדרך לאקדמיה

ישנם הטוענים שבחינות הבגרות השוות לכולם דווקא נותנות לאוכלוסייה המוחלשת הזדמנות: "בחילות הבגרות הן קרש קפיצה לשוויון הזדמנויות; תעודת הבגרות היא מדד אובייקטיבי המאפשר מוביליות חברתית וקבלה ללימודים גבוהים", אמר איש משרד החינוך. הטענה שלפנינו - שבחינות הבגרות ותעודת הבגרות הן בעלות השפעה חיובית על צמצום פערים חברתיים בישראל - לא נבדקה בנוסחה זה, אבל יש דרך נוספת להתבונן

על היחס בין שני הגורמים: בחינות סטנדרטיות (כמו בגרות) ומצב סוציו אקונומי. מחקרים רבים מני-ים מראים כיצד מצב סוציו אקונומי משפיע על ההישגים הלימודיים. המשתייכים לאוכלוסיות מוחלשות, שאין להן סיוע מיוחד, יצמיחו תלמידים בעלי הישגים נמוכים, וכך נשמרים הפערים בישראל עוד ועוד. הדיון על הפערים החברתיים העצומים, הגדלים ככל שעולים בשלבי הלימוד וההכשרה, מוביל אותנו אל תנאי המעבר מן התיכון לאקדמיה. הללו קשורים בעבותות אל תעודת הבגרות, אשר ממשיכה לחבל בסיכויי של מי שנכשל כבר קודם, בתיכון. את הקשר הגורדי הזה צריך לנתק. נוסף לכך: המבחן הפסיכומטרי ומבחני הבגרות אינם בהכרח מנבאים טובים להשכלה האקדמית, ולכן יעילותם מוטלת בספק (על ההגינות כבר דיברנו). לעומת זאת, המנבא הטוב ביותר להצלחה באקדמיה הוא מידת ההצלחה בקורסי השנה הראשונה בתחום שהסטודנט רוצה ללמוד. אי לכך מוצג כאן הליך אחר לכניסה למוסדות להשכלה גבוהה.

כדי להבטיח דחף מתמשך ומניע חזק ללמידה בכיתות החטיבה העליונה של התיכון, וכדי למנוע נשירה, תונהג, כפי שהוסבר

למערכת החינוך הישראלית אין זמן בלתי מוגבל
להשתנות, אם היא חפצת חיים בסביבה שמתחדשת
במהירות האור

הדבר שחסר לבתי הספר שלנו ביותר הוא אוטונומיה, מכיתה א' ועד י"ב. ללא
אוטונומיה המורים הם "טכנאים" של העברת ידע הנכפה עליהם מבחוץ, חסרי
יוזמה וחסרי אנרגיות

סיכוי לצמצום פערים חברתיים; התהליך מאפשר למועמד לבחון אם התחום המסוים אכן מתאים לו.

יתרונות לבתי הספר: בתי הספר ירוויחו עצמאות פדגוגית נרחבת - שמשמעה מוטיבציה, והדרישות מהם יהיו לקיים פעילות חינוכית-לימודית על בסיס אשכולות של מקצועות, ברוח מה שראינו לעיל. בתי הספר והמורים יקבעו את תוכנית הלימודים הספציפית, את שיטות ההוראה-למידה ואת הערכות התלמידים. מורים שהשינוי לא יתאים להם יוכלו לפרוש בתנאים משופרים.

יתרונות לאקדמיה: התלמידים שולטים בשפות ברמה גבוהה, לעומת שליטתם בשפות כיום; התלמידים התנסו פעמים מספר בעבודות ועשו היכרות קרובה עם היותם "לומדים עצמאיים", בהבדל מהלומדים התלותיים שיש לנו כיום; התלמידים הם בעלי חשיבה גבוהה ויצירתית; גידול מספר התלמידים הכולל. במרבית המוסדות להשכלה גבוהה יש מקום לתוספת סטודנטים (בתנאי, כמובן, שיהיה גידול תקציבי תואם).

שני המהלכים המתוארים כאן - מעבר מתעודת בגרות לתעודת גמר ודרך המיון החדשה וההוגנת לאקדמיה - קשורים זה בזה אף אם אינם מותנים זה בזה. יישומם ישנה באופן דרמטי את התהליך החינוכי בתיכון, בשלבים שלפניו ובשלבם שאחריו. החינוך הישראלי יוכל לזקוף את ראשו.

במפורט בחלק הראשון, "תעודת גמר": רק תלמיד שסיים 12 שנות לימוד ועמד בדרישות תעודת הגמר יוכל להציג מועמדות לאקדמיה. המיון של מועמד/ת לאקדמיה לא ייעשה עוד על בסיס תעודת בגרות ובחינה פסיכומטרית, אלא בעקבות חמישה קורסים מוקדמים (כל קורס 2 שעות סמסטריאליות):

1. שני קורסים משותפים לכל הפקולטות, למשל שיטות מחקר ואוריינות מדעית.

2. שני קורסים בתחום התוכן של החוג (קורסי מבוא).

3. קורס נוסף בנושא מוגדר בתחום התוכן של החוג.

כך יהיו בסך הכול חמישה קורסים, 2 שעות כל אחד. הקורסים הללו יילמדו ללא קשר לשנה האקדמית, במחזוריות של חודשיים. אפשרות חלופית, דומה, היא להחיל על כל הגילאים את התוכנית המתקיימת כיום במקומות שונים בארץ ונקראת "מכינת 30+" - שעתה היא מיועדת למבקשים לעשות תואר ראשון אחרי גיל 30.

יתרונות ההצעה לפרט: התלמידים בחטיבה העליונה ירוויחו למידה אחרת, משמעותית ומעניינת, כפי שהוסבר בחלק א'; הדרישות לתעודת הגמר יהיו בסיסיות יותר, ויאפשרו זכאות למרבית התלמידים; מי שיתקבל למסלול אקדמי יבוא מצויד בחמישה קורסים ויוכל להרוויח סמסטר; מי שלא יתקבל לחוג עשוי להתקבל למסלול אחר בפקולטה, ואז יהיה מצויד בשני קורסים; התהליך המתואר לעיל הוא פתוח, שוויוני, וטומן בחובו

טועמים מדע

תוכנית חדשנית ללימוד מדעים המשלבת קונדיטוריה ומעבדה, תלמידי חינוך מיוחד ורגיל, הכול לשם למידה חווייתית וחברתית

מערכבים ומתערבבים

מדובר בשתי קבוצות תלמידים:

10 תלמידים מבית הספר לחינוך מיוחד - לקויי למידה עם הפרעות קשב וריכוז שהנתונים הסוציו אקונומיים שלהם מוגדרים נמוכים מאוד.

10 תלמידים מבית הספר רגיל - קבוצה הטרוגנית מבחינת הישגיהם הלימודיים שהנתונים הסוציו אקונומיים שלהם מוגדרים בינוניים עד נמוכים.

צוות היוזמה בבית הספר אלשורוק מורכב מהמורה למדעים, הגב' רנית אבו אלהיג'א, יועצת בית הספר, הגב' אמנה גנאיים, והמורה לקונדיטוריה, הגב' אמאני אבו אלהיג'א. השותף ליוזמה מבית הספר אלפראבי הוא המורה למדעים, מר אחמד חג'אזי.

למידה מתוך מוטיבציה

לפי התוכנית, שתי קבוצות התלמידים יגיעו למקום שבו הלמידה בתחום המדעים מתרחשת מתוך מוטיבציה, עם סיכוי להפנמה טובה של מושגי היסוד והבנה מהירה יותר של תהליכים המתרחשים במהלך הניסויים.

מטרות היוזמה:

ברמת התלמידים, בנוגע לתלמידי החינוך המיוחד המטרה במישור הלימודי היא העלאת המוטיבציה ללימוד מדעים באופן משמעותי ומתן אפשרות ללימוד חווייתי; במישור הרגשי המטרה היא העלאת הדימוי עצמי שלהם; ובמישור החברתי התוכנית יכולה לתרום להשתלבותם במעגלי החברה דרך המפגשים עם תלמידים מהחינוך הרגיל.

בנוגע לתלמידי החינוך הרגיל המטרה היא קיום למידה חווייתית ומשמעותית בנושא המדעים, למידה שמוציאה אותם משגרת

איך עושים מדע לטעים יותר?

איך מעלים את המוטיבציה ללימוד מדעים? מתי מתרחשת למידה משמעותית וחוייתית כשיוצאים משגרת לימודים מסורתית?

איך עובדים על העלאת הדימוי העצמי בקרב התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים - בעלי לקויי למידה והפרעות קשב? איך תורמים להשתלבות התלמידים מהחינוך המיוחד במעגלי החברה?

מה יביא להעלאת ההישגים בתחום המדעים בקרב התלמידים?

היוזמה "טועמים מדע" במסגרת הקרן לעידוד יוזמות חינוכיות, בשיתוף הביטוח הלאומי ומשרד החינוך, נועדה לעסוק בנושאים המצוינים למעלה. האחראים לפיתוח היוזמה וליישומה הם מורים מבית הספר "אלשורוק" לחינוך מיוחד - לקויי למידה, בשיתוף מורי בית הספר הרגיל, חט"ב "אלפראבי".

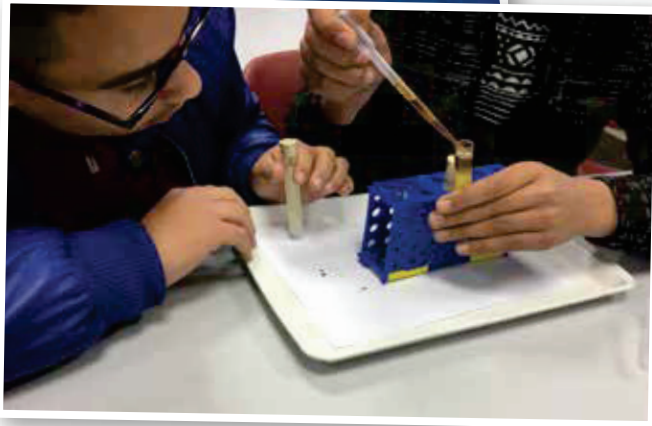
הרעיון לשלב בין מדעים לקונדיטוריה התחיל בניצוץ קטן של המורה למדעים בבית הספר לחינוך המיוחד, שבחוויה הטובים הצליחה לקרוא את יכולות תלמידיה ואת המוטיבציה שעומדת מאחוריהן. היוזמה שגובשה, בגיבוי המנהלים משתי המסגרות המשתתפות, צפויה להביא להעצמה הדדית של חויית הלמידה, בשתי האוכלוסיות משני בתי הספר המשתתפים. שתי האוכלוסיות משני בתי הספר יהיו בסטטוס זהה: התלמידים מהחינוך המיוחד מובילים בקונדיטוריה, שהיא המקום שלהם, ובמקביל תלמידי חט"ב הרגילה מובילים במעבדה בבית ספרם.

הרעיון לשלב בין מדעים לקונדיטוריה התחיל בניצוץ קטן של המורה למדעים בבית הספר לחינוך המיוחד, שבחוויה הטובים הצליחה לקרוא את יכולות תלמידיה ואת המוטיבציה שעומדת מאחוריהן

שתי האוכלוסיות משני בתי הספר יהיו בסטטוס זהה: התלמידים מהחינוך המיוחד מובילים בקונדיטוריה, שהיא המקום שלהם, ובמקביל תלמידי חטה"ב מבית הספר הרגיל מובילים במעבדה בבית ספרם

מפגשי הכנה עם היועצת ייערכו לתלמידי בית הספר לחינוך הרגיל לשם הכוונה והנחיה בנוגע לרגישות הנדרשת ובנוגע לדרך המתאימה לנהוג בתלמידים מהחינוך המיוחד. במקביל ייערכו מפגשי הכנה לתלמידי החינוך המיוחד כדי להפיג מתחים לקראת המפגשים המשותפים.

הערכת היוזמה תתבצע באמצעות מיפוי הישגי התלמידים במדע בשני בתי הספר רגע לפני הפעלת היוזמה ובתום שנה ליזומה. כך נברר אם התרחש שינוי בהישגי התלמידים בעקבות הלמידה החווייתית של "טועמים מדע". התוצר הסופי המוחשי יהיה ספר מתכונים "טועמים מדע" שימש השראה ויעמוד לרשות כל מי שחפץ באימוץ היוזמה.

הלימודים ושיטותיה המסורתיות; במישור החברתי - פיתוח מנהיגות בקרב התלמידים השותפים ליוזמה, המחבקים את תלמידי החינוך המיוחד ומתנסים באופן מעשי בקבלת האחר. מטרת היוזמה ברמת בתי הספר המשותפים הן חתירה ללמידה משמעותית שמטרתה חשובה לשני בתי הספר והיא חלק אינטגרלי מה'אני מאמין' הבית-ספרי; ניצול הדדי של המשאבים שעומדים לרשות כל אחד משני בתי הספר, חדר הקונדיטוריה הצנוע בבית הספר לחינוך מיוחד ומעבדה בבית הספר לחינוך הרגיל.

היוזמה תתקיים כיחידות לימוד שעוסקות בתשעה נושאים מתוכנית מדעים לכיתה ט', ובכל יחידה: (1) שני מערכי שיעורים ללימוד נושא המדעים, שיועבר בנפרד, הן בכיתות החינוך המיוחד הן בכיתות החינוך הרגיל; (2) מערך שיעור שיתקיים במשותף בחדר קונדיטוריה בבית הספר לחינוך מיוחד, ויתמקד במתכון שמביא את נושא יחידת הלימוד לידי ביטוי; (3) מערך שיעור שיתקיים במשותף במעבדה בבית הספר לחינוך הרגיל, ויוקדש לביצוע ניסויים להבנת התהליכים שבוצעו בקונדיטוריה; (4) מפגש עיבוד וסיכום.

יתכוננו תשע יחידות של חמישה מפגשים: שני שיעורי הכנה + מפגש קונדיטוריה + מפגש מעבדה + מפגש עיבוד הנלמד. המפגשים יתפרסו על פני שלושה סמסטרים ויכללו 45 מפגשים בסה"כ לאורך השנה.

מיזמים כלכליים במוסדות חינוך

מימוש תשתיות בית הספר לטובת הגדלת משאבים שירחיבו את תכנית העבודה החינוכית ולטובת הקהילה

באופן קורלטיבי, ככל שהמיקוד הוא מצומצם והיעדים אינם כוללים את מימוש היצע הזמן, כך גם הנכסים של המוסד החינוכי - כיתות, אולמות, מעבדות, מגרשים, מתקני ספורט וכד' - הם בתפוסה מועטה ובניצולת חלקית לעומת הפוטנציאל המלא, כלומר, בסדר גודל של כ- 40% ניצולת. פעילות מלאה - הכוונה עד השעות 22:00 - 23:00 בלילה ובחופשות.

במאה ה- 21 בתי ספר מצוידים בכיתות ממוזגות, בציוד מקצועי מגוון ועשיר, באולמות ובמגרשים. כל אלה, מעבר לשימושים לטובת התלמידים, יכולים לשמש ליזמות מחוץ לשעות הלימודים בתחומי הלימוד, ההשכלה, התרבות והספורט.

מובן שכל הרחבה של שעות הפעילות וסוג הפעילות חייבת להיות על פי התקנות והחוזרים של משרד החינוך ורשות החינוך המקומית / הבעלות.

שלל אפשרויות

להלן מקבץ מיזמים, שמקצתם כבר מבוצעים בחלק מבתי הספר כיום ואשר ניתן לבחון את היתכנותם במוסדות חינוך נוספים מעבר לשעות הלימודים, כמובן באישור מראש של רשות החינוך המקומית / הבעלות ועפ"י חוזרי מנכ"ל משרד החינוך.

בית ספר המעוניין להרחיב את סדר היום החינוכי שלו ולממשו באופן ההולם את מטרותיו ויעדיו הנגזרים מהחזון שלו, ראוי שיגדיל את מעגלי הצמיחה ואת ייצור הפלטפורמות למינוף. פלטפורמה משמעותית לכך היא מיזמים מחוץ לשעות הלימודים. המיזמים יכולים להיות ביוזמת בית הספר עצמו או להתממש משיתופי פעולה עם גורמים בקהילה הקרובה או מחוצה לה.

משאב מרכזי בהנהגת השינוי הוא משאב הזמן

בית ספר הרואה עצמו פועל כ- 220 ימים בשנה בלבד ובמשך כ- 8 שעות ביממה ישיג תוצאות מינימליות מבחינת מימוש החזון. בית ספר שימקסם את משאב הזמן לכדי 365 ימים בשנה וכ- 16 שעות ביממה יוכל לראות תוצרים משמעותיים בעמלו. בית הספר יכול לפעול בארגון פעילויות קהילתיות - כלכליות בחופשות ומעבר לשעות הלימודים ולצמוח במשאבים פיננסיים.

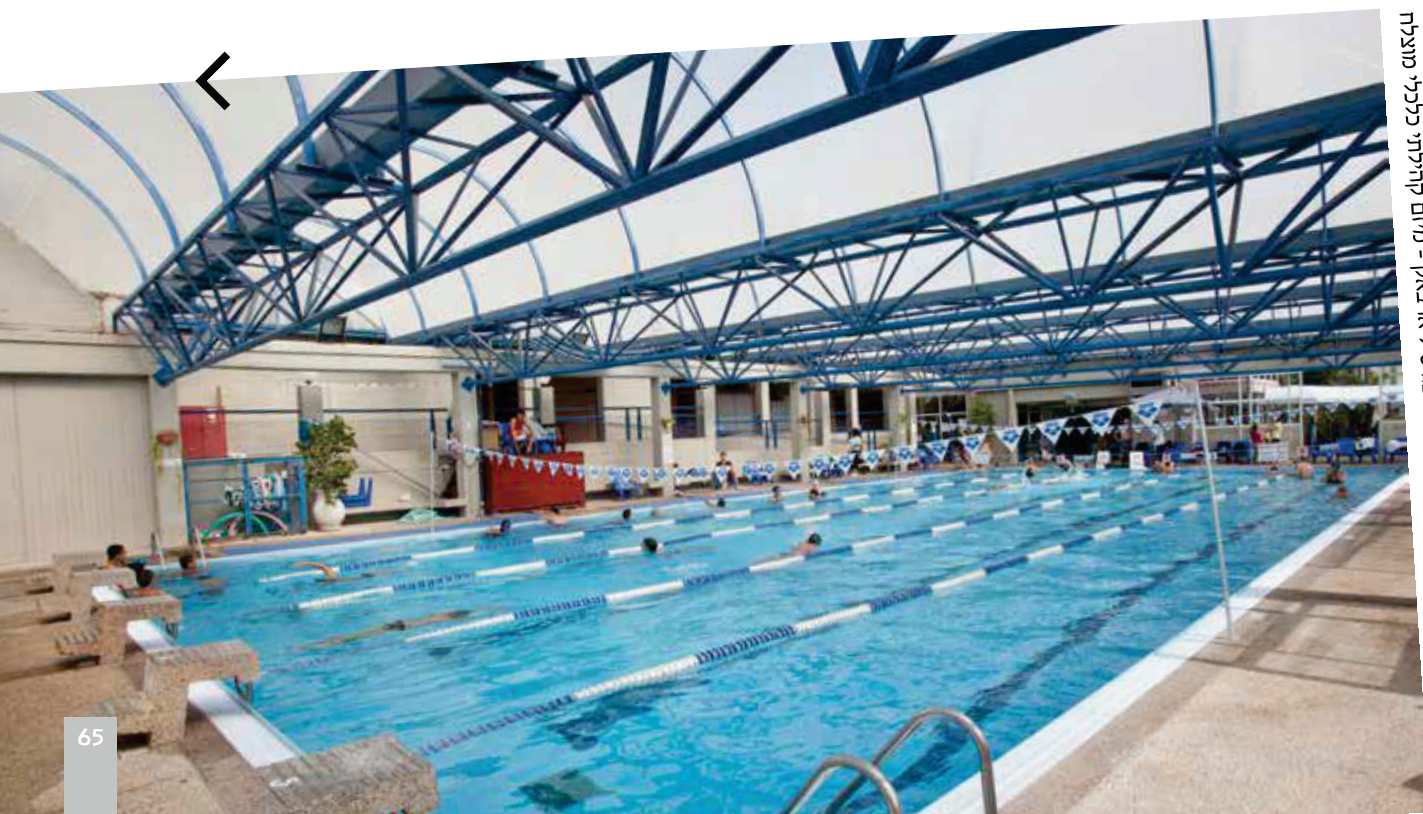
ככל שהמוסד החינוכי מצומצם בשעות הפתיחה שלו, התלות שלו בתקצוב ציבורי היא כמעט מוחלטת. במצב שכזה יחסי הגומלין עם הקהילה הרחבה מזעריים, וההתכנסות לתוך המסגרת הרשמית בלבד שומטת את האופציה התאורטית של יחסי גומלין קהילתיים - כלכליים עם מעגלים חברתיים נוספים.

הנהלה בית ספרית המקדמת מינוף
 יזמי של פעילות קהילתית - כלכלית
 תציע את המוסד החינוכי לעבר
 הישגים חינוכיים - פדגוגיים

העשרה, מרכז למידה, לימוד שפות, השתלמויות מקצועיות, השתלמויות מורים, צהרונית, תגבור שיעורי עזר, מחול, שחמט, חוגי חשיבה, ברידג', מרכז זומבה, קורס הכנה לצבא, קורס הכנה לבר/בת מצווה, אולפן לעולים, פינת חי, ספרייה קהילתית, תנועות נוער, מספרה, חנות לציוד משרדי, בסיס יציאה לטיולים של בתי ספר ולינה לתנועות נוער בחופשות, קונצרטים, דיסקו, שלוחה של השכלה גבוהה, השכלת מבוגרים, מכון כושר, ספינינג, מרכז לטיפול רפואי משלים.

מרכז ספורט, מועדון, שמרטפייה, קפטריה, הופעות תרבות ובידור, מרכז לשיעורי בית, מועדון גמלאים, קייטנות בחופשות, תאטרון, הכנה לבגרות, כנסים / ימי עיון / הרצאות, בית ספר להורים, הכנה לכיתה א', טיפולים התפתחותיים, קורס הכשרה לפורשים מהעבודה, נהיגה מונעת, קורסי מחשבים, תערוכות וירידים, מרכז סמינרים לארגונים, חוגי ספורט, חוגי אמנות, חוגי

מרכז הספורט לילאי באק - מיום קהילתי כלכלי מוצלח

אין מצופה ממנהל/ת בית ספר להפוך להיות יזם כלכלי, אך רצוי שתוכנית העבודה החינוכית - פדגוגית המקושרת משאבים לא תישען רק על משאבים ממסדיים ותשלומי הורים

תהליך הבחירה

כדי לבחור במיזם מתאים מוצעים מדדי הבקורות והסינון האלה:

המיזם	האם חוקי?	האם מוסרי? האם ערכי?	האם ריאלי?	SWOT חוזקות, חולשות, הזדמנויות, איזמים	האם בטיחותי?	האם כלכלי?
-------	-----------	-------------------------	------------	--	--------------	------------

אולמות לחוגים, חדר ספינינג ומשטחי נופש. המרכז הוקם לפני 25 שנה כמיזם כלכלי - קהילתי צמוד לבית הספר. הייתה לי הזכות (בעברי שימשתי סמנכ"ל מרכז חינוך ליאו באק) להיות מהיזמים של ייסוד מרכז הספורט ומנהלו הראשון. מרכז הספורט משמש את בית הספר ואת הקהילה, ומהווה מיזם כלכלי המתברך באלפי מנויים ופעילים.

הגדרה רחבה של תפקיד המנהל

אין מצופה ממנהל/ת בית ספר להפוך להיות יזם כלכלי, אך רצוי שתוכנית העבודה החינוכית - פדגוגית המקושרת משאבים לא תישען רק על משאבים ממסדיים ותשלומי הורים ויובן כי מיזמים על פני השנים יכולים להיות משאב משמעותי מאוד. המנהל/ת יכול/ה להיעזר בצוות, ביועצים חיצוניים, ולגבש פרויקטים קהילתיים - כלכליים הראויים לבחינת היתכנות. הרחבה ואיגום משאבים יאפשרו התייעלות והקצאת משאבים מתוך התאמה למטרות הפדגוגיות.

הנהלה בית ספרית המקדמת מינוף יזמי של פעילות קהילתית - כלכלית תצעיד את המוסד החינוכי לעבר הישגים חינוכיים - פדגוגיים. ככל שהמוסד החינוכי יהיה ממוקד בפעילותו כלפי הקהילה, כלפי שותפויות, כך יזהו גופים עסקיים פוטנציאל של ביקוש ויציעו שיתופי פעולה כלכליים בתחומי המוסד. בדרך זו בית הספר ירחיב את השפעתו החינוכית ויוכל לצמוח, הן ממגוון הגורמים הפועלים בין שעריו הן מתקציבו שיגדל, ואלה יחדיו יאפשרו מימוש של יעדים חינוכיים נוספים לתועלת התלמידים והקהילה.

ישנם מוסדות חינוך שרואים במיזמים הכלכליים חלק אינטגרלי מהפעילות שלהם ומודעים להיותם פלטפורמה לצמיחה חינוכית - קהילתית - כלכלית. מיזמים אלו ממנפים מרכזי חינוך וכך מרחיבים את איתנותם ומאפשרים את מימוש חזונם ומטרותיהם.

מתאוריה למעשה: אורט אום בטין ומרכז חינוך ליאו באק

כמרצה המוביל השתלמויות בית ספריות במקומות שונים בארץ בנושא "יזמות ומינוף בית ספרי" אני מזהה מנהיגות יזמית בקרב מנהלים ועובדי הוראה. לדוגמה, בבית ספר תיכון אורט אום בטין, בפזורה הבדואית, צוות המורים בהנהגת המנהל, מר עומר אבו עיסא, החל לבדוק היתכנות ויישום של המיזמים הנבחרים האלה:

קייטנות בחופשות, שיעורי עזר, לימודי שפות, הכנה לפסיכומטרי. המיזמים עוברים בקלות, ניתוח SWOT, אנליזה כלכלית ראשונית ותהליכי קבלת החלטות מתוך עשרות מיזמים אופציונליים.

מוסד חינוכי מוביל המשמש דוגמה בתחום המיזמים החינוכיים - קהילתיים - כלכליים הוא מרכז חינוך ליאו באק בחיפה, בהנהגתו של המנכ"ל, מר דני פסלר. הקומפלקס החינוכי כולל מתנ"ס ובו מרכז ספורט עם שפע מתקנים: בריכת שחייה חצי אולימפית, מחוממת ומקורה בחורף, בריכה לימודית מקורה ומחוממת, שבה גם מתקיימים טיפולים הידרותרפיים, בריכת פעוטות, חדר כושר משוכלל, אולם ספורט עם יציע, ג'קוזי, סאונה יבשה, סאונה רטובה, מגרש ספורט לטניס ומשחקי כדור,

להיות מורים שמחוברים למחר תואר שני

M.Ed. מינהל מערכות חינוך

מסלול חדש עם תזה
ראש התכנית: פרופ' יצחק פרידמן
הלימודים מתקיימים ביום ד

M.Ed. חינוך מיוחד

ראש התכנית: פרופ' אלנס קוזולין
הלימודים מתקיימים ביום ד

M.Ed. חינוך מתמטי לבית הספר היסודי

ראש התכנית: פרופ' שלמה וינר
הלימודים מתקיימים ביום ד

M.Ed. תרבות עם ישראל והוראתה

ראש התכנית: פרופ' נעמה צנר בן יהושע
הלימודים מתקיימים ביום ג

תואר שני M.Teach* מוסמן בהוראה

חדש! תואר שני עם תעודת הוראה
ראש התכנית: ד"ר רוני ריינגולד
הלימודים מתקיימים בימים ב ו-ד
* הענקת התואר מותנית באישור המל"ג

- מלגת מכללה על מצוינות בעשייה חינוכית
- מלגה בסך 3,000 ש"ח לבעלי נתוני כניסה גבוהים

לפגישת ייעוץ והרשמה

***3622**

new.achva.ac.il

המכללה האקדמית

אחווה

מחר.

משרד החינוך

יָד וַשֵּׁם

בית הספר הבין-לאומי
להוראת השואה

בין גורל לייעוד

השואה ותודעתה בסימן 70 שנה למדינת ישראל

כנס המורים הארצי' השביעי'

ט"ו - בתמוז תשע"ז 3-4.7.2017

לקראת שנת ה-70 למדינת ישראל יעסוק הכנס במספר סוגיות יסוד ושאלת המפגש בין הנושאים המרכזיים בזהות התלמידים בישראל: **ארץ ישראל, מדינה ושואה**. האם מה שמקשר שלושת נושאים אלו הוא גורל? האם הוא מציב ייעוד? מה התשובות השונות שניתן לתת לשאלות אלו ומה הן דורשות מאנשי החינוך?

במהלך ימי הכנס יתקיימו: פאנלים ומפגשי מליאה בהשתתפות אנשי רוח, חינוך ואקדמיה / שיח עם אנשי עדות / **הרצאות ודיונים** בהשתתפות יוצרים וחוקרים ממגוון תחומים / **סדנאות חינוכיות** בהן יוצגו כלים ישימים בהתאמה לגילים שונים / **סרטים / הצגות / מופעים / סיורים ייחודיים**

השתתפות בשני ימי הכנס מקנה גמול של 18 שעות. ניתן להרחיב ל-30 שעות עם השתתפות בשיעורים מקוונים.

עלויות השתתפות:

יומיים - 180 ש"ח

ליום אחד - 125 ש"ח

יומיים ברישום מוקדם (עד 4.5.17 ח' באייר) - 160 ש"ח

לשאלות וברורים נוספים

kenes.morim@yadvashem.org.il

דורית ראובן - 02-6443614

גורן עוזרי - 02-6443647

www.yadvashem.org/he/education

הזדרוז להירשם! מספר המקומות מוגבל!

הכנס מתקיים בתמיכת

ועידת
התביעות

Azrieli
Foundation

קרן משפחת
אדלסון

ארגון המורים
שמואל ארזי יוזר

ייבוא מחו"ל

בשם הסובלנות - מרחב בטוח לנוער להט"בי

להם יש חדרים משלהם והתלמידים באים אליהם בלאו הכי כדי להתלבט ולשוחח בנושאים שונים.

המטרה בטווח הרחוק היא להכניס את השלטים הללו לכל בתי הספר ברחבי הארץ. השירות הפסיכולוגי הייעוצי של משרד החינוך (שפ"י) שאחראי למערך היועצים והיועצות בבתי הספר עושה עבודה חשובה בקידום הסובלנות לנושא הלהט"ב, ולכן אין לי ספק שיתמוך ויעזור לקדם גם את המיזם הזה. נוסף לכך אני עובד בשיתוף עם אגודת הלהט"ב, הארגון הייצוגי של הקהילה הגאה בישראל, וחוש"ן, ארגון החינוך וההסברה של הקהילה. אך, כמו שאומרים, גם המסע הארוך ביותר מתחיל בצעד אחד קטן. הצעד שלי היה להכניס את המדבקות קודם כול למקום שלנו, לתיכון בליך.

מדבקות בליך

העליתי את הרעיון לפני יועצות השכבות ולפני זהבית גולדמן, מנהלת בית הספר. חששתי שעלולה להיות הסתייגות, אבל התבדיתי ונוכחתי לדעת שההפך הוא הנכון. מנהלת בית הספר תמכה, ואמרה שחשוב ביותר שניתן לתלמידים את אותו מרחב מכיל. עוד היא אמרה שבית הספר פועל בתחום, ויערוך השנה "שבוע סובלנות" שבו יידון גם נושא הקהילה הגאה. גם היועצות ומנהלי השכבות התלהבו מהרעיון, והדביקו את המדבקות במקום בולט לעין במשרדיהם. אחת היועצות אף הציעה לערוך שיעור חינוך בנושא הזה בכל כיתות בית הספר כדי להציף אותו וליידע את התלמידים בדבר קיומו של המיזם.

ומילה קטנה לסיום. גם אלינו, המחנכים והמורים המקצועיים, התלמידים פונים בשאלות, בהתייעצויות ובהתלבטויות. מורים רבים נרתעים מלדבר על הנושא הלהט"בי, ומתייחסים אליו כאל טאבו שעדיף לא להזכירו. אל תפחדו. אם תלמיד/ה פונים אליכם, תנו כתף; הסבירו שזה בסדר להתלבט. אם אינכם יודעים כיצד להגיב או אינכם מרגישים בנוח לדבר על הנושא, הפנו אותם ליועצות. יש להם שם מרחב בטוח.

א וכלוסיית הלהט"ב (לסביות, הומואים, ביסקסואלים וטראנסג'נדרים) היא כ- 5% - 10% מאוכלוסיית מדינת ישראל ולפיכך גם מאוכלוסיית הנוער במדינה. גם היום, בשנת 2017, יש תלמידים רבים שלא מרגישים בנוח "לצאת מהארון" במהלך שנותיהם בבית הספר התיכון. הדבר נכון גם אצלנו, בתיכון ע"ש בליך ברמת גן, למרות שאנחנו בית ספר ממלכתי-חילוני ופלורליסטי.

מוכן שיציאה מהארון היא תהליך מורכב שתלוי בסביבה, בחברים, במשפחה, בקבלה עצמית ובגורמים רבים נוספים שמשפיעים על ההחלטה של הנער/ה אם לעשות צעד זה. צוות היועצות הבית-ספרי משמש אוזן קשבת לנוער שמתלבט בכל דבר ועניין, אך, לעתים, הנוער אינו מרגיש בנוח לדבר על הנושא הזה ואינו יודע כי יש לו אל מי לפנות. לתפיסתי, חובה עלינו כמערכת, כבית ספר, להנכיח את השיח בנושא הלהט"בי ולספק את הסביבה המיטבית והמכילה ביותר האפשרית כדי שהנער או הנערה ירגישו ביטחון לדבר, לשתף ולהרגיש בטוחים במי שהם.

חדרי היועצות כפיילוט

בארה"ב, זה שנים מספר, מתקיים פרויקט בבתי הספר ובמכללות ובו מורה / איש חינוך, שמעוניין בכך, יכול לתלות בכיתתו שלט ובו הכיתוב "מרחב בטוח" וסמל כלשהו שמייצג את דגל הגאווה. סמל זה מעביר מסר לנוער מתלבט שיש לו כתובת, שיש לו אל מי לפנות ושיש מרחב בטוח ומכיל שבו הוא יכול לדבר על ההתלבטויות שהוא חווה.

רציתי לייבא את הרעיון הזה לארץ, אלא שבתי הספר בישראל נבדלים באופן משמעותי מאלו שבארה"ב. שם לכל מורה יש כיתה משלו, ותלמידי בית הספר שצריכים לבוא לשיעור יבואו לכיתתו של המורה. בישראל, לעומת זאת, המורים הם שנודדים בין הכיתות ולכן אין למורים כיתות אורגניות משלהם אשר יכולות לשמש "מרחב בטוח". לכן החלטתי שהדרך לקדם את זה בכל זאת תהיה באמצעות חדרי היועצות ומנהלי השכבות,

מעוניינים ליצור מרחב בטוח גם בבית הספר שלכם? זה פשוט. על בית הספר למנות אחראי לתחום הלהט"ב (רצוי מצוות היועצים/ות), ליצור עמי קשר (פרטיי שמורים במערכת) ואשלח מדבקות עם הכיתוב, מערך שיעור חינוך מוכן לכיתות, דפי הסבר לשיעור החינוך ודף גלויה למדבקה עם הסברים כיצד יש לפעול כאשר נערה המתלבטים בנוגע לזהותם המינית פונים אליכם.

**"וירבו ויעצמו
במאוד מאוד" ...
ויימלא היישוב
שוהם אותם**

מרוץ "השיבה הביתה" לזכר שרית שניאור ז"ל, תלמידת תיכון שוהם שנרצחה בעת שירותה הצבאי - יוזמה חינוכית מטלטלת שהפכה טרגדיה למסע של למידה, ערכים וזהות ישראלית

הפרויקט נמשך חודשים מספר במהלך שנת הלימודים, ושיאו הוא במרוץ של יומיים מנחל עוז שעל גבול עזה ועד היישוב שוהם.

כשהמרוץ מגיע לשוהם, מצטרפים לחוויה המסחררת תושבים רבים וכן תלמידים ומורים מכל בתי הספר בעיר. כולם יחד גומעים קילומטרים ברחובות הראשיים של היישוב לקול

אחת לשנה מתמלאים רחובות היישוב שוהם בעוצמה אנושית סוחפת ובמשב רוח חזק של פטריוטיות. הסיבה לכך היא מרוץ "השיבה הביתה" לזכרה של החיילת שרית שניאור, בת היישוב, שנפלה בעת מילוי תפקידה.

מרוץ "השיבה הביתה" הוא למעשה שם כולל לפרויקט חינוכי ייחודי לתלמידי כיתות י"ב בתיכון שוהם, שהיה למסורת.

מהלך האימונים ויום המרוץ מלמדים את התלמידים מהו כוח רצון, חוסן מנטלי, נתינה למשפחה שכולה, אמינות, התמדה

התלמידים מתאמנים כ- 5 חודשים לקראת המרוץ, ונפגשים אחת לשבוע, ב- 7:00 בבוקר, באולם הספורט של התיכון לאימון ריצה. הם מתאמנים בכל מזג אוויר, גם בימים של גשם ורוח. משבוע לשבוע גדל נפח האימונים, והתלמידים משובצים למרוץ, אשר נמשך יומיים, במקצים שבין 9 ל- 22 ק"מ, כל אחד על פי יכולתו. התוכנית החינוכית הזאת פונה אל כל שכבת י"ב - אל התלמידים שהכושר הגופני שלהם גבוה וגם אל התלמידים שמעולם לא רצו. הכושר הגופני נבנה לאט, על פי תוכנית אימונים מסודרת.

מסע חינוכי

תלמידי תיכון שוהם המגיעים לכיתה י"ב כבר דרוכים ומלאי ציפייה להתחיל באימונים. המוטיבציה לכך נבנתה לאורך השנים, מהסיפורים ששמעו מתלמידים בוגרים או מאחיהם הגדולים. הם מבינים שלפניהם אחד הפרויקטים המשמעותיים במהלך 12 שנות לימודיהם.

לאימונים יש חוקים ברורים וכל התלמידים המשתתפים במרוץ מחויבים להם. המשמעת חזקה ואין ויתורים.

מותר להחסיר רק 4 פעמים. דלתות האולם נסגרות בשעה 7:00 בדיוק, וכל שני איחורים מהווים חיסור. אם התלמידים אינם עומדים בכללים, הם נגרעים מהמרוץ. מהלך האימונים ויום המרוץ מלמדים את התלמידים מהו כוח רצון, חוסן מנטלי, נתינה למשפחה שכולה, אמינות, התמדה.

את תחילת המרוץ מזניק האב, שמעון שניאור, לאחר שהוא מקריא קדיש בקרוואן שבו נרצחה בתו, שלאחר האסון הוסב לבית כנסת ובו מתפללים החיילים.

במהלך המרוץ התלמידים מקבלים שלוש מורשות קרב: הראשונה באנדרטת החץ השחור על גבול עזה, השנייה על קברו של אריאל שרון, בחוות השקמים, והאחרונה באנדרטת הצנחנים בצומת בילו, מפיו של גיל ליבנה, ראש מועצת שוהם. המקומות של העצירות, באנדרטאות הנצחה לאורך מסלול הריצה, נבחרו

קריאות המעודדים. המרוץ מעורר את כל החושים, וגם את הרגש הפטריטי, והוא מורגש חזק באוויר. תחושות הזיקה, השייכות, ההזדהות והמחויבות למדינה, ליישוב, והשותפות לכאב משפחת שניאור מתערבבים זה בזה לחוויה מרגשת ומיוחדת במינה.

המראה הססגוני של נחיל אנשים רץ, ששזורים בו דגלי ישראל, גורם אחדות וגאווה יחידה. המרוץ מסתיים בטקס חגיגי ומכובד, בנוכחות בני משפחת שניאור, ובו ניתנות מלגות הצטיינות לתלמידים על שמה של שרית ז"ל.

שרית שניאור נולדה ביישוב שוהם וגדלה בו. בבית הספר היא למדה במגמת ביולוגיה. לאחר שהתגיסה לצה"ל שירתה כתצפיתנית בנחל עוז, שעל גבול עזה, והתעקשה להיכנס לעזה ולשרת בנצרים. בתאריך 24.10.2003 חדר מחבל לבסיסה, בחסות הערפל, נכנס למגורי החיילים והרג שלושה, בהם את שרית שניאור ז"ל. שרית השאירה אחריה הורים ושתי אחיות קטנות, וכשנה וחצי לאחר הרצח הביאו הוריה לעולם תינוקת, ושמה תאיר. לזכרה של שרית הוקם מפעל הנצחה שנקרא "מרוץ השיבה הביתה". לאחר מותה נפגשו כמה מחברי משפחת שניאור עם הגב' אסתר פוסטר, מנהלת תיכון שוהם, וכך נולד מפעל הנצחה חינוכי ערכי. מפעל הנצחה זכה לברכתו, לתמיכתו ולהשתתפותו העקבית של גיל ליבנה, ראש מועצת שוהם.

אימונים בכל מזג אוויר

וכך מחזורים גדולים מתלמידי כיתות י"ב יוצאים זה 13 שנים, בחודש מרס, למרוץ המדובר. המרוץ נסמך על ההחלטה שהתקבלה בעת ייסודו, ולפיה, רק תלמידי י"ב, המגיעים לבגרות מנטלית, ואשר עומדים לפני גיוסם לצה"ל - רק הם יצליחו לעמוד במסע אימונים ארוך של 5 חודשים ולהבין את גודל האחריות והמשמעות של הפרויקט הזה.

רק תלמידי י"ב, המגיעים לבגרות מנטלית, ואשר עומדים לפני גיוסם לצה"ל - רק הם יצליחו לעמוד במסע אימונים ארוך של 5 חודשים ולהבין את גודל האחריות והמשמעות של הפרויקט הזה

דרוש כפר שלם לגדל ילד

היזומה החינוכית הזאת זוכה לעזרה מהקהילה כולה. כל קהילת שוהם מגויסת לכך: ההורים, שמעירים את ילדיהם בכל ימי שלישי בבוקר לאימון, המורים לספורט בבתי הספר היסודיים, אשר מאמנים את תלמידי כיתות ו' כדי שיצליחו לרוץ בראש הטור של תלמידי י"ב כשהמרוץ מגיע ליישוב, וגם מערך מתנדבים מגויס ומחויב המלווה את ההתנהלות העמוסה של המרוץ מדי שנה.

מערך המתנדבים משובץ למשימות התפעול השונות. האופרציה המורכבת הזאת כוללת אישורים ממטרת התנועה וממשרד החינוך, העמדת מערך אוטובוסים, הדפסת חולצות, אספקה ואריזה של מזון למשתתפים, סידורי לינה, בדיקת שטח הריצה לפני חלוקה למקצים, שיבוץ התלמידים למקטעי ריצה, אבטחה וליווי ועוד.

חברי המשפחה שסייעו לייסוד היזומה בשנתה הראשונה מלווים את המשפחה לאורך השנים, ושמחים שהמרוץ מצליח לעטוף, בכל שנה מחדש, את המשפחה - שהייתה מפורקת לאחר הרצח - באנרגיות חיוביות ובמעט שמחה.

מרוץ השיבה הביתה, על רבדיו השונים, מביא לידי חוויית למידה החוצה רבדים וקהלים. היזומה החינוכית הזאת מושכת אליה את בני הנוער כמו מגנט. משהו בתמהיל שלה - בתכנים, במשימות, בהכנות ובהרכב האנשים המעורבים בה - יוצר חיבור אמתי, סקרנות ומחויבות רבה בקרב התלמידים, בדרך ששום שיעור פרונטלי בכיתה לא יכול היה לשמש לה תחליף.

בטקס הסיום שנערך בחודש שעבר ביטא אחד התלמידים את קולם החשוב של תלמידי י"ב בדבר היזומה, כשאמר: "חבל שיש רק פרויקט אחד סוּחף ומדהים כזה בשנה..."

בקפידה בידי המורה להיסטוריה של התיכון מתוך התאמה לתואי הדרך של המרוץ ולסיפורי הגבורה של מלחמות ישראל.

עם סיום היום הראשון של המרוץ התלמידים מתכנסים ללינה בתיכון ע"ש רבין בגן יבנה ובו הם צופים בסרט על חייה של שרית. גודו נשר, הגדוד שבו שירתה שרית, מצטרף גם הוא ליומיים של המרוץ, והחיילים רצים יחד עם התלמידים.

ביום השני מגיע המרוץ לשוהם. בתוך היישוב מצטרפים לרצים גם כל תלמידי בתי הספר היסודיים, וכל בית ספר יסודי רץ קילומטר אחד בראש הטור של תלמידי התיכון.

בסיום המרוץ מתקיים טקס לזכרה של שרית, ובו מוקירים תודה לתלמידים, ונבחרים 3 תלמידים מצטיינים בשלושה תחומים: ספורט, ביולוגיה ועזרה לקהילה - שלושת התחומים שהצטיינה בהם שרית ושאפיינו את אישיותה.

מרגש במיוחד לראות, כל שנה מחדש, גם את בוגרי התיכון, שכבר השתתפו במרוץ לאורך השנים, מצטרפים לתלמידי י"ב בריצתם וגאים בהשתתפותם בכל פעם מחדש.

כשהראש מזיז את הרגליים

בסיום חודשי ההכנה למרוץ, ואף לאחר המרוץ עצמו, עדיין יש תלמידים שעומדים משתאים ולא מאמינים שהצליחו לעמוד במשימה. תחושת הסיפוק מובילה גם אותם להבנה שהשמים הם לא הגבול. הם לומדים לא לוותר לעצמם ולהאמין ביכולתם. הם מבינים שניתן לעשות הכול בחיים אם רק רוצים ושהראש בעצם מזיז את הרגליים.

התלמידים מאמצים בחום את חולצת המרוץ, במהלכו וגם לאחריו. הם לובשים אותה באווה גדולה - כמעין עדות לעמידתם בדרישות ההכנה ולתרומתם להנצחת זכרה של שרית שניאור ז"ל.

אם אתם רוצים להוביל את השינוי בחינוך בישראל כנראה שאתם בית ברל

תואר שני M.Ed:

- ◀ ייעוץ חינוכי
- ◀ קידום נוער בסיכון
- ◀ ניהול וארגון מערכות חינוך
- ◀ תכנון לימודים והערכה - מסלול עם תזה
- ◀ ליקויי למידה: הערכה והתערבות חינוכית
- ◀ הוראה ולמידה: שפות
- ◀ חינוך לאמנות
- ◀ חינוך ומורשת ערבית בישראל*

תואר שני M.Teach:

- ◀ חדש ובלעדי במכללה - מוסמך בהוראת המקצוע
- ◀ מוסמך בהוראת מדעים* - חדש!
- ◀ מוסמך בהוראת מתמטיקה* - חדש!
- ◀ מוסמך בהוראת אנגלית* - חדש!
- ◀ מוסמך בהוראה לביה"ס העל-יסודי
- ◀ טיפול באמצעות אמנויות M.A.A.T - אמנות חזותית
- ◀ מרכז "קשת" לפיתוח מקצועי ולימודי תעודה

מפגש מתעניינים בתכניות ה- M.Teach לחמש יח"ל ב- 8.5

המכללה
האקדמית
בית ברל

*9121

* הענקת התואר מותנית באישור המל"ג.

בוא להיות תלמודאי*

*תלמודאי תלמיד חכם ואקדמאי

התכנית המצליחה לתואר שני בתלמוד עם גמישות מירבית בפריסת הלימודים

ניתן לרכז הלימודים בשנה אקדמית אחת, יום אחד בשבוע בתוספת קורסים מתוקשבים

התכנית מיועדת לאקדמאים ולאקדמאיות עם תואר ראשון המבקשים להרחיב את השכלתם

המרצים בתכנית חוקרים ותלמידי חכמים בעלי מוניטין בארץ ובעולם מלגות מיוחדות לבעלי רקע תורני נרחב

שימו לב! אפשר להתמקד באגדה בשיתוף עם המחלקה לספרות עברית

נמשכת ההרשמה לתואר ראשון ולתואר שלישי
המחלקה לתלמוד טל: 03-5318593 dept1@mail.biu.ac.il

+9392 • biu.ac.il • f

LP • HOFFER

למכון דוידסון לחינוך מדעי

דרושה

מנהל לתכנית מעלייה -

מצטיינים ערביים למדע והנדסה

מכון דוידסון בשיתוף יד הנדיב וקרן קלרמן מפעילים תכנית "מעלה" במטרה לקדם ולסייע לתלמידים ערבים מצטיינים להשתלב באקדמיה ובתעשיית ההייטק. במסגרת התכנית התלמידים מתנסים בבעיות פיסיקליות, רוכשים ידע בשיטות חישוב וידע אלגוריתמי, ונפגשים עם סביבות עבודה מתקדמות כמו Easy Java Simulation, או מחפשים אדם שיוביל וילמד בתכנית זו.

דרישות

- PHD בתחומי המדעים - חובה (רצוי בהוראה)
- יכולת ארגונית גבוהה, כולל עבודה עם מגוון רחב של גורמים: הורים, מורים, מנהלי בתי ספר, משרד החינוך ותורמים
- יכולת הובלת צוות ויחסי אנוש מעולים
- עדיפות לבעלי ניסיון בהוראה

לקורות חיים: yarden.ben-horin@weizmann.ac.il

מכון ויצמן למדע
WEIZMANN INSTITUTE OF SCIENCE

דרך שונה להוראת נושא השואה

דרך הקמת מרכז ייחודי להוראת השואה בין כותלי בית הספר מרוויחים למידה בדרכים מגוונות ולמידת השואה הופכת להיות בין-תחומית ואחרת

ובתוך שנים ספורות ייעלם דור הניצולים ואתו העדויות החיות מאותה תקופה נוראה.

הוראת השואה צריכה להיות בין תחומית ולהקיף שיטות הוראה מגוונות. כדי לחשוף את הנושא לקהלי תלמידים מגוונים, יש להרחיב את לימוד הנושא ולהגיע אליו מתחומי דעת שונים: היסטוריה, ספרות, אמנות, פילוסופיה. נקודות ההשקפה של נושא השואה עם תחומים אלו רבות, ושילובן בהוראה יאפשר ללמדו בדרך המעמיקה והמקיפה ביותר.

תחת קורת גג אחת

האפשרות של לימוד חווייתי וייחודי של נושא השואה נוצרה עם פתיחתו של מרכז לימוד ייחודי בין תחומי, שש שנת, הפועל בין כותלי בית הספר. במרכז נחשפים תלמידי בית הספר, כ-1400 במספר, לנושאים שונים העוסקים בשואה, בלימוד השואה וזכרה ותולדות העם היהודי, במגוון אמצעים, תחומי דעת, הפעלות בין תחומיות ומיצגים קבועים.

מתוך מטרת המרכז ניתן לציין את אלה:

1. לימוד נושא השואה על היבטיו השונים, כגון: ילדים בשואה, שמירת החיים היהודיים ("קידוש החיים"), צלם האדם בצל המוות, התנגדות ומרי, להיות ישראלי. כל זאת בהתאם לגיל ולרמה של התלמידים.
2. הכרת העולם היהודי שהתקיים באירופה ערב השואה וחרב: קהילות פולין ומזרח אירופה וגם קהילות צרפת ומערב אירופה, יוון וקהילות צפון אפריקה.
3. קיום מפגשים בין התלמידים והקהילה לבין אנשי עדות,

השואה היא אירוע מכונן שהשפיע רבות על עיצוב הזהות בחברה היהודית והישראלית. תהליך הפנמת השואה בחברה הישראלית הוציא את הנושא מן התחום הצר של לימודי ההיסטוריה והפכו לנושא מרכזי הנמצא על סדר היום של הציבוריות הישראלית. העבודה החינוכית בנושא השואה נעשתה זה מכבר למרכיב מרכזי בגיבוש הזהות הישראלית יהודית.

החשיבות של הוראת נושא השואה, זכרה והכרתה, לימוד הלקחים העולים ממנה והפנמתם, שילוב הנושא בחיי החברה והקהילה והקמת דורות חדשים של אזרחים המכירים את הנושא - כל אלה מחייבים כי לימוד השואה במסגרת תכנית הלימודים בהיסטוריה ייעשה באופן מקיף ונרחב יותר.

העבודה החינוכית בנושא השואה והמסעות לפולין נעשו, זה מכבר, לכלי מרכזי בגיבוש הזהות הישראלית יהודית. ואין ספק כי הם נחלת הכלל. ובכל זאת מורים רבים נתונים בדילמה: כיצד ללמד את נושא השואה?

הוראת השואה היא נושא מורכב אשר עלול לעורר קשיים רבים, הנובעים מכמה גורמים:

השואה הייתה אירוע קיצוני וטראומתי, שבמהלכו העמיד הרוע את הקורבנות בדילמות נוראיות ובמצבים קשים. לימוד השואה כרוך לעתים בתיאורי זוועות. רוב התיאורים קשים למבוגרים, לא כל שכן לילדים. כיצד אפשר להעביר מצבים אלה לתלמידים, ובתוך כך לשמור על בריאותם הנפשית? כיצד נעביר לתלמידים את סיפור השואה בלי לעורר טראומה? היום, כשבעים שנה לאחר השואה, רוב הניצולים אינם עמנו עוד,

ניצולים ואנשי אמנות העוסקים ביצירתם בנושא השואה.
4. הכנת משלחות בית הספר לפולין וקיום תוכנית לימודים
חלופית בנושאי השואה לתלמידים שנשארו בארץ ולא יצאו
למסע לפולין.

יתרונו של המרכז מצוי בשילוב פעילות התלמידים עם הקהילה
הסובבת את בית הספר: הורים עושים / מספרים, עדויות של
בני משפחה, עבודות חקר ושורשים ממוקדות לנושא הקהילות,
מפגשים עם סופרים ויוצרים העוסקים בתחום.

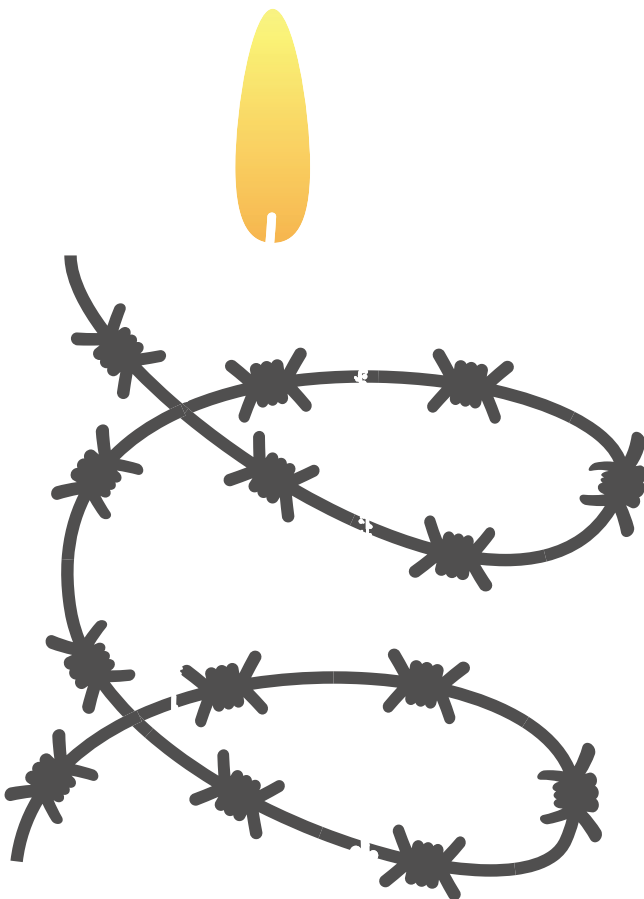
המרכז מאפשר לימוד חווייתי ואת הבניית הידע של המשתתפים,
ומקנה לזיכרון השואה משמעות אישית ותרבותית. הלמידה
במרכז היא תהליך חברתי שבו התלמיד נמצא במרכז והוא
פעיל בהבניית הידע והתהליך הלימודי.

המרכז להוראת השואה, שנחנך בבית הספר בשנת 2009,
משמש לא רק את תלמידי בית הספר עצמו, אלא גם תלמידים
מבתי ספר אחרים בעיר ומחוצה לה.

בשל ייחודו של המרכז אנו מארחים בו גם משלחות נוער
שבאות לעיר מחו"ל (במסגרת חילופי נוער ובתיאום עם
העירייה), קבוצות נוער לפני נסיעתן לפולין יחד עם מדריכיהן,
וגם אנשי אקדמיה, דוגמת פרופסורים מאוניברסיטת קלוז'
ברומניה ופרופסור להיסטוריה מפרו.

מאז הכנסת תוכנית ההערכה החלופית ללימודי ההיסטוריה
משולב המרכז להוראת השואה בתוכנית הלימודים של פרק
השואה, וחלק מבחינת הבגרות הפנימית ביחידה זו מתבצע
במרכז עצמו.

מאז הקמתו של המרכז זכה בית הספר בפרסים מספר על
היוזמה החינוכית הזאת, מטעם "לוחמי הגטאות", מכון "משואה"
ומשרד החינוך / המפמ"ר להיסטוריה.

קומיקס ואוריגמי בשירות לימודי מדעי המחשב

ממלכוד המורה הצעיר אל רוח היזמות

כריכת הספר
"קומיקס לתכנות
מונחה עצמים".

ניצוץ היזמות קיים בכולנו אבל
אל תחכו שמישהו ימצא בכם את
הניצוץ. מצאו אותו בעצמכם. זוהי
מהותה של היזמות

נפלאות האוריגמי

איך אפשר ללמד נושא מורכב בדרך מאיימת פחות?

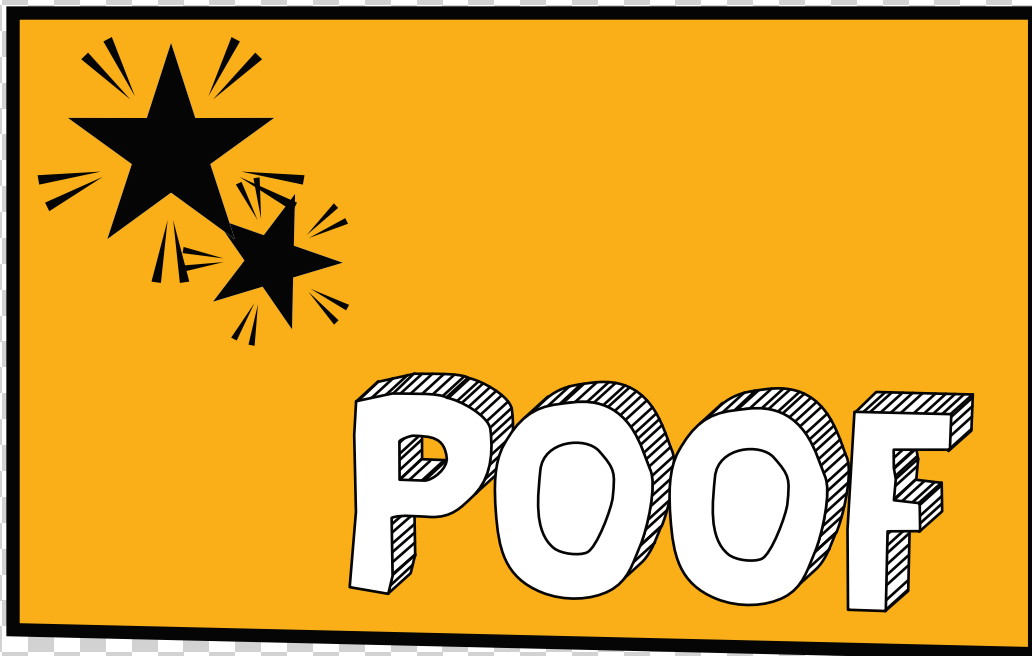
בכל מקצוע יש נושא שנחשב לקשה להבנה. לפעמים התלמידים רואים אותו בספר הלימוד ונחשפים למורכבות שלו, ולעתים הם משוחחים עם בני מחזור הגדולים מהם ומקבלים מהם את המידע על מורכבות הנושא. נושא כזה בתחום מדעי המחשב נקרא "רקורסיה". למרות שיש שיטות רבות ללמד אותו, הוא נחשב לאחד הנושאים המורכבים במקצוע בגלל שהוא מצריך חשיבה מופשטת. הדרך המקורית שמצאתי ללמד אותו היא באמצעות אוריגמי (אמנות יפנית של קיפולי נייר). האופן שבו התלמידים מקפלים נייר, ויוצרים יחד תוצר המורכב מנייר, מוביל אותם בפיתוח החשיבה האבסטרקטית הדרושה לנושא. הפעילות המשותפת של כלל תלמידי הכיתה והעיסוק בקיפולי נייר, עבור תלמידי מדעי המחשב, שוברים את השגרה ועושים את הנושא לקליל יותר ומאיים פחות. שיטת הלימוד פורסמה בכתב העת "היבטים בהוראת מדעי המחשב" והיא חופשית לשימוש.

כמורה צעיר למקצועות מדעי המחשב אני זוכר את עצמי במלכוד. מצד אחד, הגעתי לכיתות הלימוד עם המון מוטיבציה ורצון לתקן. רציתי לתקן את כל מה שסימנתי כדורש תיקון בעיקר מהתקופה שבה למדתי אני בבית הספר. ומצד שני, השליטה המוגבלת שלי כמורה מתחיל בתחום הידע שלי, הניסיון המועט שלי בניווט כיתה, העיסוק בבירוקרטיה ארגונית והעובדה שלא היה לי ניסיון בהוראה מוכוונת למידה משמעותית - כל אלו עיכבו את הניסיונות שלי לשנות את המערכת מבפנים. הוראה אינה המקצוע היחיד שבו קיים המלכוד הזה בפער בין הרצוי ובין המצוי, אבל במקצוע ההוראה האינטראקציה המוגברת עם אנשים והרדיפה האינסופית אחר ההצלחה "להספיק את החומר" יוצרות, בזמן קצר יחסית, שחיקה. לאחר כמה שנים במקצוע, בזכות הניסיון בו, התפנו לי משאבים פיזיים ומנטליים, ולאחר כמה יוזמות קטנות שנועדו לשבור שגרה הגעתי לתובנה - אאוריקה! - השחיקה נובעת מהשגרה. לפעמים אין בנו הכוח המניע ליזום, אך ברגע שנמצא אותו, למעשה נתחיל להניע גלגל - ימצא בנו כוח נוסף להמשיך ליצור, ליזום ולחולל שינוי. עם השנים גיליתי שהדרך המתאימה לי לקבל השראה ליוזמות היא על ידי שאלת שאלות פשוטות, כמו שאפשר לראות ביוזמות המתוארות להלן:

נפלאות הקומיקס

איך ללמוד למבחן בלי להשתעמם?

חיפשתי דרך חדשה שבה יוכל כל תלמיד לעבור על התכנים שנלמדו במשך שנה שלמה. מדובר באתגר אמיתי. הגעתי לתובנה שקומיקס יכול להתאים למשימה. אופן העברת המסר בקומיקס הוא זורם וכיפי, מתומצת וקצר. הקורס שלימדתי עסק בנושא "תכנות מונחה עצמים בשפת Java" וחוברת הקומיקס גדלה מיום ליום עד שהייתה לספר דיגיטלי (ללא תשלום למורים).

**לפעמים אין בנו הכוח המניע ליזום, אך
ברגע שנמצא אותו, למעשה נתחיל להניע
גלגל - יימצא בנו כוח נוסף להמשיך ליצור,
ליזום ולחולל שינוי**

יש מי שחושב עליהם...

לשאלה הבאה הגעתי לאחר שנשארתי בסיום המבחן עם התלמידים שקיבלו התאמות של תוספת זמן למבחן. חשבתי לעצמי - האם ניתן ללמד נושא כך שמבדק ידע בו לא יבליט את הצורך בהתאמות של לקויי למידה? כלומר, אולי אם הייתי מלמד באופן שונה - אותם התלמידים לא היו זקוקים לתוספת הזמן. הקורס כלל תרגילים בגיליון האלקטרוני אקסל, ובמהלך הזמן התפתחה לה שיטת "הפרד ומשול" - שיטת הוראה ללימוד הגיליון האלקטרוני אקסל ללקויי למידה ובעלי הפרעות קשב וריכוז. הרעיון שעומד מאחורי השיטה הוא שפיצול לתת-משימות (הפרד) מביא לשליטה ובקרה טובה יותר בתרגיל (ומשול). כדי ליישם את הרעיון נעשה שימוש בכלים פשוטים, בתוך הגיליון עצמו, אשר יכולים לשמש אמצעים לארגון זמן ולמעקב ובקרה אחר המשימות שכבר בוצעו ואחר אלו שעדיין לא בוצעו. להפצת השיטה

לכלל המורים נבנה האתר "הפרד ומשול". אני זוכר היטב את הרושם שיצרה השיטה בקרב התלמידים בפעם הראשונה שהצגתי אותה לפנייהם. כמובן, הם ראו בה שיטה ששווה לבחון את האפקטיביות שלה ללמידה, ובה בעת התרגשו מעצם הדבר שיש מי שחושב על דרכים חדשות לעשות את הלמידה שלהם לייעילה יותר. ובעצם, שיש מי שחושב עליהם.

רוח היזמות אינה עוצרת בדרכי הוראה, ונראה כי היא מצליחה להדביק גם את התלמידים בכל מה שנוגע לפרויקטי הגמר שלהם. בין הפרויקטים היצירתיים שהתלמידים במגמת תוכנה, במכללת אורט קריית ביאליק, מפתחים במסגרת פרויקט גמר ניתן למצוא: שירות מסרים מידיים לניטור: מצב של בני נוער במצוקה בזמן אמת, משחק רשת לילדים ללימוד על צבעים המתקבלים מערבוב צבעים אחרים, ופרויקט נוסף (כעת בפיתוח) - אבחון דיסלקסיה באמצעות משחק מחשב.

אומרים שחלק מהארה של אדם יכולה לבוא כשהוא מפיץ את הבשורה. הציגו את היזמות שלכם לטובת התלמידים, לטובת מורים אחרים וכהשראה לכל מי שרוצה ליצור. האם זה נכון גם בנוגע לרוח היזמות? ניצוץ היזמות קיים בכלנו אבל אל תחכו שמישהו ימצא בכם את הניצוץ. מצאו אותו בעצמכם. זוהי מהותה של היזמות.

אתר "הפרד ומשול"

הדבר הנפלא שקורה כאשר ידע מתרגם לעשייה

ללמוד ביולוגיה באמצעות שאלות פוריות, קבוצות פייסבוק ייעודיות,
שילוב כוחות מהקהילה וחיבור למגזר השלישי ולעולם התקשורת

התגובה הראשונה שנוצרת, לכאורה, למול הכותרת "למידה משמעותית" היא זו: מה כבר ניתן לחדש לי, כמורה? האם עד כה ההוראה שלי לא הייתה משמעותית עבור תלמידיי? ולצדה: כיצד יכול מורה, וירטואוז ככל שיהיה, להוביל את תלמידי לחוויית למידה מסוג אחר, שתרגש אותם ותגרום להם לחשוב ולפעול מעבר לנעשה בכיתה? מהי הדרך הנכונה והטובה ביותר לעשות זאת? למעשה, אין לנו תשובה אחת. כמי שפועלים לאורה של תוכנית הלימודים, וחרב הבגרויות מונחת על צווארנו וצוואר תלמידינו, אין לנו ממש האפשרות ללכת ולחפש דרכי לימוד אחרות. מרבית המורים מלינים על חוסר הזמן הנמצא ביחס הפוך להספקי החומר הגדולים הנדרשים - עד כי שום אפשרות ללמידה אחרת אינה עומדת, לכאורה, על הפרק.

לימוד פורה בעקבות שאלה פורייה

נקודת המוצא שלנו כמורים חייבת, לדעתנו, להיות ההבנה כי לידע אין משמעות אם התלמיד בכיתה אינו מנסה לעשות תנועה קדימה בעזרת אותו ידע שהוא צבר. נקודת המוצא הזאת התוותה את הרעיון היסודי שנוסח בבסיס הפרויקט שלנו - פרויקט שבו מתאפשר ללומד לקחת ידע ולתרגם אותו לעשייה.

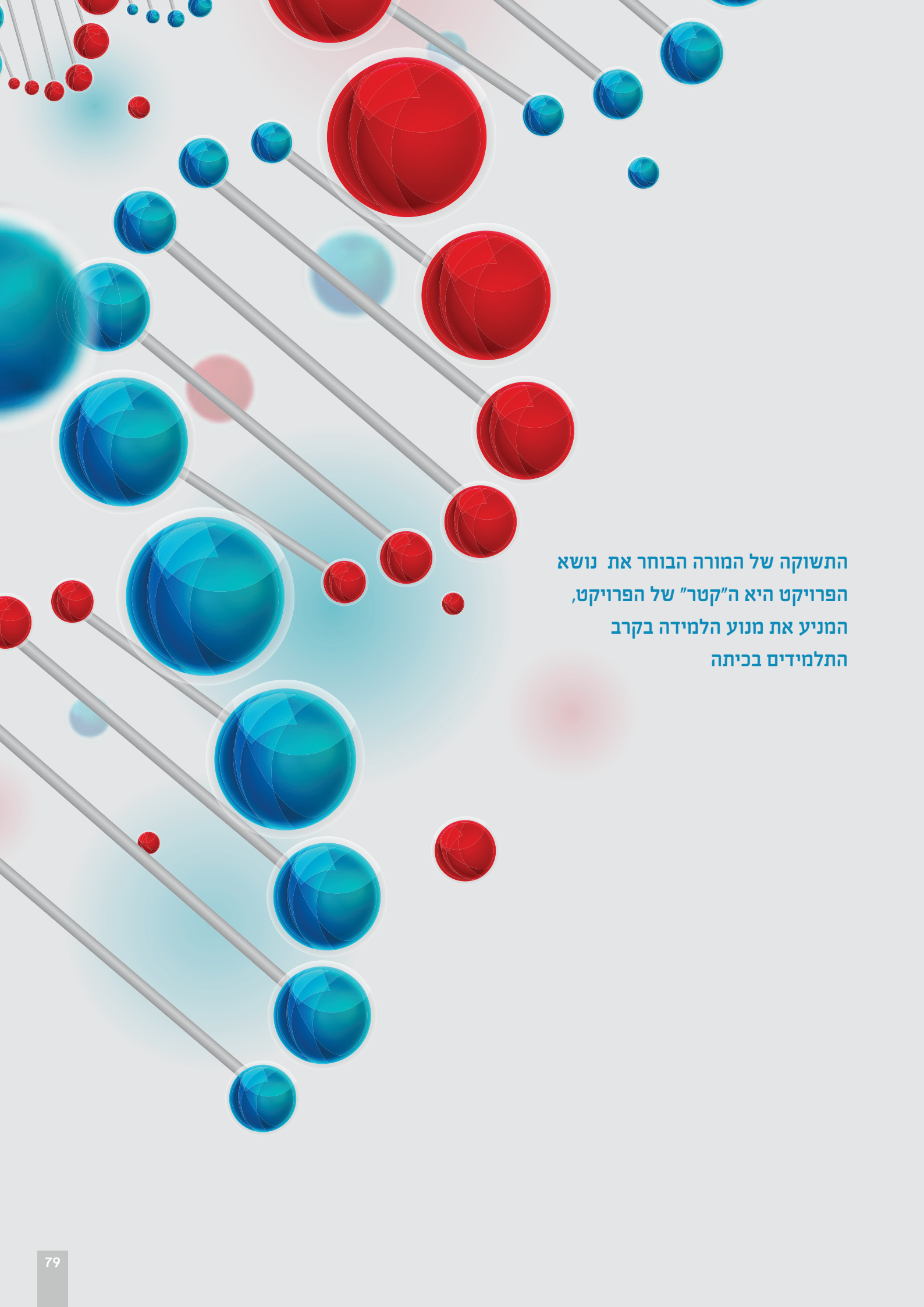
כיצד עושים זאת? הרי לנו, המורים, יש האפשרות להעניק לתלמידינו את היכולת לתרגם ידע לפיתוח עמדה אישית עשירה ואף אקטיבית. אחד הרעיונות הבסיסיים העולים מפדגוגיית ה-PBL הוא לנסח שאלה פורייה (או, בשמה הנוסף: שאלה המניעה למידה) שתציג לפני התלמידים דילמות מהעולם האמיתי. השאלה **מניעה** אותם לדון, לשאול ולחקור, והיא צריכה לקדם אותם לכיוון תוצר או פתרון משותף. בדרך

זו הלומד הופך להיות בעל הכוונה עצמית וכישורי חשיבה ופעולה מסדר גבוה. הנושא שבחרנו להטמיע דרך הוראה זו היה: התא. מתוך תוכנית הלימודים לשכבת י"א לבגרות התמקדנו בתת נושא: הבנת מנגנוני בקרה בתא. מאחר שזהו נושא מופשט ולא קל ללמידה, חיפשנו דרך שתאפשר לנו לגרום לתלמידים להבין את הבקרה על המנגנונים האלה בצורה מוחשית, ברורה וקרובה לעולם שלהם. הבחירה בחקר סוגי סרטן נבעה מהנחה בסיסית שחלק גדול מסוגי הסרטן נגרמים בשל שיבוש באזור מסוים בדנ"א, המוביל ליצירת חלבון פגום אשר חולש על כמה תפקודים בתא ובגוף השלם. שיבוש שבין היתר יכול לגרום להתפתחות של סוגי סרטן שונים.

השאלה הפורייה הייתה אפוא: האם הסרטן הוא בלתי נמנע? מדוע נבחרה שאלה פורייה זו? הרעיון היה להסיט את הדגש מעיסוק פסיבי במחלת הסרטן לעמדה הסוברת כי אין זו גזירת גורל ואפשר לעשות הרבה כדי למנוע את התפרצותה של המחלה באדם. המוטיבציה לבחירת השאלה הזאת הייתה הרצון שהתלמידים יבינו שהאחריות היא בידיים שלהם במידה רבה, ועצם העיסוק במחלה באמצעות הפרויקט יוביל לעלייה במודעות למחלה בישראל, ואולי גם להכחדת הרגלי חיים מזיקים.

ביום הסרטן הבינלאומי, המצוין ברחבי העולם, הציגו תלמידי מגמת הביולוגיה - הן בבית הספר, לכלל התלמידים, הן לקהילה המתגוררת בשכונת לבית הספר - את תוצרי תהליך הלמידה שהם עשו, ברוח מודל ה-PBL. תוצרי החקר כללו פוסטר מדעי של המחלה ותכנון קמפיין ציבורי המיועד להעלאת המודעות

התשוקה של המורה הבוחר את נושא
הפרויקט היא ה"קטר" של הפרויקט,
המניע את מנוע הלמידה בקרב
התלמידים בכיתה

נקודת המוצא שלנו כמורים חייבת, לדעתנו, להיות ההבנה כי לידע אין משמעות אם התלמיד בכיתה אינו מנסה לעשות תנועה קדימה בעזרת אותו ידע שהוא צבר

הספר, עם התערוכה שיצרו, והמשיכו בהפצת המידע לכלל האוכלוסייה, תוך המשך ההתרמה וגיוס הכספים למען עמותת חיים. ההתרגשות הייתה גדולה וכל התלמידים התגייסו לעמוד ולספר לקהל המבקרים במרכז המסחרי על התובנות שלהם מהחקר.

ההורים מוזמנים...

בסיימה של העבודה על הפרויקט קיימנו ערב הצגת תוצרים לפני ההורים של כל תלמידי המגמה. זה היה ערב מרגש וחשוב, ואף תקדימי, שכן עבור מרבית התלמידים זו הייתה הפעם הראשונה שהוריהם היו מעורבים בכל תהליך החקר שקיימו התלמידים. בערב זה קיימנו תערוכה של תוצרי הלמידה והחקר של התלמידים, והוצגו הקמפיינים של התלמידים לסוגי הסרטון השונים.

ערב מסכם זה הוא, אגב, שלב חשוב מאוד בתהליך למידה מבוססת פרויקטים (PBL). זהו ערב הצגת תוצרי למידה המשמש הן להפצת הידע בקהילה הן כפלטפורמה להכרה והוקרה. התלמידים ידעו, כבר בתחילת תהליך הלמידה, כי עתיד להתקיים אירוע כזה, ולכן התייחסותם הייתה שונה, שכן הם הבינו כי יישאלו שאלות ויצטרכו לתת מענה והסברים לקהל הרב שיבוא לראות את תוצרי החקר שלהם.

רוחות של שינוי

לסיכום, מאין אפוא יבוא השינוי? השינוי חייב לבוא, ראשית, מהמורים בכיתות. מורה מנוסה יודע הרי ש"אין לי זמן" - זו למעשה אמירה על סדרי עדיפויות. השאלה שעלינו לשאול את עצמנו היא: מה אנו רוצים להעניק לתלמידינו - האם ידע ותו לא? האם נרצה להקנות לתלמידים שלנו גם מיומנויות, עולם של ערכים, הרגלי תודעה ולב? לכל הדברים הללו צריך מורה אמין, שאינו מפחד משינוי, שקץ בשגרת הלימודים, שיש לו התשוקה - ובצדה היעדר הפחד -

למחלה ולשינוי אורחות חיים או בדיקה לגילוי מוקדם של המחלה, בדיקה אשר יכולה להציל חיים. התלמידים נחלקו לצוותים וכל קבוצה חקרה סוג סרטן אחר: מוח, ריאות, כבד, דם, שחלות, רחם ועוד... החקר כלל קריאת מאמרים מדעיים, חיפוש מושכל באינטרנט וראיונות עם אנשי מקצוע. כל הפעילות בוצעה בשלבים, וכל שלב כלל משימה אשר הוצגה לתלמידים באמצעות קבוצת הפייסבוק הסגורה שהוקמה במיוחד למטרת פרויקט זה.

שילוב מנצח של טכנולוגיה ותקשורת

התלמידים עבדו בצוותים, חיפשו תשובות לשאלות החקר, והעלו את התשובות כפוסטים. הפעילות כללה חקר של המחלה, שאותו התלמיד מבצע ומציג כמסמך, ובמקביל תכנון קמפיין לציבור הרחב. מיומנות בניית הקמפיין נעשתה בליווי אשת מקצוע שבה מתוך קהילת בית הספר, וזהו חיבור נוסף לקהילה. אשת התקשורת הגיעה לבית הספר, שוחחה עם התלמידים ויחד אתם הגדירה מחוון בן שלושה פרמטרים לקמפיין טוב וראוי.

לצד זאת, וכדי "לשדרג" את התוצר, החלטנו לחשוף את התלמידים לשימוש באייפדים לצורך בניית קמפיין מצולם. התלמידים למדו כיצד לצלם ולערוך סרטים בשימוש באפליקציות באייפדים ולאחר מכן צילמו והסריטו את הקמפיינים שלהם. כל הקמפיינים הועלו לרשת. במקביל לכל התהליך הלימודי הזה בכיתה קיימו התלמידים יום התרמה למען הקהילה, בחיבור לעמותת "חיים" - הפועלת לרווחת ילדים חולי סרטן בישראל, במטרה לגייס סכום כסף שנתרם לעמותה. התלמידים גם הרצו לכלל תלמידי השכבה בבית הספר, בשבוע הסרטן הבינלאומי, הרצאה שהסתמכה על הידע שהם צברו בתהליך הלימודי, והציגו לפנייהם את תוצרי הקמפיין שלהם, תוך שהם משתפים אותם בגילויים האחרונים, מהמחקר בן ימינו, על אודות המחלה שאותה חקרו.

ביום הסרטן הבינלאומי הפכה חצר בית הספר ליריד. התלמידים מכרו דברי מאפה ושתייה, וכלל הכספים נאספו למען עמותת חיים הפועלת לרווחת ילדים חולי סרטן בישראל. בתום יום הלימודים יצאו התלמידים למרכז מסחרי הסמוך לבית

החיבור בין השאלה המניעה לבין התוצר הסופי של הפרויקט הוא המניע את התלמידים

לקבל אחריות לעצמם ולחברה שהם חיים בה. בדרך הוראה זו ההירתמות של התלמיד/ה ללמידה משפרת לא רק את הישגיו/ה הלימודיים, אלא גם מסייעת לו/ה להיות אדם טוב יותר, אכפתי ובעל מודעות חברתית גבוהה ורצון להשפיע על אחרים.

האפשרות המחודשת הזאת להתבונן בדרך חדשה על התפקיד של המורה, של התלמיד/ה ושל הידע, וגם על היחסים בין כל אחת מצלעות המשולש הזה, היא התשובה שלנו לשאלה הפורייה "מהי למידה משמעותית בעבורנו?"

לומר לתלמידיו שאת הידע הם יכולים לקרוא בספרי הלימוד ובשאר מקורות המידע אבל יש לו כה הרבה להציע להם מעבר לידע...

השינוי מתרחש גם בלמידה עצמה: למעשה, החיבור בין השאלה המניעה לבין התוצר הסופי של הפרויקט הוא המניע את התלמידים. התשוקה של המורה הבוחר את נושא הפרויקט היא ה"קטר" של הפרויקט, המניע את מנוע הלמידה בקרב התלמידים בכיתה. אך השאלה הפורייה, והחיבור בינה לבין התוצר, חיבור המהווה למעשה את הפרשנות החד-פעמית של התלמיד/ה לשאלה הפורייה, ומניע את התהליך כולו - כל אלו הם "מנועי מוטיבציה" גם לתלמידים עצמם.

העצמת התלמיד או התלמידה, ומתן האחריות ללומד בכיתה ומחוצה לה, הם המובילים לחקר אמתי על כל שלביו ומאפייניו. הלמידה נעשית עמוקה, טובה ומשמעותית יותר. כמורים, חשוב לנו לאפשר לתלמידים לבצע חקר על ידי מתן כלים שבעזרתם הם יכולים לפרוץ את מסגרת הכיתה. התלמידים חוקרים, מגלים, וחושבים על דרכי פתרון משלהם. האתגר הגדול ביותר בפרויקט מסוג זה הוא היכולת להוביל לשינוי אמתי בתלמיד.

לצד זאת, פרויקט מסוג זה מחזק את הקשר בין המורה לבין התלמידים בכיתה, וזה נעשה על ידי קיומו של דיאלוג מתמשך ומעמיק בכל שלבי החקר. המורה מאפשר לתלמיד בכיתה ביטוי מגוון של יכולותיו - מעבר לתחום הדעת שאותו הוא מלמד בכיתה. במהלך פרויקט כזה התלמיד לומד להעריך את היכולות שלו, לומד להאמין בעצמו.

ברפלקציה שכתבו התלמידים עם סיום הפרויקט עלתה באופן בולט הבנתם שיש להם כוח עצום לבנות סדר חברתי חדש,

ללמוד מרחוק ולהרגיש מקרוב

שיטה המשלבת את הלמידה המסורתית עם הלמידה מרחוק היא הדרך המתאימה ביותר לתלמידים בגיל בית הספר כדי לצמצם פערים ולשפר את חוויית הלמידה וההישגים הלימודיים

ולא מוגבלת; חיסכון רב בכיתות לימוד ובשעות הוראה; קצב למידה מותאם אישית - ולכל תלמיד יש אפשרות לשים דגש במה שהוא זקוק לו; ושיתוף פעולה וחילופי מידע בין תלמידים מאזורים שונים ותרבויות שונות. החסרונות גם הם קיימים: דרישה למוטיבציה ולמשמעת עצמית גבוהות; הרגשת בידוד וריחוק מהעולם החברתי - התורמת לפגיעה בהצלחה כי כך אין "קנאת סופרים תרבה חוכמה"; הרגשת תסכול עקב היעדר קרבה אנושית וחוסר שייכות - דבר התורם לפגיעה בהתפתחות הלימודית, האינטלקטואלית והחברתית; שיעור הנשירה של תלמידים במוסדות שבהם מתקיימת למידה מרחוק גדול יותר מאשר באלה שבהם נהוגה הלמידה המסורתית (FB King, 2002); חוסר אינטראקציה בין המורה לתלמיד מונע מהמורה להיות מודע לנקודות החזקות והחלשות של תלמידיו; שיטות ההערכה מוגבלות (מבחנים ללא השגחה וייתכן שהם לא אמינים); לא לכל המורים יש היכולות הבסיסיות או ההבנה שיאפשרו להם להשתמש במערכות מחשב מתקדמות; במקצועות מדעיים / טכנולוגיים, כגון: חשמל, אלקטרוניקה, ביולוגיה, שבהם נדרש שימוש במעבדה, ועריכת ניסויים והתעסקות בחומרים הן חלק בלתי נפרד מהלמידה - כאן יש קושי בלמידה מרחוק (אמנם חלקית ניתן מענה על ידי פיתוחים של מעבדות וירטואליות אך אין זה מספיק כדי להחליף את המציאות).

בשל החסרונות הנ"ל, ובעיקר עקב בעיית המשמעת העצמית, שבאופן טבעי חסרה בקרב גילאי בית הספר היסודי והתיכון, ובעיית הבידוד החברתי ותחושת ה"לבד" ששיטה זו מייצרת, היא לא מתאימה התאמה מלאה לגילאי בית הספר.

אני שמח על ההזדמנות להציג כאן יוזמה חינוכית שמטרתה צמצום הפערים ושיפור חוויית הלמידה וההישגים הלימודיים של תלמידי ישראל, בפרט, ותלמידי העולם דוברי העברית (עולים עתידיים, יורדים ועוד) בכלל. היוזמה מתבססת על למידה מרחוק, אבל על הלמידה להתרחש בכיתה, בשינויים המחויבים שאפרט בהמשך. לשמחתי, אני מקבל חיזוקים לתפוקות ולהשלכות של היוזמה באופן יומיומי בכיתות שאני מלמד.

למידה מרחוק קלסית - יתרונות וחסרונות

באתר משרד החינוך מופיע ההסבר הזה על למידה מרחוק: "למידה מרחוק מאפשרת באמצעות הטכנולוגיה לנהל תהליכי למידה והוראה מגוונים בסביבה מקוונת המשוחררת מכבלי המרחב והזמן. למידה מרחוק מאפשרת גישה לתלמידים ולמורים מכל העולם ומציעה מתודות למידה חדשניות".

בוויקיפדיה מופיע ההסבר הזה: "הלמידה מרחוק החלה במאה התשע עשרה באספקת 'השכלה בכתב' לתלמידים ללא נגישות למרכזי למידה מסיבות גאוגרפיות או בשל לקות. מאז שנות השבעים של המאה העשרים התפתחו מערכות אלו למערכות למידה מתווכות מחשב. מערכות כאלה נפוצות בארצות מפותחות ומתפתחות בעולם ומשרתות מיליוני תלמידים". בימינו טכנולוגיות התקשוב, האינטרנט והיוטיוב נתנו דחיפה עצומה למערכות הלמידה האלה.

ללמידה מרחוק יתרונות וחסרונות רבים. היתרונות הם נגישות גבוהה ולא תלויה בזמן ובמקום; יכולת שילוב למידה עם אורחות חיים שונים; כמות תלמידים מגוונת (עם פערים שונים)

שמתי לב שתלמידים אוהבים את זה
שהם לא לבד - הדבר נותן להם הרגשה
שיש תמיכה וגב של המורה מאחוריהם

הדרך הנכונה והמאוזנת - צעד אחר צעד

הדרך הנכונה לשמר את היתרונות ולמזער את החסרונות היא לאמץ שיטה המשלבת את הלמידה המסורתית עם הלמידה מרחוק.

וכך זה עובד: הקלטת וידאו של כל שיעור המתנהל בכיתה בזמן אמת (מועיל ומעניין קצת יותר מהקלטת שיעור מתוכנן ללא תלמידים - שיעורים כאלה כבר קיימים ברשת בחלק מהמקצועות) באופן פשוט על ידי מכשיר הסמארטפון, העברת השיעור המוקלט ליטיוב ושליחת הקישור לקבוצת הווטסאפ הכיתתית. לאחר מכן קישור השיעור לאתר המורה. ניתן להקים אתר מורה חדשני ומשוכלל בקלות יחסית וחינם (כיום יש כמה פלטפורמות ברשת שמספקות את זה). אתר כזה ירכז לתוכו את כל השיעורים, המבחנים וחומרי הלמידה הנדרשים למקצוע כדי להצליח, עם יכולת לקבל עדכונים בזמן אמת לסמארטפון של המורה על כל כניסה של תלמיד לאתר ברמת דיוק של הדף המסוים שהתלמיד גולש בו באתר, תוך אפשרות לשלוח אליו הודעה מתפרצת בזמן הצפייה ומענה על כל שאלה שיכתוב התלמיד בצ'אט. שמתי לב שתלמידים אוהבים את זה שהם לא לבד - הדבר נותן להם הרגשה שיש תמיכה וגב של המורה מאחוריהם. על האתר להיות חינמי ופתוח לכל תלמידי העולם. קישור לאתר לדוגמה של מגמת "הנדסת אלקטרוניקה ומחשבים": <http://maimonmoshe.wixsite.com/mysite>

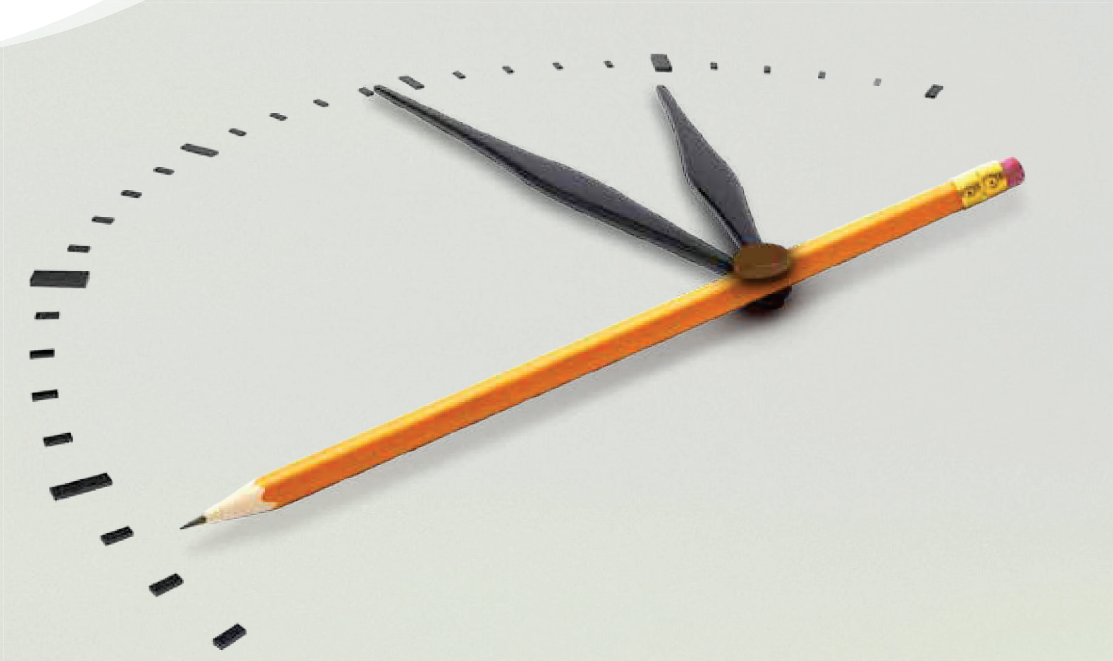
מה תאפשר דרך עבודה זו באמת?

1. עזרה לתלמיד להשלים את אשר החסיר ולהבין את אשר חשש לשאול בכיתה מסיבות שונות, לעתים יהיה זה בגלל חוסר הקשבה, בושה, קוצר זמן וקוצר רוח של המורה.
2. לתת לכלל תלמידי ישראל את כוח הבחירה ללמוד את המקצוע שהם אוהבים ללמוד ממורה נוסף, אולי ברור יותר או בעל גישת הוראה אחרת, שהם מתחברים אליה יותר. די בכך ששניים או שלושה מורים, הטובים בתחומם, יישמו את ההצעה, וזו תהיה קפיצת מדרגה בהישגים הלימודיים של כלל תלמידי ישראל. הדבר הוכח באופן די ברור בכיתתי - שיפור של כ- 30% בממוצע הציון הכיתתי.
3. לרכז את כל החומר הנדרש לפי תוכנית הלימודים של משרד החינוך במקצוע, הפזור ברשת, למקום אחד, ובכך להקל על הלומד במציאת חפצו. האתר המוזכר מעלה מכיל, מלבד שיעורי וידאו "חיים" שהעברתי ואני מעביר בכיתה (כל שיעור), גם בחינות בגרות ולצדן הפתרון - נוסף לחוברות הלמידה שמשכמות את החומר התאורטי.
4. לנצל באופן מיטבי את השעות הפרטניות שניתנות למורה

- ושלעתים אינן מתקיימות עקב בעיות של תיאום זמנים (הבעיה קיימת בעיקר בתיכונים, שעה שמתאימה לתלמיד אינה מתאימה למורה בגלל אילוצי המערכת ולהפך).
5. מענה מצוין לתלמידים שנעדרים מבית הספר לתקופות ארוכות עקב סיבות מוצדקות ולא מוצדקות.
 6. מענה לתלמידים עם יכולת הבנה אטית ויכולת כלכלית נמוכה, דבר שמונע מהם לסגור פערים בעזרת שיעורים פרטיים.
 7. מענה מצוין בעתות חירום (מלחמה וכד') לצורך של שמירה על קצב למידה ועמידה בתוכנית הלימודים.
 8. לשמש מוקד ומאגר ידע למורים חדשים, בפרט, ולמורי המקצוע בכלל.
 9. לשמש בסיס נתונים מדויק ואמין לכל מקבלי ההחלטות בכל הדרגים.
- המלצה:** ראוי שמורים שיישמו הצעה זו הלכה למעשה יתוגמלו על כל ההשקעה הנדרשת מהם (זמן ומשאבים) בהתאם.

די בכך ששניים או שלושה מורים, הטובים בתחומם, יישמו את ההצעה וזו תהיה קפיצת מדרגה בהישגים הלימודיים של כלל תלמידי ישראל. הדבר הוכח באופן די ברור בכיתתי - שיפור של כ- 30% בממוצע הציון הכיתתי

זה הזמן לתואר שני.

בואו ללמוד לתואר שני M.E.d.

במכללה האקדמית הרצוג קמפוס היכל שלמה, ירושלים

בית הספר ללימודים מתקדמים ע"ש הרא"מ ליפשיץ

בחוגי הלימוד:

הוראת מתמטיקה | תנ"ך ופרשנותו | תורה שבעל פה | מחשבת ישראל

הגות בחינוך היהודי | ניהול וארגון מערכות חינוך

חדש! תכנית בית מדרש לנשים בראשות הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי

ההרשמה לבעלי תואר ראשון ותעודת הוראה.

הרצוג. לדעת. לחנך

קדימה, בואו לשחק

שימוש חדשני במאגר המידע המוכר, ויקיפדיה, גורם לתלמידים להתעניין בערכי התוכן, הרבה יותר מסתם "העתק / הדבק"

על פשטות ועיצוב נקי כדי שהתלמידים יוכלו להתרכז בתוכן המוצג ללא הסחות דעת. במהלך המשחק התלמידים שוקעים בתוך הטקסט. המורה והכיתה צופים במפה הדינמית הנוצרת מתוך כל המסלולים שעוברים התלמידים און ליין. מפת החשיבה הנבנית סביב הערכים הנבחרים הולכת ומסתעפת ככל שהמשחק מתקדם. מעניין לראות את השונות בין התלמידים, המיוצגת על ידי מסלולים מקוריים בתוך המפה. בסיום המשחק ניתן לערוך דיון על הערכים שבהם ביקרו התלמידים ועל מה שהם למדו בדרך. מטרה נוספת של השימוש ב-Naraview בכיתה הייתה לשבור את הדיכטומיה הרגילה של תשובות נכונות ולא נכונות. ניווט בין ערכים אינו מהלך לינארי, התלמידים יוצאים למסע אישי ובו הם לומדים שויקיפדיה היא הרבה יותר ממאגר מידע יבש ושיש יותר מדרך אחת להגיע אל היעד. הרגע שבו כיתה שלמה של שלושים ומשהו תלמידים שקועים בתוך משחק, וכולם משתתפים ומעורבים מבחינה קוגניטיבית ורגשית ללא יוצא מן הכלל, יש בו חידוש מרענן. עבור המורה המשחק משמש חלון הצצה למסע קוגניטיבי שהתלמיד היחיד והכיתה כולה עוברים.

מסע הפיתוח

יצאנו לדרך בשנת הלימודים תשע"ה, במסגרת תוכנית העמיתים של MindCET מבית מטח (המרכז לטכנולוגיה חינוכית). במהלך שנה זו זיקקנו את הרעיון, נטשנו גרסאות קודמות ורעיונות ביניים שליוו אותנו לאורך הדרך, והצלחנו, בעזרת אותם אנשים נפלאים שהזכרנו קודם לכן, להגיע למצב שבו יש לנו גרסה ראשונית

Naraview הוא משחק של ניווט בין ערכים בוויקיפדיה המותאם לשימוש בכיתה. הרעיון למשחק התחיל כיוזמה משותפת של גיא ברסלר ושלי, שנינו אנשי חינוך בעלי אוריינטציה טכנולוגית. לפני שנים מספר החלטנו ליזום יצירת פעילות פדגוגית שתוכל לתת מענה לבעיה שזיהינו, הקיימת ברוב מוסדות החינוך. גם במוסדות חינוך המצויים במיטב הטכנולוגיה המתקדמת - השימוש בטכנולוגיה בכיתה כבר אינו חידוש כשלעצמו. מצגות וסרטונים מלווים מגוון שיעורים, ואכן הופכים את ההוראה למגוונת ועשירה יותר - ועם זאת רוב השימוש באמצעים הטכנולוגיים עדיין מותיר את התלמידים באזור הפסיבי. התלמידים צופים במצגת או בסרט אך אינם משתתפים פעילים ואינם לוקחים חלק ביצירת התוכן המוקרן להם.

אקשן בכיתה

לנוכח פער זה, ובאמצעות תוכנית העמיתים של MindCET מבית מטח, פיתחנו את המשחק Naraview שמטרתו ניווט תוך למידה בין ערכים בוויקיפדיה. המשחק מותאם לסלולרי, הגישה בימינו לכל תלמיד, ומנוהלת בידי המורה באמצעות המחשב בכיתה. כך המורה מסייע ליצירת שיח משמעותי על תחום הידע שאותו חוקרים התלמידים במהלך המשחק.

התחלנו את הפיתוח בסדרת בדיקות מול מגוון תלמידים כדי לבחון אילו פרמטרים מצליחים להיות בבחינת חידוש עבור המשתתפים ומהי קבוצת הגיל שמפיקה את התועלת המרבית. גילינו שהמשחק מתאים ביותר לכיתות ז' עד י"ב והקפדנו לשמור

הרגע שבו כיתה שלמה של שלושים ומשהו תלמידים שקועים בתוך משחק, וכולם משתתפים ומעורבים מבחינה קוגניטיבית ורגשית ללא יוצא מן הכלל, יש בו חידוש מרענן

של המשחק. בשנת הלימודים תשע"ו המשכנו לשנה נוספת במסגרת תוכנית המאיץ של MindCET, ונקודת הפתיחה שלנו בשנה זו הייתה שונה מאוד. כבר היה לנו שלד של מוצר שאפשר להשתמש בו. כעת המשחק ממשיך לצבור תאוצה בסיוע תוכנית EdStart בחסות משרד החינוך. תוכנית זו מקדמת יוזמות של מורים ומסייעת להם בפיתוח ובהטמעה.

כמו כן אנו זוכים לתמיכה ולעידוד מתיכון רוטברג - מהתלמידים הנפלאים ומלאי הרעיונות, מצוות המורים, ששמח להתנסות במשחק, ומהנהלת התיכון, שתומכת ביוזמה ובהמשך פיתוחה. התלמידים מקבלים את המשחק בשמחה רבה. כיום מתקיימים כ-1000 משחקים במהלך כל חודש, והמספרים ממשיכים לעלות. השימוש במשחק אינו תחליף להוראה המסורתית, אך זהו כלי נוסף שמרחיב את אפשרות ההוראה והלמידה. ההתנסות בכיתה והרעיונות של התלמידים סייעו להוספת פונקציות למשחק, וגם לתחושת היוזמה של התלמידים, שחשו שהם שותפים לעשייה משמעותית.

פשוט וידידותי

אחת הנקודות המרכזיות ביותר שעמדו לנגד עינינו לאורך כל הדרך הייתה שמירה על פשטות כדי לאפשר לכל מורה לעשות שימוש יעיל ונוח במשחק שלנו. החזון לעתיד הקרוב הוא תרגום המשחק גם לשפה הערבית ובהמשך לשפות נוספות כדי ש-Naraview יוכל להיות משחק הפורץ מעבר לגבולות השפה והמדינה.

המורה המאמנת

המורים היום, יותר מהכול, הם מאמנים לתהליכי חיים. הצצה לשיטה המשלבת הוראה עם אימון.

מתהליך החיברות, ומורים הם סוכני חיברות. לכן האינטראקציה עם המורה חשובה ואף קריטית, והיא בבחינת מפה קוגניטיבית המשמשת את התלמיד ככלי לפירוש והבנה של סיטואציות חברתיות שהוא יפגוש במהלך חייו.

אימון כיתתי

אני בדעה שהמסע אל עבר התשובה לשאלה הגדולה: "מי אני?" עובר דרך תהליך של אימון. אימון הוא תהליך המכין אדם, או קבוצת אנשים, לתפקוד במצב עתידי מוגדר. אימון נערך באימוץ (מלשון מאמץ) של כלי כלשהו הנמצא ברשות המתאמן עד להשגת שליטה מוחלטת בו.

לכן בחרתי לבדוק איך אוכל לשפר, דרך כלי האימון, את היחסים ביני לבין התלמידים שלי, וכפועל יוצא מכך - גם את אפקטיביות הלימוד, ולהביא לידי צמצום ההפרעות בשיעור, הטמעה טובה יותר של החומר ולמידה משמעותית אמתית ולא כסיסמה.

כלי לדוגמה: הרפיה

כלי אחד שאני משתמשת בו תדיר בכיתות שלי הוא ההרפיה. מצאתי שקשה מאוד לתלמידים להתחבר לסמנטיקה של המילה "הרפיה", ולכן אני מכנה זאת "שתי דקות של מודעות עצמית". כיום הכיתות שלנו הטרוגניות מאוד ומכילות קשת נרחבת של תלמידים שנסיבות חייהם שונות זו מזו, ולכן דווקא כלי ההרפיה יוצר מכנה משותף לכולם ובה בעת פוגש כל תלמיד במקום

מה עומד מאחורי ההחלטות שלנו כמורים? איך מתכננים שיעור? האם דבר שבעיניי הוא רלוונטי ובעל ערך, כמורה, הוא בעל ערך גם לתלמידים שלי? על שאלות אלו ועוד רבות אחרות אני דואגת לענות עבור עצמי - אך חשוב לי גם לחלוק את מחשבותיי ודרכיי עם מורים נוספים הנמצאים בתהליך של חיפוש הזהות ה"מורית" שלהם.

הדרך שעובדת בשבילי היא שילוב של הוראה ואימון. מצאתי שדרך זו מצליחה ליצור חיבור אמת, נכון וקרוב ביני לבין התלמידים שלי. המסע אל עבר התשובה לשאלה הגדולה - מי אני? - עוברת דרך תהליך של אימון.

תהפוכות הגיל

גיל ההתבגרות הוא הגיל שבו בני הנוער בונים את אבני זהותם. הזהות היא מכלול של תוויות ואפיונים שהאדם מנסה לעצמו. לרוב, הזהות שאותה גיבשו לעצמנו היא יציבה ולא משתנה באופן דרסטי לאורך החיים. תלמידי החטיבה העליונה עוברים תהליכי התבגרות, מגבשים לעצמם זהות, ומוצאים את ה"אני" שלהם.

בגיל ההתבגרות גם מתפתחת החשיבה המופשטת, כמו היכולת לחשוב על המחשבות שלי והכרה בטעויות. השלב הזה אף מאופיין בהתפתחות רגשית ובהתפתחות הקשרים הבין-אישיים, ובהתחלה של חשיבה על שאלות קיומיות, כמו "מי אני?" גיבוש הזהות האישית כולל, בין היתר, בחינת אפשרויות שונות בתחום האיש, חשיפה גבוהה יותר לזהויות שונות ובחינת ההקשרים הבין-אישיים. המשמעויות השונות נלמדות כחלק

האינטראקציה עם המורה חשובה ואף קריטית, והיא בבחינת מפה קוגניטיבית המשמשת את התלמיד ככלי לפירוש והבנה של סיטואציות חברתיות שהוא יפגוש במהלך חייו

לידי ביטוי. השאלה הפורייה היא שאלה מערערת, קוראת תיגר על מודל סכמתי שהיה ידוע לנו מראש, ופותחת מקום לביקורת, שבירת הסכמה ובנייתה מחדש. השאלה צריכה להיות רלוונטית לעולמם של התלמידים, לעודד יצירתיות ולתת כבוד לאוטונומיה של הלומדים.

למשל, אשאל שאלות כמו: "מהו אדם טוב בעיניך?" "מהי הגינות?" "האם ניתן להפריד בין השכל לרגש?" אני מקפידה למצוא שאלות שקשורות לחומר הנלמד או לאקטואליה או לתהליכים חברתיים שאני רוצה להציף. השיטה הזאת משרתת, בעיניי, את התפקיד המרכזי של המורים היום - להיות מאמנים לתהליכי חיים, לאחר שאבד כל על תפקיד המורים כמשפך לחומר הנלמד. המורים היום הם סוכני החיברות העיקריים, ולפיכך תפקידי נתפס בעיניי כתפקיד של מורה מאמנת.

המונח חיברות מתייחס לרכישת התנהגויות ערכיות, והאימון כאן משמש בתפקיד כפול. אני מאמנת את עצמי בהסתכלות פנימה, בשאלת שאלות ובדיון על מרכיבי הזהות שלי, כמורה, ובמציאת פתרונות, אך חשוב יותר, אני מאמנת את התלמידים שלי לעשות את אותו הדבר.

האישי שלו. אני מתחילה את השיעור ב-10 שניות הרפיה, ועולה בהדרגה. המודעות העצמית עוזרת לתלמידים להירגע, להשתחרר, להשיל כעס או אכזבה שמלווים אותם. בתחילה קשה להם מאוד להביט פנימה, אל תוך עצמם, ואני מלווה את שתי הדקות בהנחיות קלות ברקע, אבל מהר מאוד הם מוצאים את המקום האישי שלהם.

מהלך השיעור הוא כזה שמתחיל ב"א שניות של מודעות עצמית", ולרוב אני מכבה את האור. יש כיתות שמבקשות להשאיר את האור דולק כדי להימנע מהמעבר החד מאפלט החושך לאורות הפלואורסנט. אני מבקשת מהתלמידים לשבת זקוף, ולהניח שתי רגליים אנכיות על הרצפה. מי שמעוניין יכול לעצום עיניים. המטרה היא להיות בשקט ובמודעות. אני עוברת בין השולחנות ומדברת בנועם. אני מבקשת מהתלמידים לשחרר את הכעס והעצבים, לשחרר את המוח ממחשבות טורדניות ולנקות את כל החסמים. ותמיד אני מוסיפה "שאלה פורייה".

"שאלה פורייה" מוגדרת: שאלה פתוחה, המציבה מודל שבו אין תשובה אחת נכונה או לא נכונה. השאלה הפורייה מציבה אפשרויות רבות ללומד, וכל תלמיד יכול להביא את עצמו

כשפרזנטציה ויצירתיות נפגשים

הדרך להישאר רלוונטי לשוק העבודה - יוזמה חינוכית בתוך יוזמה חינוכית

עולמי לחינוך שהוביל את רפורמת החינוך המצליחה בפינלנד). מנהלת בית הספר שבו אני מלמד שמחה להעניק לי את אחת מכיתות י' לשעה שבועית אחת, ללמד בה 'פרזנטציה יצירתית'. מטרת ההוראה היא לקדם את התלמידים ביכולת היצירתיות שלהם, וביכולת הפרזנטציה שלהם, שתאפשר להם לקראת סוף השנה להציג לפני קהל גדול את תוצרי המחקר שערכו ב- 4 דיסציפלינות שונות: היסטוריה, תנ"ך, אזרחות וספרות. הכיתה נחלקה לקבוצות. כל קבוצה בחרה נושא מחקרי שאותו רצתה לחקור והחלה במחקר, בארבעה ערוצים שונים בדיסציפלינות שהוזכרו לעיל, בסיוע צמוד של ארבע מורות מסגל המורים של בית הספר, האמונות על הדיסציפלינות הנ"ל. השיעורים שלי הם חלק משיעורי העשרה הניתנים באותה כיתה, כליווי לאורך הפרויקט המחקרי.

כל אחד יכול

פעם בשבוע אני נפגש עם הכיתה וגאה לראות משבוע לשבוע התקדמות ביכולת העמידה מול קהל, וגם ביכולת היצירתית, של התלמידים. הגאווה הגדולה ביותר מגיעה דווקא מאותם תלמידים שבתחילת השנה לא העזו בכלל לעמוד מול הכיתה ולדבר ואט אט נפתחו והתגברו על חלק גדול מהעכבות שלהם בכל הנוגע לעמידה מול קהל. גם התלמידים שהגיעו בשלים יותר לקורס מעין זה, בהיותם מורגלים בעמידה מול קהל בתנועות נוער, טקסי בית הספר וכד', מעמידים לעצמם אתגרים משמעותיים יותר עבורם, למשל: קהל גדול יותר, קהל של מורים והורים ועוד. היעד הבא שלי במסגרת יוזמה חינוכית זו הוא להכשיר כמה שיותר מורים מבית הספר שלי בטכניקות לפיתוח היצירתיות, ולתרגל כמה שיותר מורים מבית הספר בכל הקשור בעמידה מול קהל כדי שהם יתרגלו בכך את תלמידיהם בכיתות במסגרת הדיסציפלינות השונות.

ב- 22 השנים האחרונות אני משמש מורה לתאטרון ורכז אמנויות הבמה במקיף ד' באשדוד. בשש השנים האחרונות הפך בית הספר שלנו לבית ספר ניסויי במסגרת אגף מו"פ. הגישה החינוכית של בית הספר מקדמת תרבות של אי אלימות תחת הכותרת "שמחת חיים בבית הספר של החיים". בבית הספר פרויקטים חינוכיים רבים ויוזמות חינוכיות פורצות דרך. במסגרת אחת היוזמות, המהווה פיילוט בית ספרי להוראה אינטרדיסציפלינרית, יזמתי אני, כחבר בהנהלה המורחבת של בית הספר, פרויקט של הוראת "פרזנטציה יצירתית". אקדים ואומר שזה שנים רבות אני מעביר, בחדרי מורים רבים ברחבי הארץ ומול קהלים מגוונים, סדנת עמידה מול קהל ('לנאום זה לא לנאום') וסדנת יצירתיות בהוראה ('לחשוב מחוץ לכיתה') שפיתחתי בעצמי. השנה חשבתי שהגיע הזמן שגם תלמידים יזכו לסדנאות אלה, שכן כישורי עמידה מול קהל, וגם כישורי פיתוח היצירתיות, הם אבני יסוד בהכנה לקראת קידומו והתפתחותו של הצעיר בן המאה ה- 21.

בעשור הבא...

"על פי תחזיות מסוימות, בעשור הקרוב יסיימו את התואר הראשון 1.3 מיליארד אנשים, אבל תהיה עבודה רק ל- 300 מיליון... מובן שערכם של התארים ירד... האתגר: איך לחנך צרכנים בשוק העבודה... מה שמערכת החינוך עושה הוא ללמד אותנו להיות צרכנים בשוק העבודה... אבל צריך לחנך אנשים לחשוב שאם אתה צריך עבודה אז אתה צריך להמציא אותה, ליצור אותה בעצמך... אנשים צריכים לפתח גישה וכישורים שיאפשרו להם לייצר עבודה בשבילם וכיום זה אפשרי מתמיד. חלק גדול משיטת ההוראה שלי היא לעורר אנשים לחשוב כך, ובשביל זה חשוב מאוד לפתח גם את היצירתיות"¹ (פאסי סאלברג, מומחה

¹ דטל ליאור, מאור דפנה, "הארץ" 21.5.15

על כל תלמיד להיחשף, לאורך כל שנת לימודים, לאפשרות של עמידה מול קהל, בפרזנטציות קטנות שהולכות וגדלות לאורך השנים ומול קהלים מגוונים

חשוב שגם מורים יתרגלו בעצמם, ויקפידו לתרגל את תלמידיהם, בכל מה שקשור בעמידה מול קהל, ושיפתחו את היכולת היצירתית שלהם עצמם. **הוראה יצירתית**, זו המתמקדת במיומנויות המורה וביכולתו לשפר את יצירתיותו שלו, **והוראה ליצירתיות** - חומרי לימוד ודרכי הוראה שמטרתם לשפר ולפתח את היכולת היצירתית של התלמידים - שתיהן חייבות להיות נתח חשוב בתחום החינוך במאה ה-21.

לדעת; על כל תלמיד להיחשף, לאורך שנת לימודים, לאפשרות של עמידה מול קהל, בפרזנטציות קטנות שהולכות וגדלות לאורך השנים ומול קהלים מגוונים. על כל תלמיד להיחשף לטכניקות לפיתוח היצירתיות ולתרגל אותן לאורך שנות הלימוד בבית הספר. אלו הם כלים בסיסיים וחשובים לאין ערוך ככישורי חיים מכל תחום דעת שהוא, כי הרלוונטיות שלהם אינה תלויה בזמן ובמקום. כמעט בכל תחום שיעסקו בו בעתיד יזדקקו לכישורים אלה.

תוכנית חינוכית מאירה וחדשה

לא עוד פריווילגיה או המלצה, כי אם צורך הישרדותי: "לשמור את השמש בכיס" - תוכנית שנתית ב"מדעי האושר"

העשרים ואחת יהיה למצוא מפתח לאושר, ולהבטיח אושר לכל... " (יובל נח הררי / "ההיסטוריה של המחור")

"לטעמי, הרעיון של שלוה ואושר הוא רעיון לא מוסרי ומסוכן. הוא גורם להרס חייו של אדם, ויותר מזה, לניתוק בין אדם וסביבה..." (ד"ר שמעון אזולאי בריאיון למגזין "ליידי גלובס" בתאריך 13.10.2016)

שתי האמירות המצוטטות משקפות שני קצוות של עמדות כלפי רעיון האושר, ומהוות את הבסיס הרעיוני לפיתוח תוכנית "מדעי האושר" - תוכנית שנתית המועברת לתלמידי כיתות י' במסגרת שיעורי השכלה כללית, שפותחה במכון לפסיכולוגיה

דמיינו לעצמכם עולם שבו בן נוער מתעורר בידיעה שהוא בעל ערך ושווה לכול מעצם היותו אדם. מתוך תחושה זו הוא מסתכל במראה ויכול לראות את יופיו הייחודי, את כישרונותיו וחוזקותיו. מראה זה מטעין אותו באנגריות ליום החדש שבו הוא מתנהל בעולם אקטיבי: מציב מטרות, יוזם ותורם. יש בו די ערך עצמי ותחושת תקווה שיאפשרו לו לספוג כישלונות וקשיים והוא משוחרר מהצורך להתנהל בדרך של השוואה, קנאה, גזענות ושליה עצמית. הוא פנוי רגשית לחיות את החיים במלואם. התוכנית "לשמור את השמש בכיס" מכוונת בדיוק לשם.

עוסקים באושר

"מתרבים הסימנים, שפרויקט מרכזי של האנושות במאה

שיח קריטי עם בני הנוער

מכאן ניתן להבין, ששיח עם בני הנוער על הגדרת האושר, על דיוק חוויית האושר, הוא שיח קריטי.

כמו כן רווחה נפשית בעולם שמהותו תהיה "השינוי" היא לא פריווילגיה או המלצה, היא צורך הישרדותי. הצורך להיות יכול "לשמור את השמש בכיס" לא יבטל קושי, תסכול ו/או התמודדות בדרך, אבל יעניק חינויות, פרופורציות, תחושת תקווה וראיית עתיד אופטימית.

שני המסרים המרכזיים של התוכנית נשענים על שני הרעיונות, כפי שביטאו אותם שני הכותבים המופיעים מעלה:

"ככל שאנחנו חוקרים יותר לעומק את סוגיית האושר כך מסתבר **שלהיות מאושר זו עבודה קשה**...." ("ההיסטוריה של המחור", יובל נח הררי)

"**אושר זה התענגות על הקיים, רגע של עצירה. חיפוש אחר משמעות, זה להגדיל את הקיים, רגע של תנועה.**" ("ליידי גלובס" - ד"ר שמעון אזולאי, 13.10.2016)

חיי אושר ורווחה דורשים עבודה מאומצת פרו-אקטיבית, שיש בה מודעות עצמית וחקירה פנימית ובחירה בפעולות מקדמות, מחזקות ומפתחות ביום-יום ולא רק ברגעי משבר וקושי. היא דורשת שאילת שאלות שמעלות רווחה נפשית: מהי משמעות ואיך מוצאים אותה? מי אני ומהן חוזקותי? מה יש בעולמי שאני אסיר תודה עליו? מהי הדרך המתאימה לי למימוש עצמי? איך מציבים מטרות? ושאלות ששמות סימני שאלה על "תפיסות אושר קיימות", כגון: האם עשיר הוא מאושר? האם הצלחה מביאה לאושר? או שאושר ורווחה נפשית מביאות להצלחה?

התוכנית, המיועדת לבני נוער, מבוססת על ידע מחקרי עדכני ומודלים תאורטיים מהענף החדש בפסיכולוגיה - הפסיכולוגיה החיובית. היא מועברת במסגרת שיעורי "ההשכלה הכללית" לאורך שנת לימודים, ומשלבת בין הקניית הידע לבין התנסות אקטיבית בחקירה של האושר האישי ותרגול אסטרטגיות התמודדות וניהול עצמי מקדמי רווחה נפשית. היא עוסקת בנושאים המותאמים לגיל ההתבגרות: התייחסות לקבוצת השווים (קנאה, השוואה, תרבות מותגים); ויסות רגשי (ניהול רגשות קשים והעצמה של רגשות חיוביים); רעיון הסובייקטיביות כמוטיב מרכזי, ולפיו כל אחד מאתנו "מתרגם"

חיובית בחינוך, שבמרכזו לכישורי למידה ברשת אורט ישראל. החיפוש אחר "האושר" והניסיון להגדיר את מהותו אינו חדש. כבר במאה הרביעית לפנה"ס דנו הפילוסופים היווניים אריסטו ואפלטון בסוגיה זו, ולאחר שנות ימי הביניים הארוכות כבר החלו לבוט הרעיונות הפילוסופיים על חירות, על משמעות החיים ועל בחירה. נשאלת השאלה, אז מה חדש? מדוע יש מקום לתוכנית מובנית לתלמידים שתעסוק בסוגיות אלה?

ראשית, העיסוק בסוגיית האושר בשני העשורים האחרונים תפס תאוצה מחודשת, שבאה לידי ביטוי בשפה בביטויים רווחים כגון: "מימוש עצמי", "הצורך שלי", "חיפוש עצמי", "למצוא את החיים", "משמעותי לי", "הייעוד שלי" ועוד, בהיצע רחב של סדנאות וספרים לעזרה בתהליכי שינוי, אימון, צמיחה והעשרה וגם תנועה ללימודי קבלה, תורות המזרח ומיינדפולנס, וכן מיקוד ועבודה על "הגוף" דרך רכיבה על אופניים, ריצות מרתון ומכוני כושר ועיסוק אובססיבי כמעט בתחום התזונה הבריאה - לכל אלה חשופים הילדים המתבגרים, הן דרך הוריהם הן דרך עולם המדיה והפרסום.

למרות העיסוק האינטנסיבי באושר בשני העשורים האחרונים הוא עומד בניגוד מכאיב לנתונים העולים מהשטח. ארגון הבריאות העולמי מתריע, שהקצב שבו גדל היקף האוכלוסייה הסובלת מדיכאון וחרדה יוביל לכך שדיכאון עתיד להיות הגורם הראשון למוות בשנת 2030. נוסף על כך אנחנו עדים למגמה מדאיגה, ולפיה הגיל להופעת דיכאון ראשון יורד בתלילות, וכך גם בנוגע לגיל הממוצע להתאבדויות.

ישנם ניסיונות רבים להסביר את הפער החריף בין העיסוק באושר לבין העדרו הבולט של האושר מחיי היומיום של האדם המודרני. חלק מההסברים קשורים לרדיפה אחרי רכישת מותגים והישגים חומריים כמגדירים אושר ותרבות ה"תראו אותי" - צילום עצמי כפייתי וחשיפה אין סופית לתמונות של האחרים אוכלים במסעדה, מטיילים בחו"ל, חוגגים במסיבה וכו' מזמנים תחושות של פספוס וכישלון אישי. כמו כן העובדה שיש אפשרות להיות מצולם ומוקלט בכל רגע, בכל הרגעים, הופכת אותנו ל"שחקנים". ונראה שהציפייה והשאיפה האישית והכללית היא להיות "שחקן מאושר" ולהתנצל אם אנחנו לא. קשה לחוות אושר כשאתה מחויב להצטלם ולהוכיח אושר, וזה דאי מחבל ב"דיוק פנימי" של מי אנחנו באמת.

את המציאות דרך עיניו, באופן הייחודי לו, ואפשרות הבחירה לשנות את המשקפיים שבהם אני מתבונן בעולם - לעתים בהכללה, בהשמטה או בעיוות (כולם שונאים אותי, אף אחד... כל אלו הם...). כמו כן דנה התוכנית ברעיון החיים המשמעותיים, שבהם אני מציב מטרות לחוויית הישג, מימוש וסיפוק וחקירת המשאבים הפנימיים (חוזקות, תחושת הקוהרנטיות וכדומה).

אחד הדגשים החשובים בהנחיית התוכנית הוא להגיע לדיון פתוח וללא שיפוטיות. בייחוד בגיל ההתבגרות, המאופיין במצבי רוח, בזהות מתגבשת, וכשחיים בסביבה שהמסרים שלה צרכניים - אסור שהם יחשבו שנדרש מהם להיות מאושרים כל הזמן ומצד שני שהנאות כמו טיולים ומסעדות או צרכנות הן פסולות. אנחנו "מניחים" את הידע, ומזמינים את התלמידים להתייחס. התלמידים מקבלים מטלות חשיבה, התבוננות, רפלקסיה, ומוזמנים לשתף בישום שעשו בחיי היום-יום.

תנאי להצלחה

לאחר שנים רבות של ניסיון בפיתוח והטמעה הצלחנו לייצר מודל הטמעה ייחודי שמבטיח קבלה והטמעה של התוכנית. המודל מחייב שלושה תנאים:

1. מנהל מגויס ומאמין שתפיסת העולם שלו תואמת לגישה החינוכית שמציעה הפסיכולוגיה החיובית.
2. בית הספר נחשף באופן ספירלי לתשתית הרעיונית של

הפסיכולוגיה החיובית לאורך שנים מספר - מורי בית הספר עברו השתלמויות בבית הספר להיכרות עם הפרדיגמה החדשה והתשתית הרעיונית של הפסיכולוגיה החיובית ("להתחייב לחיובי") והונחו להטמיע את עקרונותיה ברמה מערכתית (לנהל ולהתנהל על פי חוזקות, הכרת טובה, משוב כתבנית חשיבה מתפתחת, "תקווה ומוטיבציה" ועוד).

3. מנחי פסיכולוגיה חיובית מתוך בית הספר - אנשי חינוך מבית הספר הוכשרו בתוכנית הכשרה ייחודית בקנה מידה עולמי בהיקף של 240 שעות כמנחים ומפתחים של תוכניות המבוססות על עקרונות הפסיכולוגיה החיובית, והם הופכים למובילי הבשורה והטמעתה בבית הספר.

בבתי הספר שנבחרו לפיילוט, אורט רבין גן יבנה ואורט חלמי שאעפי בעכו, שלושת התנאים מתקיימים.

בשנה הראשונה של הפיילוט הועברה התוכנית לקבוצת מורים ותלמידים כדי לקבל משוב על התכנים. התגובות של המורים והתלמידים היו נלהבות. השיחה על רווחה, אושר, משמעות, נתפסה כחוויה מעניינת, מאפשרת פסק זמן למחשבה ופלטפורמה לשינוי.

לסיכום, הגיע הזמן שבתי ספר ילמדו "להחזיק את השמש בכיס" - ינחילו לתלמידים את החוסן, הרווחה והזכות להיות תלמידים יכולים ותורמים לכולם. אנחנו מאמינים שאפשר להגיע לשם.

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין המרכז ללימודי תעודה והשתלמויות

לצמוח אישית, להתפתח מקצועית

שפה, טקסט, מידע וספרייה

- הכשרת ספרנים-מידענים ומנהלי ספריות
- עריכת לשון עברית
- English Editing
- סדנה לכתיבת סיפורי ילדים
- יידיש - לא רק שפה זרה
- ערבית מדוברת
- אינטרנט ורשתות חברתיות ככלי עבודה

קורסי השלמה

- אנגלית (לקראת מבחן "אמירס")
- מגוון קורסים להשלמת דרישות בתחומי הפסיכולוגיה
- מכינות קיץ להשלמת שעות באומנות ובביבליותרפיה

חינוך, חינוך מיוחד והוראה

- אנתרופוסופיה וחינוך בגישת ולדורף
- הוראה מתקנת (מותאמת)
- מחנכות ומחנכים בגן הילדים
- Professional English Tutoring
- הרחבת תעודת הוראה (פיזיקה ומדעים)
- התאמה להוראה לעובדים פרא-רפואיים

אימון, הדרכה, הנחיה וקהילה

- הכשרת אנשי חינוך להנחיה בשיטת "אייכה - הורות מגדלת"
- הכשרת מאמנים במגוון התמחויות: "הורות ומשפחה"; "תזונה ואורח חיים בריא"; "לקויות למידה וקשיי קשב וריכוז"
- הנחיית קבוצות

עולמות הטיפול

- ניתוח התנהגות יישומי
- גינון ככלי מסייע בחינוך ובטיפול
- ליצנות רפואית וקהילתית - חדש!
- הכשרת מנהלי טיפול (Case Managers) ללקויי תקשורת בתפקוד גבוה (ASD - אספרגר ועוד)
- עבודה עם הורים והדרכתם
- מבוא לטיפול בטרומה

פיתוח מקצועי לעובדי הוראה במסגרת "עוז לתמורה"

מורים בשנת

עבודתם הראשונה:

- אימון בתחילת הדרך
- ניהול גן ומנהיגות חינוכית (בעברית ובערבית)
- ניהול כיתה
- תקשורת יעילה בכיתה
- אתגרים בעבודה עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים
- התמצאות בסביבה מאתגרת (בערבית)

הכשרת מורים חונכים ומלווים

סגני מנהלים

מקצועות התקשוב לעובדי הוראה

הכשרת רכזי הערכה ומדידה בחינוך

הכשרת רכזי התאמות והבחנות

רכזי שכבה, רכזי מקצוע, מחנכי כיתה

מועצת התלמידים מכוונת לרשת המקוונת

חויית לימוד משותפת וחדשה בהרכב של תלמידים ומורים הפועלים כשווים: מועצת תלמידים שמובילה יוזמה שכבתית מקיפה

ח' מועצה: אני לא מסכימה אתך. זה בידיים שלנו, ליצור משהו שונה בחברה שלנו.

ח' מועצה: אל תיקחי את זה קשה, סתם סיסמאות!!!

ח' מועצה: בואו ניקח נושא קל, פשוט, שכולם יתחברו אליו...

ח' מועצה: או שאולי ניקח משהו שנעשה בו שינוי משמעותי - לא רק לארגן שולחן קפה ומשלוחי מנות - בלי לזלזל, אבל לא סתם נבחרנו.

מנחה: המקל הסתובב ביניכם, ואתם המובילים את הבחירה.

ח' מועצה: אשמח להיות שותפה במועצה שעושה משהו אמיתי.

ח' מועצה: כן. גם אני מרגיש שזה נושא שכואב לנו.

ח' מועצה: בואו נעשה את זה ביחד ונראה איך אפשר לשנות. שיהיה לנו, כמו שאמרת, כיף להגיע לבית הספר ולהיות שותפים בקבוצות שונות ומקוונות.

התכנים נבנים בצוות שבו שותפים תלמידים ומורים גם יחד. חלק ניכר מהתכנים מעבירים התלמידים

תלמידים יזמים ואמיצים

זהו תיעוד מרגש של יזמות תלמידים. כך, בשטח, בחיים החינוכיים עצמם, מתרחש זיהוי צורך רלוונטי ובער ומתחיל להתגלגל לו רעיון שיתממש למעשה.

מאז אותו מעגל ראשון של הנחיה נעשו צעדים רבים של מועצת תלמידים שמובילה יוזמה שכבתית מקיפה: "כלים שלובים". בית הספר, חטיבת חצב - אלפי מנשה, מאפשר תוכנית קבועה של שיעור שבועי במשבצת לימודי אזרחות, שבה לימוד התוכן מכון ליצירת שיח אחר ברשת המקוונת. התוכנית מיועדת בעיקר לשכבת ח' (כמאה ושמונים תלמידים) והתכנים שלה

בוקר טוב לכם, מועצת תלמידים.

מנחה: באיזה נושא תרצו שנעסוק היום?

ח' מועצה: למה את מתכוונת?

מנחה: לנושא כלשהו שאתם תעלו לשית.

ח' מועצה: יש הרבה כאלה.

ח' מועצה: היא מתכוונת לנושא שממש חשוב לנו לדבר עליו ועכשיו!

ח' מועצה: הבנת?

מנחה: דמיינו שאתם אווזים מקל שמצאתם היום בדרך, נסו להרגיש ולחוש היטב את מגעו. במקל הזה טמונה עוצמה של הובלת הרעיון שאתם רוצים להעביר הלאה. סרקו בראשכם את החברים היושבים כאן במעגל, ושתפו אותם ברעיון שלכם, במחשבות שמפעילות אתכם לתנועה ולשינוי.

ח' מועצה: אני מרגיש שהנושא שמטריד אותי הוא הדברים הרעים שקורים ברשת התקשורת האלקטרונית. ילדים מדברים שם כאילו אין מחר.

ח' מועצה: לא רק מדברים, עושים אחד לשני דברים שאני לא מסכים להם, כמו חרם והעלבות פוגעות.

ח' מועצה: הדיבור הזה קורה ככה גם כשאנחנו בהפסקה.

ח' מועצה: נכון, זה מה שמעצבן - שכל הזמן יש קללות, השפלות והעלבות. אפילו המורות כבר לא משתלטות על זה.

ח' מועצה: אני מסכים אתכם, נראה לי שהכי גרוע זה בטלפון ובמחשב כי משם ילדים מרגישים עוד יותר בטוח לכתוב דברים בלי לחשוב פעמיים - בלי לחשוב שהם פוגעים.

ח' מועצה: אני הייתי רוצה לשנות את המצב הזה ושיהיה לי כיף ובטוח יותר גם בבית הספר וגם ברשת.

ח' מועצה: תמשיכי לחלום ...

על ידי מפגש מקדים שלו עצמו עם חומרי הלימוד, עיסוק ודיון בהם עד לכדי מיקוד, העמקה ובחירת התכנים הרלוונטיים ביותר לתלמידי השכבה. חוויית הלימוד היא משותפת וחדשה. צוות היוזמה מורכב משלושה תלמידים ומשתי מורות הפועלים כשווים. נוכחותם של התלמידים גדלה עם הזמן בעקבות הביטחון שהם רוכשים והאמון שלהם כלפי תהליך הלמידה וההעברה. הסיסמאות מתפוגגות ואת מקומן תופסת הכנות של היחסים והמקום שניתן לתכנים שהם בוחרים.

שרשרת ההעברה על בסיס האמון והכנות מתארכת ונקשרת גם לכיתות עצמן ולהירתמות התלמידים לתכנים, לשיח, לפעילות בקבוצות, ליצירה משותפת, לסדנאות ולעיבוד סביבה משתנה מתוך רצון והבעה. חוליות "השרשרת האנושית" הולכות ומתבהרות לתלמידים. חוליית האחריות מבססת שכבה המקבלת אחריות למעשים, לכוונות ולמילים וגם לאופן שבו הן נכתבות ונאמרות במרחב האישי ובמרחב הקבוצתי. זוהי האחריות להיות מאחורי, לפני ובתוך משמעות המילים. האחריות לצמצם את הפער בין ההתרחשות בכיתה, במסדרונות בית הספר ובחצרות לבין מה שמתרחש ברשת המקוונת בהקשר של תוכנית הלימודים ומחוצה לה.

חוליית הסובלנות מהדקת את הצורך של כל אדם להיות שייך. שייכות שמעניקה כבוד אחד כלפי השני, ובעיקר את החופש של "השרשרת האנושית" להיות מה שהיא מבלי שתזכה לשיפוטיות, לפגיעה, להשפלה, לרמיסה, להתקפה ולשיימינג.

חוליית המודעות שומרת על הפרויקט כעל "כלי" ערני המגיב לאירועים ולמצבים שונים באופן ממוקד וענייני. התגובה היא שמפתחת ומצמיחה את הפרויקט לגבהים שמחמיאים לרוח האנושית, בכלל, ובפרט - למנהיגי העתיד של מועצת התלמידים.

משתלבים עם מקצועות לימוד נוספים כמו: מחול, ספרות, לשון, קרימינולוגיה ומדעים.

מדובר בתלמידים יזמים ואמיצים שניתן להם מקום של ממש להביא את עצמם לידי ביטוי וליצור שינוי המשפיע על סביבתם. הצלחת הפרויקט נעוצה בעובדה שמי שהעלו את הרעיון, ומי שמקדמים אותו, מובילים ואחראים למימושם הם תלמידים אשר הבינו שרק הם שיוכלו ליצור שינוי בחברת השווים שלהם. המורים תומכים והתלמידים מובילים.

תלמידים הבינו שרק הם שיוכלו ליצור שינוי בחברת השווים שלהם. המורים תומכים והתלמידים מובילים

למידה שיתופית

התכנים נבנים בצוות שבו שותפים תלמידים ומורים גם יחד. צוות "כלים שלובים" ושאר תלמידי השכבה עוברים התנסות אותנטית בלמידת נושאים שבהם יש חשיבות לעיצוב וחיזוק נורמות התנהגות ברשת המקוונת, כמו: זכויות ילדים, גזענות וכוחה של מילה. חלק ניכר מהתכנים מעבירים התלמידים, והם לוקחים חלק פעיל ומלא בניהול קבוצות הוואטסאפ הכיתתיות והשכבתיות, וזאת ברוח הנורמות המתהוות מתוך שיתוף ומעורבות של התלמידים בתהליך הלמידה המשמעותית. הפרויקט קיבל הכרה מן הקרן לעידוד יוזמות חינוכיות במסגרת מסלול 'בשותף' - מסלול חלוצי וייחודי המקדם יוזמות חינוכיות משותפות לתלמידים ומורים בבתי הספר. התלמידים היזמים המובילים השתתפו בעת האחרונה בכנס השדולה למיגור הבריונות ברשת בראשותה ובהנחייתה של חברת הכנסת רוויטל סוויד.

הם השתתפו בהסברה ובשגרור מהות הפרויקט והעשייה. פיתוח חומרי התוכן לפרויקט מלווה בחקירה של הצוות המוביל

קירות בית הספר אינם בהכרח גבולותיו

יזמת הקמת פורום קריה חינוכית במרחב אורבני בלב העיר ירושלים היא מהלך פורץ דרך שמחולל שינוי חינוכי, ערכי וקהילתי והופך את הפרטים בתוכו ליוזמים ומעורבים

דוגמה מוחשית לתלמידים בנוגע למימוש ערכי הפלורליזם והדמוקרטיה ההשתתפותית.

המצב העובדתי

3000 תלמידים וכ- 500 אנשי חינוך נכנסים מדי בוקר בשעריהם של 7 בתי ספר בלב השכונות הוותיקות בירושלים, בין שכונות טלביה, המושבה הגרמנית וקטמון הישנה. אל בתי הספר הללו, בשל היותם "בתי ספר מגנט", באים ללמוד תלמידים רבים גם מחוץ לשכונות. הם "דוקרים" בבואם את השכונה - ונעלמים ממנה בסוף היום. מה קורה, במהלך היום, לחיבור של התלמיד עם המרחב האורבני שהוא מגיע אליו? האם הוא מרגיש חיבור או ניכור? האם יש לו רצון להשפיע על המרחב שמסביבו? כל בית ספר הוא קהילה עצמאית של מאות תלמידים והוריהם. הקשרים עם השכנים והשכונה מעטים עד לא קיימים, או "נופלים" על קשיים של יחסי שכנות. בתי הספר שייכים למגזרים שונים, ומשרתים אוכלוסיות שונות, המורים אינם נפגשים בימי עיון והמנהלים אינם נפגשים בפורומים משותפים, ויוצא שכל אחד מדבר בשפתו, עם מפקחי המגזר והמגדר שלו - וכך נבנה לו מגדל בבל בלב השכונה.

פורום הקריה החינוכית במרחב האורבני בלב העיר ירושלים הוא דוגמה למקסום הקיים ולמבט על שגרתי של התנהלות עירונית שמשלבת בין בתי ספר למרחב שבו הם פועלים. בתי ספר קהילתיים הם בתי ספר המתפקדים כקהילת עניין עם מסוגלות קהילתית גבוהה. כיום בתי ספר מבינים את החשיבות של נוכחותם בתוך הקהילה - ולא רק כ"בית ספר קהילתי", אלא כבתי ספר המעורבים בשפת הקהילה. מתוך התפיסה הזאת במינהל קהילתי "גינות העיר" בירושלים ייסדנו את הקריה החינוכית. בבסיס הקריה נבנה פורום המייצג את שבעת בתי הספר השוכנים בסמוך זה לזה. הפורום מפגיש בין נציגי בתי הספר, המנהלים, רכזי הפעילויות השונות, ההורים והתלמידים, ופועל כדי להגדיל את שיתופי הפעולה ביניהם - ובין בתי הספר - לקהילה הרחבה.

תפקידי הפורום

הפורום מתנהל לפי עקרונות שיתוף הציבור, שנבנו כחלק מסדר היום הקהילתי, ומטרתו העיקרית לחולל שיח, להוציא לפועל פעילויות משותפות בין בתי הספר וליצור הזדמנויות למפגשים בין קהילות בתי הספר ובין הקהילות הנוספות במרחב. הפעולה הפשוטה לכאורה, של פורום משותף, היא מנוף לפעילות קהילתית של כל בית ספר בפני עצמו, המקרין כלפי חוץ בכך שהוא יוצר מודל חינוכי חוצה גילים ומגזרים. מודל זה משמש

ועד ההורים של כל בית ספר בקריה החינוכית, ובמהלכן הראו את מפת השכונה, שבה רואים את הקרבה בין בתי הספר, והוצגה עבודת המינהל הקהילתי. לאחר מכן קיימנו מפגש משותף ובו הועלו צרכים משותפים לבתי הספר, נבנתה תוכנית והחלה עבודה סדורה של הפורום. במהלך השנים נפגש הפורום עם מנהל אגף החינוך העירוני ועם סגן ראש העיר, והמהלך קיבל את ברכת המערכת העירונית.

אנו עומדים בלבה של השנה השלישית. הפורום התמסד כמקום מפגש לנציגות בתי הספר ולשיח ערכי וחינוכי. בתי הספר יוזמים אירועים משותפים ולומדים על הנעשה בשכונה. בפגישה שהתקיימה בעת האחרונה עם נציגי תלמידים מבתי הספר הם נשאלו על חשיבות קיום "יריד אביב" משותף. התלמידים ציינו את הערך של פגישה בין תלמידי בתי הספר ואת החשיבות בכך שהם יכירו את השכונה והשכונה תכיר אותם.

אנו מאמינים כי חינוך לאזרחות פעילה, לחשיבות השמעת הקול האישי ולהבנה שאפשר להשפיע בכך על המרחב הציבורי - מתחיל כבר בגן הילדים. מעורבות אזרחית של היום שמחלחלת לתלמידים מכל מקורות השאיבה של בתי הספר תעודד תלמידים לקחת חלק בכך כשהיו גדולים, תעודד אותם להצביע בבחירות ולהאמין במוסדות הפוליטיים, ותביא למנהיגות הדורות הבאים שפה מתקדמת ומשופרת, המבוססת על ניסיון וחוויה אישית.

הפעולה הפשוטה לכאורה, של פורום משותף, היא מנוף לפעילות קהילתית של כל בית ספר בפני עצמו, המקרין כלפי חוץ בכך שהוא יוצר מודל חינוכי חוצה גילים ומגזרים.

איש לא תכנן את השכונות הוותיקות של ירושלים על פי עקרונות תכנון של יחס שטח לדייר ויחס כיתות לילדים. כשהיו צריכים בית ספר, הקימו אחד היכן שהתאפשר. וכך, ללא תוכנית מסודרת, "צמחה" לה קריה חינוכית בלב השכונות, ואנו - שנדרשנו לתת מענים לצרכים קטנים - גילינו מתוך כך את התמונה הגדולה וזיהינו את ההזדמנות שנפלה בחלקנו.

מעורבות קהילתית במיטבה

מעורבות המינהל בקריה החינוכית התחילה דרך שני תהליכים מקבילים, האחד - שיפור המדרכות והתשתיות סביב בית ספר אחד כדי ליצור מסלול הליכה בטוחה לבית הספר, והשני - הקמת מתחם נשק וסע להורים. בשל הקרבה בין בתי הספר השפיעה היוזמה על כלל בתי הספר, ומיד בהמשך פנתה אלינו מנהיגות הורים בבקשה לעבודה עם בית ספר אחר כדי לעשות אותו לאטרקטיבי יותר לשכונה.

אנו רואים כיום, שלוש שנים לאחר הקמתה של הקריה החינוכית, כי המודעות והשפה מחלחלות גם לתלמידים. הפורום נתן לתלמידים המעורבים (נציגי מועצות תלמידים ונוספים) דוגמה מוחשית למעורבות קהילתית והשפעתה על המרחב. מעורבות זו אפשרה לבתי הספר לאגם משאבים במציאות עירונית מורכבת. הפעילות הזאת מחלחלת גם לוועדי ההורים ולמנהיגות העירונית, ובוועדת החינוך העירונית מתארחים תלמידים וממתגים את עצמם כ"נציגי הקריה החינוכית".

השנה הראשונה של הקמת הפורום עסקה בעיקר במתן מענה לחששות של מנהלי בתי הספר להיכנס למרחב משותף. במשך שנה יזם המינהל הקהילתי פגישות עם מנהלי בתי הספר ונציגי

בית חם ללימוד הומניסטי

הרמב"ם, לאה גולדברג, הרב קוק, ברי סחרוף, ניטשה - כל אלה ואחרים
עולים על שולחן הדיונים של בית מדרש ישראלי חדש

בגישה פתוחה ופלורליסטית, שהיא רב-תחומית ויצירתית, תוך שילוב מפרה בין כל נכסי צאן הברזל של התרבות היהודית והכללית.

לארון הספרים היהודי מקום משמעותי בתרבות שלנו והוא שייך לכלוננו. הדיון בבית המדרש הוא כזה שמעורר שאלות וחשיבה ביקורתית ולא מבקש איזושהי אמת אחת שאין בלתה.

בהשראת בית המדרש התלמודי המסורתי, גם בבית המדרש במטרווסט לומדים יחד נושא שיש לו רלוונטיות לחיינו, למציאות שבה אנו חיים, דרך טקסטים שונים. הטקסטים הם מגוונים, והם יכולים להיות מילוליים וחזותיים. טקסט של הרמב"ם או של הרב קוק, למשל, יכול לעמוד לצדו של שיר שנכתב בידי המשוררת לאה גולדברג ולצד טקסט פילוסופי של ניטשה, ולצד שיר של ברי סחרוף או אהוד בנאי ואפילו לצד קטע מ"ארץ נהדרת" או מסרט רלוונטי.

בית המדרש הישראלי מעמיד את הלימוד ההומניסטי הבין-תחומי כערך, והוא משתמש במתודה של הדיאלוג התלמודי שמאפיין בתי מדרש. זהו דיאלוג בשיטת החברותא, דיאלוג שהוא בלתי היררכי, כל אחד מביא לדיון את עצמו, את ראיית העולם שלו ואת זווית הראייה שלו, וכך הלימוד הוא עשיר ופורה

בית המדרש הישראלי במטרווסט הוא מפגש בין שלושה חלומות. החלום של מנהל בית הספר, אמנון בר-נתן, לממש את הצורך הקיים בחברה שלנו לחפש אחר המלכד והמשותף ולהפגיש את בני הנוער עם העומק והעושר התרבותי שלנו; החלום שלי להקים בית למקצועות ההומניסטיים, שיאפשר לימוד ודיון בצורה בינתחומית ומעוררת חשיבה; והחלום של סטיבן פלאטו, יהודי חם מגיו גרזי שביקש להנציח את בתו עליסה ז"ל, שנרצחה בפגוע בעת שהותה בארץ, וזאת בדרך מיוחדת שתחבר את בני הנוער הישראלים למקורות היהודיים שלנו.

בית המדרש הישראלי במטרווסט הוקם בעזרת תרומתו הנדיבה של סטיבן פלאטו, בתכנונה של האדריכלית לימי כץ, ובעידודה של אורלי שיינברג, מורה למחשבת ישראל לשעבר שהייתה גם אחראית לקשר שבין בית הספר לבין קהילת מטרווסט בניו גרזי.

מקום אידאלי ללמידה

הרעיון העומד בבסיס בית המדרש הישראלי הוא יצירת מקום אידאלי ללמידה משותפת סביב נושא נבחר, למידה משותפת

משמעותית, ואף נבחר והוצג ככזה בכנס מיוחד של משרד החינוך לפני שנתיים בנוכחות שר החינוך דאז שי פירון. בית המדרש הישראלי במטרוסט משמש מודל לבתי ספר הבאים אלינו ללמוד כיצד להקים בית מדרש פעיל ומשמעותי וכן נושא למחקר אקדמי על בתי מדרש הפועלים בתיכונים חילוניים. לינק לסרטון על בית המדרש הישראלי:

<https://www.youtube.com/watch?v=CqC1tiIQvN0>

יותר וגם מחודד יותר. כמו שנאמר "אין סכין מתחדדת אלא בירכה של חברתה". התלמידים לומדים לחשוב ולהביע עמדה וגם להקשיב ולגלות סובלנות למגוון דעות, אמונות וערכים. את בתי המדרש מנחים, בצמד, טל שיבר שהוא מורה למחשבת ישראל ואני.

אבן שואבת

בית המדרש הישראלי שלנו הוא חלק אינטגרלי מהפעילות הלימודית והערכית של בית הספר, והוא נעשה מהר מאוד לאבן שואבת. תלמידי המגמות ההומניסטיות לומדים שם בתנאים שמזמינים העשרה ועניין. כמו כן מתקיימים שם שיעורים מיוחדים בקבוצות קטנות וגם שיעורים משותפים בינתחומיים. אנו מקיימים פעילות מגוונת, בחלקה פעילות שוטפת ובחלקה סביב מועדים מיוחדים, וגולת הכותרת היא "תיקון שבועות". בבית המדרש נערכים גם מפגשים בנושאים מיוחדים, כגון: מסורת מול שינוי, תנ"ך על המסך - סיפור גן עדן והמופע של טרומן, "סוף פסוק ראשית חרוז" על שירה עברית בהשראת המקרא, סיור סליחות חברתי בדרום ת"א, בוקר פיוטים ועוד. אנו מקיימים גם בתי מדרש משותפים, שהם מפגש מרתק של תלמידינו עם תלמידים שונים מהם: נוער דתי, למשל, או נוער בעל צרכים מיוחדים.

בבית המדרש הישראלי מתקיים גם מועדון קריאה פעיל. הלימוד בבית מדרש הוא ביטוי הלכה למעשה של למידה

התוף כמחנך

פרויקט הטיפוף החברתי (בטוקדה) ככלי לעבודה נפשית ומנטלית, לפורקן אנרגיות ולהרבה מוזיקה, קצב ושמחה בלב

והשאירה להתחיל מחדש. לא משנה איזה יום קשה היה לי אתמול, הוא יסתיים ב- 10 דקות של תיפוף, ומובן שבשיעור כזה לא אספיק ללמד את החומר. אבל מהו אותו 'חומר'... בתור מורים, אנחנו שואפים, כל אחד בתחומנו, לצייד את תלמידינו בידע. אך, מעבר לכך, אנחנו חולמים לחנך את הדור הבא להיות בני אדם טובים וחזקים ושלמים, לפתח רגישות לסביבה ולחפש דרך לתרום בעשייה חברתית. בעידן המסכים, שבו כולנו מכונסים למכשירי הטכנולוגיה המתקדמת שלוקחת את כישורינו החברתיים לאחור, אני מוצאת שמעגל תיפוף קבוצתי המתרגל קשב, נגינה משותפת ויצירת גרוב משותף הוא חיוני ביותר.

התוף כמחנך

ככל שעובר הזמן אני מתודעת ליכולת התוף לחנך. דווקא הכלי הקדום ביותר, הפיזי, הקמאי, אולי אפילו החייתי, דווקא הוא יכול לשכלל את האנושיות שלנו. אני רואה תופעות של מאבקים לא פשוטים שהילדים בקבוצת הבטוקדה (בטוקדה - קבוצת נגינה בסגנון ברזילאי) מקיימים בינם לבין עצמם במסגרת הטיפוף המשותף: ריסון ושליטה עצמית, הקשבה וכבוד לחבר אחר שמנגן סולו, הרפיה וויתור על תוף שרציתי במיוחד, החזקת קצב עם חברי לקבוצה, מחויבות לקצב ולקבוצה גם באימונים

ברוב המקרים שאני מספרת בהם על פרויקט הטיפוף החברתי, פרויקט שאני מובילה כבר יותר מארבע שנים, התגובה היא 'יופי, שיהיה להם היכן לפרוק את האנרגיה שלהם...' אך מבט מעמיק על היוזמה מגלה כי התלמידים נדרשים לקיים רבדים רבים של עבודה נפשית ומנטלית, שהיא כמובן הרבה מעבר לפורקן אנרגיות.

לא אוכל לשכוח בקלות את פני הילדים שראיתי כשחילקתי להם מקלות ודליים לראשונה. לפני כחמש שנים, כשהם אווזים במקלות, אמרו פניהם, מצד אחד - 'אנחנו שולטים במצב, הלא המקלות בידנו', ומצד אחר, הם נצבעו בהבעה שמעלה חשש - 'את בטוחה שזה מה שאת רוצה? כי עכשיו הבלגן יחגוג כאן...' לתת לתלמידים שלי מקלות ודליים - זה היה ממש לתת לחתול לשמור על השמנת, ובמקרה זה שמנת מקסימה ורעשנית במיוחד...

ואכן הבלגן חגג. המולת ילדים ו- 20 מקלות תיפוף מתעופפים באוויר. היה זה אותו תהו ובהו שכולנו (כולל אני) חוששים ממנו. פעמים רבות באתי לשיעור עם מערך מוכן וסדור, אבל בעבודה מסוג זה חייב המורה לגלות גמישות ופתיחות למה שיפתח השיעור ויוציא החוצה. יש דברים שלומדים רק בטבילת האש הזאת של השדה החינוכי.

לפעמים שיעור יהיה שיחת מוטיבציה ארוכה על הצורך

עירוני, עדלאידע ועוד). התלמידים שלי נהנים משמחת הקצב לאחר שעמלו רבות, לא רק על המקצבים - עבודה קשה בפני עצמה - אלא גם על עצמם. הם אימנו שרירים להתמודדות עם אותם הקשיים שבעבר ובמסגרות אחרות הם שהדירו אותם ממעגל העשייה התרבותית והחברתית בבית הספר.

אותם תלמידים מודרים ומוחלשים הם התלמידים הבאים כאמנים אורחים לאירועים שונים, תוך עבודה מתמדת והתמודדות יומיומית עם שלל האתגרים.

במסגרת השנה השנייה של ליווי הקרן, השנה, פיתחנו את פרויקט הבטוקדה שלנו כבטוקדה משלבת. בבטוקדה משתלבים ילדים מבית הספר מגדים, של החינוך הרגיל, בשיעורי התיפוף השבועיים, והתלמידים הוותיקים של נירים מדריכים אותם ומלמדים אותם את המקצבים. שילוב הפוך מעצים את התלמידים באופן הדדי ברבדים עמוקים ונרחבים.

סמבה בכל מצב

בביקורי בבאהיה שבברזיל, אשר עורר השראה אדירה בעבודתי, זכיתי לראות אימוני בטוקדה בבית הספר ile aye בלבה של פבלה, לא רחוק מפלורינו. שם, בכיתה עם רצפה חשופה, ללא מזגן, החלונות פתוחים לרווחה ביום חם, השמש והחום המעיק חודרים מבעד לחלון, נאספים התלמידים תושבי שכונת העוני

וגם בהופעות. עם התהליך העמוק והיצירתי נוצר גרוב, נוצרת הקסבה - כמעין פעימת לב משותפת של קבוצה הפועמת כאיש אחד. כשחושבים על זה, הרי קצב וקבוצה מכילים את אותן אותיות...

למרות שגיטרה היא כלי הנגינה הראשי שלי, בשש השנים האחרונות אני לומדת תיפוף ונגינה בכלי הקשה במסגרות שונות, וגם באופן פרטי, בקרב מורים מעולים ובהם גלעד דוברצקי, אייב דורון, יעל רוזנבלט ועודד מקבוצת בלאק סמבה. ומה שדחף אותי להגיע, בקיץ האחרון, אפילו עד ברזיל - לבית הספר ile aye בבאהיה - הוא התוצאות של שיעורי הבטוקדה שלנו בבית הספר.

התפתחות מקצועית ואישית

בשנתיים האחרונות אנחנו זוכים לתמיכה צמודה של הקרן לעידוד יוזמות חינוכיות, והדבר אפשר לנו לפתח ולהרחיב את היוזמה שלנו, להוציא אותה אל מחוץ לגבולות בית הספר והעיר ולרכוש כלי הקשה מקצועיים. הקרן מעניקה הנחיה אישית ולמידה בקהילת יזמים, ובחוויה האישית שלי, בתור מורה, זכיתי לתחושה שאני פועלת נכון, חוויה מעצימה ביותר. בשנתיים האחרונות הופענו על שלל במות (כנס מנהל מחוז, כנס יוזמות חינוכיות, כנסי מקהלות והרכבים, בתי גיל הזהב, חידון זה"ב

המורה וניסיוס עם הבטוקדה הצעירה. שיעור בבית הספר ile aye בבהיה

בעידן המסכים, שבו כולנו מכונסים למכשירי הטכנולוגיה המתקדמת שלוקחת את כישורינו החברתיים לאחור, אני מוצאת שמעגל תיפוף קבוצתי המתרגל קשב, נגינה משותפת ויצירת גרוב משותף הוא חיוני ביותר

היוזימית של הבטוקדה מגובה בתמיכה של מנהלת בית הספר, הגברת עליזה אזרזר, של הסגנית אורלי סוויסה, של יואב שור, סגן מנהל מחלקת החינוך בעיריית מעלה אדומים, בתוכנית התנהגותית שמובלת בבית הספר על ידי טליה טל, וכמובן, בעבודה ההדוקה של המחנכות שרון גוטהרץ, מיכל רחלי ומיטל, המנגנות עם חברי הבטוקדה ומלוות ללא לאות את הנגנים על כל הנדרש בליווי מסוג זה.

אם אפשר לצייד מורים ואנשי חינוך הרוצים להוביל יוזמה בבית ספרם באמירה אחת, נדמה לי שהייתי מנסחת זאת כך: להאמין. לפעול. לא להתייאש. לא לפחד לעבור בתוך הרעש. אנחנו לא מחפשים שקט - הרעש הוא חלק מהעבודה, עבודת החינוך שלנו...

הזאת לשיעור בהדרכתו של וניסיוס. הם לובשים את חגורות התיפוף, מחברים את האבזמים לחגורה, עוזרים זה לזה, תולים את התופים ומתחילים. נאספים אל הקצב המהפנט, ולא משנה מה היה אתמול, היום או רגע לפני.

אצלנו, במעלה אדומים, בתהליך העבודה של הבטוקדה אנחנו לומדים מהסרטונים של הילדים הללו, אלה המנגנים על אותה רצפה חשופה בתנאים לא פשוטים, וחושבים יחד איזו השראה ניתן לקבל מאותם נגנים צעירים. ההתבוננות בסרטונים הללו מעוררת בקרב הילדים תרבות נגינה מוזיקלית, המתגלה באופן הנגינה שלהם וביכולתם לקחת את המחויבות שלהם כלפי ההרכב קדימה, מעל למה שהם ציפו מעצמם.

תמיכה מערכתית

מניסיוני כמורה יזמת, אני יודעת שיוזמה חינוכית טובה, יצירתית ורלוונטית ככל שתהיה אינה משתרשת ונטמעת כהלכה בבית הספר ללא שיתוף פעולה והתגייסות מערכתית. העבודה

גבירותיי, ההיסטוריה חוזרת

מתכון ליוזמה חינוכית מנצחת: שילוב כוחות של הצוות החינוכי, סיור חוץ אחד, שעות של עבודה בקבוצות, חקר מעמיק, המחשה אמנותית ודיאלוג עם הקהילה

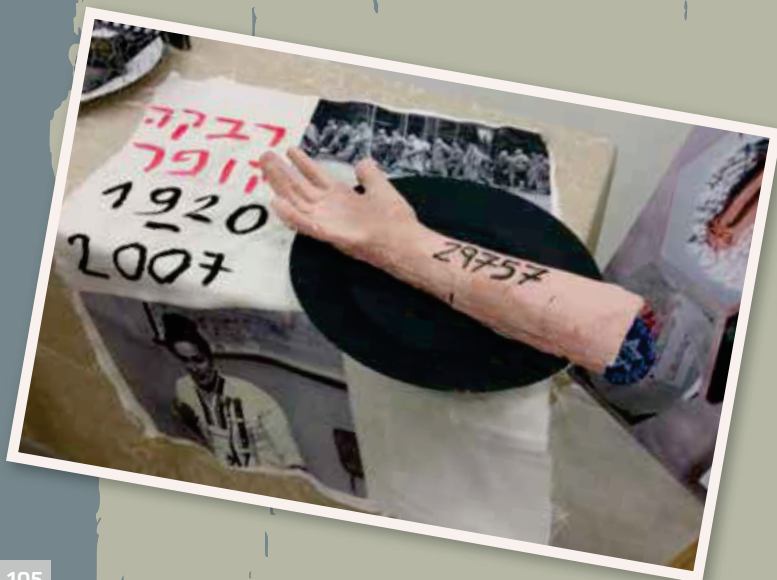
החלטה שהתקבלה בצוות ההיסטוריה בתיכון הרב תחומי זינמן דימונה הייתה ללמוד את אחד מהנושאים שבתוכנית הלימוד בדרך חווייתית ומסקרנת, שתשאיר חותם חיובי.

בחרנו לעסוק בנושאים מתקופת השואה. את ההשראה קיבלנו מ"מסיבת ארוחת הערב" (באנגלית - The Dinner Party). מדובר בשמו של מיצב אמנות גדול שיצרה האמנית הפמיניסטית האמריקאית ג'ודי שיקו (Judy Chicago) בין השנים 1974 - 1979. הפרויקט הפמיניסטי הוצג בשנת 1979 כתערוכה, שהייתה, למעשה, שולחן חגיגי ערוך לארוחת ערב. אל הארוחה "הוזמנו" 39 אורחות כבוד מן ההיסטוריה המערבית, חלק מהן דמויות היסטוריות אמתיות וחלק מהן דמויות מיתולוגיות. המיוחד ב"ארוחה" זו הוא שלכל דמות הוקדשה צלחת מיוחדת שמבטאת אותה, למשל: את אופייה, פועלה ומשמעותה. התחברנו לרעיון, ובחרנו "להחיות" את סיפורן של הנשים מימי מלחמת העולם השנייה אשר לעתים קולן לא נשמע וסיפורן לא סופר.

למידה חווייתית בשלבים

בשלב הראשון של התהליך נסענו לסיור במוזאון יד ושם, וכל תלמיד התבקש לבחור אישה שאת סיפורה הוא יחקור. לאחר הסיור התחקו התלמידים על סיפור חייה של הדמות הנשית שהם בחרו, חקרו על אודותיה, והגישו תוצר ראשוני שמציג את סיפורה של האישה. בשלב השלישי של הפרויקט התחלקה כל כיתה לקבוצות, וכל קבוצה בחרה את אחת מן הנשים הנלמדות והעמיקה בחקר סיפור חייה. בשלב הרביעי יצרו התלמידים "לוח השראה", שהוא מסמך שמציג את כל הקונטציות והמושגים שעולים בקרב התלמידים ומתקשרים, מבחינתם,

לדמות הנחקרת. כלומר, "לוח ההשראה" מהווה ייצוג של נקודת המבט הייחודית של התלמידים ותפיסתם את הדמות הנחקרת. לבסוף הכינו התלמידים תערוכה של צלחות אשר מייצגות את דמויות הנשים וסיפוריהן כפי שהתלמידים תופסים אותן. ביום הזיכרון לשואה ולגבורה, שיחול השנה בתאריך 24.4.17, יקיימו התלמידים תערוכה אשר במרכזה מיצג הצלחות. אל התערוכה יוזמנו תושבי העיר דימונה, ובהם ניצולי השואה המתגוררים בעיר. כל קבוצת תלמידים תציג את הסיפור של האישה שהיא בחרה לחקור, ולאחר מכן יתקיים שיח בין דורי על עיצוב זיכרון השואה ומשמעותו עבור כל אחד מאתנו. הפרויקט לא היה מצליח ללא שיתוף פעולה מצד רכזת מגמת אמנות, אורלי בן סימון, וחברתה לצוות אמנות, חגית אוזן. אורלי וחגית, נשים מעוררות השראה כשלעצמן, היו למרכז העשייה של הפרויקט. בנתינה אין סופית הן ישבו יחד עם כל צוותי התלמידים לחשיבה ולביצוע של תערוכת הצלחות.

בעלי החיים בבית הספר

בזכות הירתמות של עוד ועוד מורים לציון יום זכויות בעלי החיים בבית הספר, שגם תלמידים מעורבים בארגונו, התלמידים ירוויחו חוויה של למידה משמעותית ומעורבות חברתית, שתסייע לחבר אותם ל"אחר", שגם אם יש לו זנב, כרבולת או זימים, הוא עדיין במידה רבה "אני"

כמובן, ציון של יום אחד בשנה אינו מחליף חינוך מתמשך וארוך טווח. היום קיימת רק תוכנית אחת קבועה בנושא, של שפ"י, והיא מתוקצבת ופועלת רק בהיקף קטן, יחסית, של מוסדות. לשמחת, וכמו שאנסה להראות כאן, ציון המועד משמש זרז עבור רוב בתי הספר לעיסוק מתמשך בנושא במשך כל השנה. השיח על זכויות בעלי החיים בתקשורת וברשתות החברתיות עולה בשנים האחרונות, ושילוב הנושא בבית הספר מאפשר לנו, המורים, לעודד תלמידים ללמוד עליו ולדון בו באופן מושכל ובלתי מתלהם, וגם עושה את בית הספר לרלוונטי ומעודכן יותר עבורם, ומעודד את המוטיבציה שלהם לזום פעילויות במסגרתו - למידה משמעותית הלכה למעשה.

איך מקדמים מודעות ודאגה לזכויות בעלי חיים?

כאנשי חינוך, אנחנו מעוניינים לעודד את התלמידים לגלות חמלה לחלשים מהם, ובעלי החיים הם ה"אחר" האולטימטיבי, חסר האונים. אם נראה תלמיד מכה כלב, נעשה הכול כדי לעצור את מעשה האלימות ולמנוע אותו בעתיד - כדי לעזור לכלב, וגם כדי להעביר מסר חינוכי שלפיו אלימות אינה מקובלת. אלא שאיננו צריכים לחכות עד למקרים שבהם נראה התעללות מול העיניים.

על התלמידים להכיר ולחקור את הצרכים והזכויות הבסיסיים של בעלי החיים, ונושא זה נוגע לרבדים סביבתיים, כלכליים, חברתיים וחינוכיים. תלמידים מבינים שצריך להימנע מאלימות סדיסטית כלפי כלבים וחתולים, אבל הרבה מהם אינם מכירים את הבעייתיות הכרוכה באלימות לצורכי אילוף, וגם לא את האלטרנטיבות המתבססות על חיזוקים חיוביים. באופן דומה, גם אם רוב התלמידים מבינים שחשוב לצאת לטיול עם

כששומעים על מקרה אלימות של ילדים או נערים כלפי בעלי חיים, נהוג לומר: "הכול מתחיל בחינוך..." ואכן, במשך שנים מערכת החינוך כמעט לא עסקה במניעת צער בעלי חיים: למרבה הצער, הנושא לא נמצא בתוכנית הלימודים של שום מקצוע, גם לא בשיעורי חינוך. החדשות המשמחות הן, והרבה מורים עדיין לא שמעו על כך, שבשנים האחרונות נקט משרד החינוך צעד משמעותי של התקדמות בתחום - ציון יום מיוחד לזכויות בעלי החיים בבתי ספר ברחבי הארץ. זהו קצה חוט המאפשר לקדם את הנושא וליצור דינמיקה שמשפיעה על תלמידים לעצב ערכים ואף להשתתף באופן פעיל בעשייה למען בעלי חיים.

ולכן יזמות חינוכית שמקדמות ארגון של יום או שבוע בנושא מסוים, במקרה זה למען בעלי חיים, בשיתוף פעולה של מורים ותלמידים, מאפשרות להוציא אל הפועל ערכי חמלה, ויצרות מעורבות אקטיבית של הילדים והנוער במניעת אלימות כלפי הנפשות שחולקות אתנו את כדור הארץ - לא רק ליום אחד בשנה, אלא באופן קבוע ומתמשך.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך

בחוזר המנכ"ל "בעלי החיים במוסד החינוכי" המשרד ממליץ לצייץ את המועד הזה כחלק מהחינוך לערכים בבית הספר, ומציע עבורו את התאריך י"א באייר (בשנת הלימודים הזאת התאריך הלוועזי הוא 7 במאי, ומובן שניתן לצייץ אותו גם בכל יום אחר בשנה). המסמך, שנכנס לתוקף ב-2013, ממליץ לבתי הספר להקדיש יום ש"ייצג את חשיבות בעלי החיים כחלק בלתי נפרד מחיינו ומסביבתנו ואת חובתנו לכבדם, לדאוג לרווחתם ולשמור על הסביבה שהם ואנו נמצאים בה".

בסקפטיות ובלעג, לבסוף התעניינו לשמוע עוד. היה אפשר לראות זאת, לדוגמה, באופי השאלות שנשאלו בשיעורים, ותלמידים, שבתחילת השיעור שאלו שאלות שטחיות יותר ("למה זה צריך לעניין אותי?"), עברו במהלכו לשאלות קונקרטיות המעידות על הסכמה ורצון במעורבות למניעת התעללות בבעלי חיים ("אז איך אני יכול לעזור?") הפעילות נערכה לקראת סוף שנת הלימודים הקודמת, וכבר בתחילת השנה הנוכחית ראינו כמות גדולה של תלמידים שביקשו להתנדב, כחלק מההתנדבות הבית-ספרית, בכלביות ובבתי מחסה. חלק מהתלמידות הגיעו למפגשי הנוער של עמותת אנונימוס כדי לקבל רעיונות לפעילויות נוספות.

הכלב שגר בביתם, לפעמים קל להתעלם מכך שהאפשרות הזאת לא ניתנת לאוגרים או לארנבים הנמכרים בחנויות וכלואים בכלוב כל חייהם. כדי לעודד בקרב התלמידים צרכנות נבונה ואחריות אישית, שתוציא לפועל את הלמידה העיונית, חשוב לעורר מודעות לכך שרוב בעלי החיים נפגעים כחלק מהשימוש בהם למטרות כלכליות. ככל שנכיר לתלמידים את התופעות הללו ואת האלטרנטיבות להן, כך הם יוכלו לבחור ביניהן באופן מושכל, התואם את ערכיהם.

הזווית שלי ושל מורים שכמותי, שאכפת להם

בתיכון גולדה בפתח-תקווה נרתמו תלמידים ומורים לאירוע לציון יום זכויות בעלי חיים. כמורה לאמנות, הכנתי והעברתי שיעורים מיוחדים על יצירות שעוררו דיונים נוקבים בנוגע לניצול בעלי חיים, מצד אחד, ועל עבודות אמנות אשר בהן האמנים ניצלו בעצמם בעלי חיים, מן הצד האחר. התלמידים ארגנו הפנינג ברחבת הכניסה לבית הספר, שכלל תחנות הפעלה, כגון "גלגל המזל" בנושא זכויות בעלי חיים, "חדר בריחה", שבו המשימה היא חילוץ דמות-חיה מתוך כלוב, ודוכני הסברה של ארגונים למען בעלי חיים. בכיתות הועברו הרצאות וסדנאות דיון בנושא. מומחים מתחומים שונים העבירו שיעורי אורח בכיתות, ובהם השפית ועיתונאית האוכל אורי שביט, שסיפרה על פעילותה למען בעלי חיים.

בעלי החיים היו ל"נושא החם" בשיחות בין התלמידים. הכי משמח היה לראות כיצד תלמידים שניגשו לנושא בתחילה

במסגרת פרויקט בלימודי מדעים בחרו חלק מהתלמידים לעסוק בדילמות האתיות העולות מניסויים בבעלי חיים. גם אני החלטתי להמשיך לעסוק בנושא מדי שנה בשיעורי האמנות שלי.

כחלק מהשתתפותי במפגשים ובפורומים אינטרנטיים של מורים העוסקים בזכויות בעלי חיים, הכרתי יוזמות של רבים מהם שארגנו, באופן עצמאי, יום ואפילו שבוע זכויות בעלי חיים. בין היוזמות המוצלחות ניתן למנות את יוזמת בית הספר נטעים ברמת-גן, שבו לקראת המועד למדו יחד חברי מועצת התלמידים הירוקה את נושא "המשלוחים החיים" של עגלים וכבשים מאוסטרליה (הקמפיין הגדול הנוכחי למען בעלי חיים), ובעקבות זאת העבירו הרצאות בכיתות, וערכו בחצר הפנינג בנושא שכלל מיציגים והחתמה על עצמות ענק. בתיכון מבואות עירון ארגנו התלמידים בעזרת אנונימוס הרצאת אורח של אורנה בנאי, שסיפרה על פעילותה במאבקים שונים למען בעלי חיים. התלמידים הנחו בכיתותיהם חידונים בנושא, וגם דיונים שבהם התבקשו התלמידים לנקוט עמדה בסוגיות שונות בתחום. גם חלק מהמורים שילבו את הנושא בשיעורים שלהם, בייחוד במקצוע האזרחות.

גם בעירוני ה' אחד התלמידים הכין והעביר הרצאה במסגרת שיעורי אזרחות לכיתות התיכון, שעסקו בקשר בין זכויות אדם ובין זכויות בעלי החיים, ורתם אליו תלמידים ממגמת קולנוע, שתיעדו בווידאו את ההרצאות. במקיף עומר התארח חבר הכנסת איתן כבל וסיפר על יוזמות חקיקה שלו למען בעלי חיים, ובהפסקה חולקו לתלמידים טעימות של מזון מהצומח. בתיכונים אחרים התארגנו פעילויות לצוות המורים עצמו על חינוך לזכויות בעלי חיים וכל המורים שילבו את הנושא במקצועותיהם השונים (על חוק צער בעלי חיים בשיעור אזרחות, על צער בעלי חיים במסורת היהודית בשיעור תנ"ך וכדומה). בספרייה הוקדשה פינה בולטת לספרים שעוסקים בנושא, ואפילו קפטריות הוסיפו במיוחד מנות מהצומח.

הפרויקט הגיע תהליכים חשובים וארוכי טווח. תלמידי בית הספר נטעים הגיעו, בעקבות יום השיא, לדיון שנערך מעט אחר כך בבג"ץ, וכעת הם מתכננים שבוע פעילות שיוקדש

לזכויות בעלי חיים בבית הספר. בעקבות הפעילות בתיכון מבואות עירון החליטו התלמידים לעשות את היום למועד קבוע שימשיכו לציין אותו בבית הספר גם בשנים הבאות, וכיום הם פועלים על יצירת רשת תלמידים ארצית שהחברים בה יערכו פעילויות כגון הרצאות קצרות על זכויות בעלי חיים בכיתות והחתמה על עצמות בהפסקה. ב"מקווה ישראל" החליטו חלק מהתלמידים להתנדב בכלבייה העירונית, כחלק מתוכנית "המחויבות האישית", ובנס-ציונה תלמידים מכמה תיכונים שונים החלו להפעיל באופן קבוע דוכני הסברה למען זכויות בעלי חיים ברחובות מרכזיים בעיר.

אשמח לעזור באופן אישי לבתי ספר שיבקשו לארגן יום כזה, ואני יכול רק לקוות שכמה שיותר מורים יציגו את המועד הזה בבית הספר, ויערבו בארגונו גם תלמידים - שירוויחו חוויה של למידה משמעותית ומעורבות חברתית, שתסייע לחבר אותם ל"אחר", שגם אם יש לו זנב, כרבולת או זימים, הוא עדיין במידה רבה "אני".

להצעות של שפ"י לציין היום:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/shipurTahaliceyLemida/AnimalsRights.htm>

יוזמות חינוכיות כחלק מדי-אן-איי בית ספרי

המקום שבו יוזמות חינוכיות הן לא פריווילגיה אלא מציאות חיה

טריגר עבורי לפעול מיד ולא לחכות. הבנתי שמסגרת של אחר הצהריים היא צורך.

אני מאמינה בכוח של היצירה להעצים ולתת חוויית הצלחה מוחשית שאי אפשר להתכחש אליה. אבל איזו אמנות? אילו חומרים? הכרתי את העבודה בחקר מאימא שלי, שהייתה מטפלת באמנות שנים רבות במחלקת שיקום בבית החולים תל השומר. ספגתי בבית סיפורים מרגשים על אנשים שהפכו נכים בתאונות בצבא, או כתוצאה ממחלה, ומצאו בסדנת הקרמיקה מקום לביטוי רגשי, שמחה וחיבור לחיים. הבנתי שיש קסם בחקר. במגע המרגיע שלו ובנגישות החומר גם למי שלא יצר מעולם. עוד הבנתי שיש מקום מרכזי לתהליך, לא רק לתוצר.

זה היה אחרי שעות הלימודים, קבוצת תלמידים שלא מיהרה לרוץ הביתה לאחר שנשמע הצלצול הסתובכה בבית הספר. התיישבתי לשיחה עם אחד הנערים וניסיתי להבין למה הם נשארים בבית הספר. הוא דיבר על שעמום בשעות אחר הצהריים, שגורר הסתבכויות. סיפר איך מספיק להם דיאלוג שמתחיל ב"מאיפה אתם?" והתשובה "אנחנו מרמלה" כדי להצית קטטה. הוא דיבר גם על קושי במציאת עבודה. התחלנו לחשוב יחד. שאלתי אותו מה דעתו על פעילות יצירה לשעות אחר הצהריים או אולי סדנת תעסוקה. הוא התלהב, וגם המשיך ובדק אתי "נו, מה קורה עם הרעיון שלנו?" כל זה קרה כמה ימים אחרי שנער מבית הספר נדקר אחת, ומציאות זו הייתה

התלמידים למדו על יוזמה והגשמה. הם ראו איך פרויקט צומח - משלב הרעיון והדיבור, דרך התגברות על קשיים, למשהו ממשי - וכל זה כשהם חלק מהעשייה

עצם המודלינג של צוות שחולם ויוזם, מחפש פתרונות בלי להפסיק גם כשאין משאבים ויש כל הסיבות להרים ידיים - הוא מודל שמעניק לתלמידים כוח לחולל ולהוביל שינויים בחיים שלהם

לאתגרים. הרי אין חדר, אין ציוד, אין תנור - שהוא הכרחי, התקציב מצומצם, אנחנו בסוף שנה, בתקופת בגרות, והצוות עסוק בצד הפדגוגי. וגם התלמידים הרי ממש לא מכירים שיעורי קרמיקה מהמתנ"ס השכונתי, והיו שהרימו גבה ושאלו אותי אם מדובר במשהו שקשור לאמבטיות. אבל מהצד השני, כשם שראיתי את המכשולים, ראיתי גם את החלום לפרטי פרטים, והיה ברור לי בעיני רוחי איך זה יקרה ואיך זה ייטיב עם התלמידים ועם בית הספר. היה לי ברור ועדיין לא ידעתי עד כמה. במייל ששלחתי העליתי על הכתב את החלום: יצירת מסגרת שהיא "בית" עם תחושת שייכות ומוגנות, מקום חברתי עם אווירה של יצירה והנאה - ובהמשך מיזם עסקי שיספק מקום עבודה לתלמידים וחוויה עסקית. את שני אלה ראיתי כמקורות העצמה וחיזוק תחושת מסוגלות במטרה לחזק חיבור לבית הספר ולהגביר נוכחות.

מפשילים שרוולים

התחלנו בפינוי חדר שהיה מחסן, קניתי חֶמָר, צבעים ומברשות, והתחלנו בפעילות עם שתי תלמידות, פעמיים בשבוע אחר הצהריים. מהר מאוד הצטרפו תלמידים נוספים ונוצרה קבוצה ואותה אווירת בית ורוגע שייחלתי לה.

התלמידים יצרו עבודות ייפיות והן הוצגו בעמוד הפייסבוק של בית הספר וב"ערב הצלחות" - תערוכה שבה התלמידים מציגים לבית הספר ולמשפחות את העשייה שלהם במוזיקה, בספורט ובאמנות. תלמידת הסדנה עשתה חיבור עם משפחתה של עטרה דווידוביץ ז"ל, אמנית קרמיקה, שתרמה ציוד ומלווה אותנו מאז בכל ערב הצלחות.

מה אפשר ליוזמה לצמוח ולהעמיק? ההשתתפות ושיתופי הפעולה שנוצרו. מורים בצוות התגייסו בכל מאודם למשימות: אספו צנצנות לצבע ובנו מדפים, ארגנו שיפוץ ומעבר לחדר חדש ומותאם, ושיענו עבודות לשריפה, ואחת המורות אף

כוחו של ה"כן"

וכן, עם ידיים יוצרות, אבל בלי שיצרתי כלי אחד מקרמיקה בחיי, ניגשתי אל המנהל והצעתי את הרעיון של סדנת הקרמיקה. הוא השיב לי בפשטות "אללה לכי על זה". שמעתי אותו אומר לי, אמנם לא במילים - אם את מאמינה ברעיון, אני אתך ומאמין בך. משהו בדרך שלו נתן לי הרבה כוח, אולי כי הוא לא אמר - בואי נקבע פגישה, או: נראה, אולי בשנה הבאה - אלא פשוט אמר כן, כאן ועכשיו, לחלום ולממש.

הייתי אז מורה חדשה בתיכון ברנקו וייס ברמלה לנוער בסיכון אשר נשר ממסגרות הלימוד הרגילות. נערים שמגיעים מרקע של משפחות בתפקוד נמוך, בעלי בעיות התנהגות, בעיות רגשיות, לקויות למידה ובעיות קשב וריכוז. הנערים שנשרו, ובאים מחוויות כישלון, מקבלים הזדמנות להיכנס למעגל חיים נורמטיבי ולשוב מהשוליים למרכז החברה.

טבעי ליוזם

כשאני מהרהרת בזה היום, השאלה איך היה לי כל כך טבעי ליוזם לא באמת קיימת. מהסיבה שכך פעלנו, המנהל וכל הצוות, זאת הייתה האווירה וזה היה היום-יום. בעבודה שלנו עם נערים בסיכון היוזמה החינוכית היא בעצם מחויבת המציאות. בכל יום ובכל שעה אנחנו מתמודדים עם מצבים לא רגילים, הנובעים מקשיים שונים, רגשיים ופדגוגיים, של התלמידים. אנו נדרשים לחפש פתרונות יצירתיים המותאמים לכל תלמיד באופן פרטני. פתרונות אלה הופכים ומתגשמים לאותן יוזמות, והם באים לידי ביטוי, למשל בחומרי למידה, פעילויות חברתיות ומענים פדגוגיים חוץ כיתתיים.

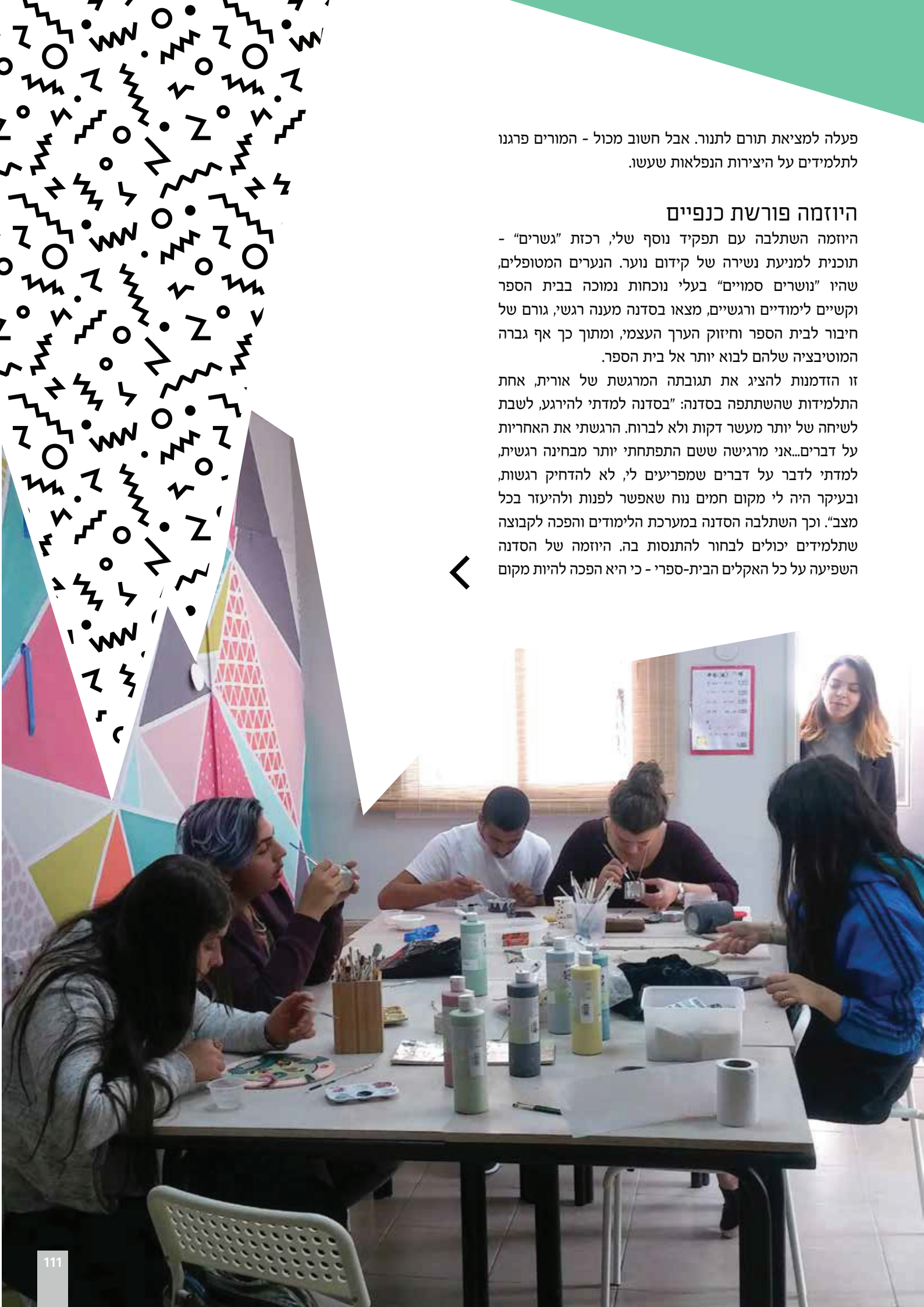
בשיחה עם אחד המורים, בעודי מתלבטת איך להציג לצוות ולתלמידים את היוזמה, הוא שאל אותי שאלה שהייתה מדויקת לי מאוד: "בואי נתחיל בחלום, מה החלום שלך?" הייתי מודעת

פעלה למציאת תורם לתנור. אבל חשוב מכול - המורים פרגנו לתלמידים על היצירות הנפלאות שעשו.

היוזמה פורשת כנפיים

היוזמה השתלבה עם תפקיד נוסף שלי, רכזת "גשרים" - תוכנית למניעת נשירה של קידום נוער. הנערים המטופלים, שהיו "נושרים סמויים" בעלי נוכחות נמוכה בבית הספר וקשיים לימודיים ורגשיים, מצאו בסדנה מענה רגשי, גורם של חיבור לבית הספר וחיוק הערך העצמי, ומתוך כך אף גברה המוטיבציה שלהם לבוא יותר אל בית הספר.

זו הזדמנות להציג את תגובתה המרגשת של אורית, אחת התלמידות שהשתתפה בסדנה: "בסדנה למדתי להירגע, לשבת לשיחה של יותר מעשר דקות ולא לברוח. הרגשתי את האחריות על דברים...אני מרגישה ששם התפתחתי יותר מבחינה רגשית, למדתי לדבר על דברים שמפריעים לי, לא להדחיק רגשות, ובעיקר היה לי מקום חמים נוח שאפשר לפנות ולהיעזר בכל מצב". וכך השתלבה הסדנה במערכת הלימודים והפכה לקבוצה שתלמידים יכולים לבחור להתנסות בה. היוזמה של הסדנה השפיעה על כל האקלים הבית-ספרי - כי היא הפכה להיות מקום

התלמידים חוו העצמה אישית וחברתית, מתוך כך שהם היו חלק מסדנה שקמה יש מאין, בדומה ליצירות שקמו אל מול עיניהם והם למדו לזהות אותן עם עצמם

נרות זיכרון שהודלקו במסע לפולין ומכירת צלחות פסח.

מודלינג ושפה חדשה בבית הספר

התלמידים הראו כישרונות יוצאי דופן. נכנסה שפה של אמנות לבית הספר ומצאנו דרכים להעשיר אותה הרבה מעבר לסדנה עצמה. כך קידמנו היכרות עם יצירות וסגנונות שונים דרך הרשת, נסיעות לתערוכות קרמיקה והשתתפות עתידית בפסטיבל אמנות ברמלה.

התלמידים למדו על יוזמה והגשמה. הם ראו איך פרויקט צומח - משלב הרעיון והדיבור, דרך התגברות על קשיים, למשהו ממשי - וכל זה כשהם חלק מהעשייה. עצם המודלינג של צוות שחולם ויוזם, מחפש פתרונות בלי להפסיק גם כשאין משאבים ויש כל הסיבות להרים ידיים - הוא מודל שמעניק לתלמידים כוח לחולל ולהוביל שינויים בחיים שלהם. מודל זה נתן לתלמידים כוח ליזום ולהגשים חלומות באופן שלא נשאר רק תאורטי. מודלינג כזה הוא משמעותי ביותר בעיקר לנערים שלפעמים הם שקועים כל כך בהישרדות שלהם, ומתקשים - בגלל מה שהחיים זימנו להם - לנתב את הכוחות הגדולים והכישרונות המופלאים שלהם למקומות של יצירה חדשה והגשמת חלומות.

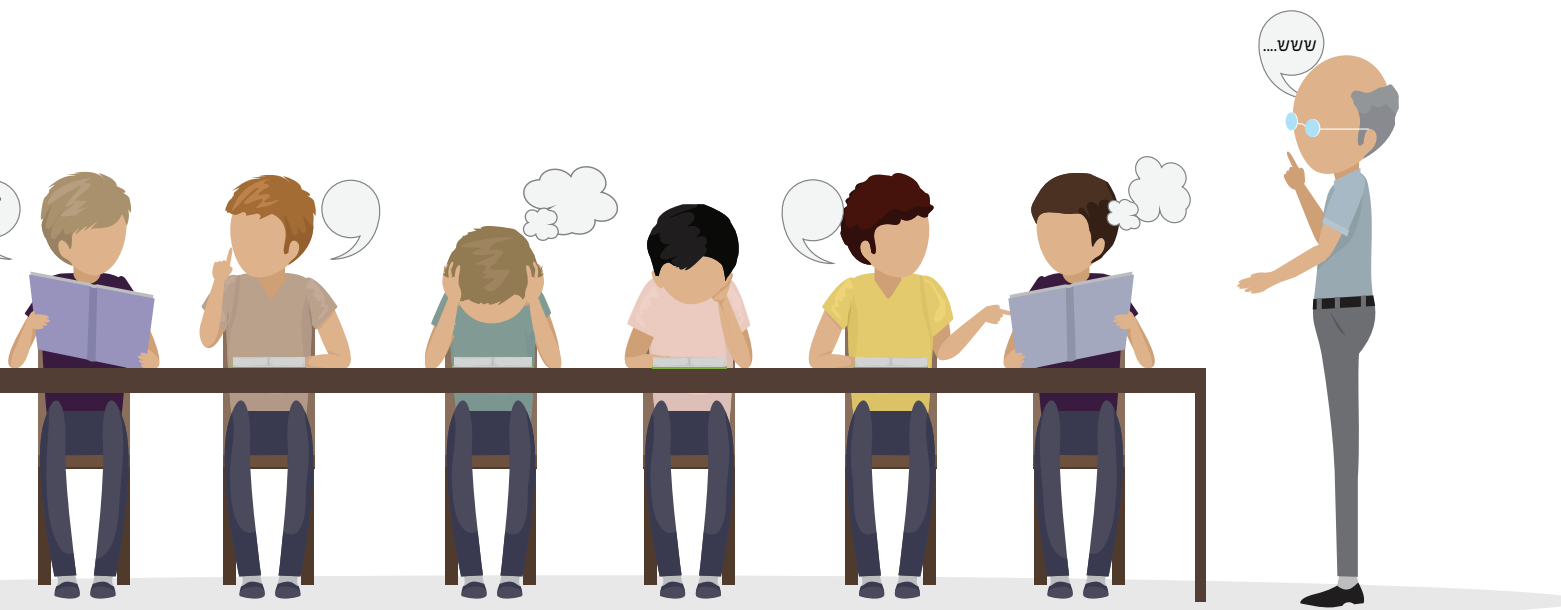
לאורך השנים נוכחתי לדעת עד כמה חשוב שבית הספר, והעומד בראשו, מעודדים ומאפשרים יוזמות של מורים וחשיבה מחוץ לקופסה. עד כמה חשובה האוטונומיה ומתן אמון בעשייה של מורים. הסדנה איננה אי בתוך בית הספר, בית הספר שלנו בנוי כולו מיזמות בכיתה ומחוצה לה.

שנותן מענה לצרכים קיימים, רגשיים, חברתיים והתנהגותיים, של תלמידים ושל קבוצות.

היוזמה התרחבה תוך שהיא ממלאת פונקציות רבות, מתוך חשיבה על שילוב משאבים: שיעורים קבועים במערכת, מרחב וכלי טיפולי רגשי לתלמידי תוכנית "גשרים", שיעורי חברה מגבשים, התנדבויות ומעורבות חברתית, הכנת תוצר אמנותי כהערכה חלופית, שיפור פני בית הספר. אבל גם פונקציה ספונטנית: מחנכים נוהגים להפנות במהלך היום תלמיד שנמצא באי שקט, או עובר משבר, לשעה בסדנה, ובה, דרך העיסוק ביצירה והשיח הרגשי המתקיים, מצליח התלמיד לאסוף כוחות ולשוב לתפקוד.

כשאני חוזרת היום חמש שנים לאחור ושואלת אם הגשמו את החלום, אני מבינה שבהחלט הגשמו וגם הרבה מעבר לכך. התלמידים חוו העצמה אישית וחברתית, מתוך כך שהם היו חלק מסדנה שקמה יש מאין, בדומה ליצירות שקמו אל מול עיניהם והם למדו לזהות אותן עם עצמם. החזון של סדנה יצרנית ומקום עבודה לתלמידים לא הוגשם, אבל נשאר כמטרה לשנים הבאות. בתהליך היצירה למדו התלמידים על עצמם ועל האפשרות לתקן ולהתמיד למרות קשיי הדרך.

התלמידים למדו רבות על נתינה, וזה החל בכך שהם היו עדים לתרומה הנדיבה של משפחתה של עטרה ושל תורם התנור. היצירות שלהם הוגשו כמתנות למשפחה ולאהובים וכתשורות לאורחים. המתנות ניתנו, למשל, לשר החינוך ולצוות החינוכי בסוף שנה. התלמידים לקחו חלק בפעילות התנדבות של יצירה משותפת עם תלמידי בית ספר לילדים עם צרכים מיוחדים,

חינוך פשוט

פשוט לעבוד אחרת

גישה אחרת לחיים בכלל ולחינוך בפרט

"ופשוטים

הדברים וחיים

ומותר במ לנגוע

ומותר לאהוב..."

(לאה גולדברג)

ונשתכחה במהירות כבר באחד בספטמבר. האם אין פתרון פשוט בחינוך שיכול גם להצליח?
התשובה היא - יש. יש פתרון פשוט בחינוך, אך אנו נשאבים לעבוד בשיטות ישנות ובכך להתרחק מהפתרון הפשוט. חינוך פשוט מציע דרך להתמיד בחינוך התלמידים בדרך הפשוטה. היחס בין מורה לתלמיד יכול להתחבר בפשטות, כמו משחק הרכבה הנבנה על ידי ילד בן ארבע. אם רק נחבר נכון את החלקים...
לדעת, שינוי הגישה בחינוך יביא לכך שלא נצטרך להתמודד עם בעיות רבות ומסובכות. אסביר זאת באמצעות דוגמה: אם נזרע זרע של מלפפון, לא נצטרך להשקיע הרבה מאמץ כדי שיצמח מלפפון, אך אם נזרע זרע של גזר, גם אם נשקיע בכך מאמץ רב, הגזר לא יהפוך למלפפון. כלומר, יש לשנות את הגישה, ולא להיות עסוקים בפתרון לבעיה שיצרנו.

ברצוני להציג לפניכם גישה חינוכית חדשנית ומעניינת שפותחה יחד עם התלמידים - גישת החינוך הפשוט. הגישה טוענת כי לכל בעיה יש לפחות פתרון אחד פשוט. במקום להשקיע זמן רב בפתרון המסובך, יש להקדיש את הזמן לחיפוש אחר הפתרון הפשוט. כאדם שעוסק בהוראה למעלה מחמש עשרה שנה, שאלתי את עצמי, פעמים רבות, מה גורם לכך שאנו משקיעים מאמץ רב כל כך בחיפוש אחר פתרונות ושיטות בחינוך. מה גורם לכך שבעוד אנו מפתחים כה הרבה שיטות, ככל שמגלים גישות רבות יותר, כך הבעיות בחינוך גדלות יחד איתן?! כמורה תמים, התלהבתי בכל שנה מחדש כאשר שמעתי הרצאות, בימי ההיערכות, על שיטות הוראה חדשות. הופתעתי עוד יותר כאשר התלהבות שהייתה למורים בזמן ההרצאה

סיפור פשוט

המסקנה שלי הייתה פשוטה - אם נציג את הדברים בצורה הפשוטה שלהם, ימצא הפתרון הפשוט שנוכל לעבוד בו יחד. הפתרון המסובך שניסיתי במשך תקופה ארוכה איפשר לתלמידים להשקיע את כל ההתמודדות במריבות עם המורה על דברים שונים, ולא לחשוב לרגע מה הדבר הפשוט שעליהם לעשות. למעשה, אני הוא שאפשרתי להם להתווכח ולברוח מהבעיה העיקרית.

דוגמה נוספת הממחישה את הגישה: במהלך שיעור הוציא אחד התלמידים טלפון, שיחק בו והפריע לי להעביר את השיעור. ביקשתי ממנו שיצא מהכיתה עם הטלפון. הוא השיב מיד: "גם זה שלידי התעסק בטלפון, ובכלל - זה לא הפריע..." באותו רגע רציתי להמשיך כמו בגישה הישנה: להתחיל להתווכח מי צודק, להעניש, לשלוח למנהל. אבל אז עצרתי ואמרתי לו: "תשמע, אני באמת לא יודע מי צודק. זה שאני המורה שלך - זה באמת לא אומר שאני צודק או חכם יותר ממך, אבל ככה אני יודע ללמד. ייתכן שאני טועה, ובכל זאת אני מבקש שתכבד את זה". לא אשכח את העיניים הגדולות שנפתחו אז, ואת המילים שיצאו מפיו: "אף פעם לא דיברו אליי כך..." הוא קם ויצא. לי הוא נתן כוח להמשיך לפתח את התוכנית. המסקנה שלי הייתה פשוטה: הסמכות שלי כמורה לא אומרת שאני צודק או חכם, אלא מאפשרת לי לבקש שיתחשבו בשיקול דעתי.

פשוט יחד

מדהים לראות כיצד נבנתה שיטה זו במהלך חמש השנים האחרונות יחד עם התלמידים, ואף הסמל / לוגו של התוכנית נעשה על ידי התלמידים והתלמידות שלי בשנים האחרונות. היו תלמידים שהתאהבו בשיטה והחליטו לעשות עליה סרט, במגמת תקשורת, בשנת הלימודים תשע"ו. בסרט הציגו התלמידים את השינוי שהתחולל ב, המורה שלהם, שעבר שינוי מהשיטה המקובלת לשיטת חינוך פשוט. גם מאמרי זה מובא כאן לעיונכם מהסיבה הפשוטה שתלמידי פנו ואמרו לי: "אתה חייב לפרסם את השיטה הזאת, והלוואי ועוד מורים היו נוהגים ככה..." תאמינו - תיישמו ותופתעו שזה עובד!

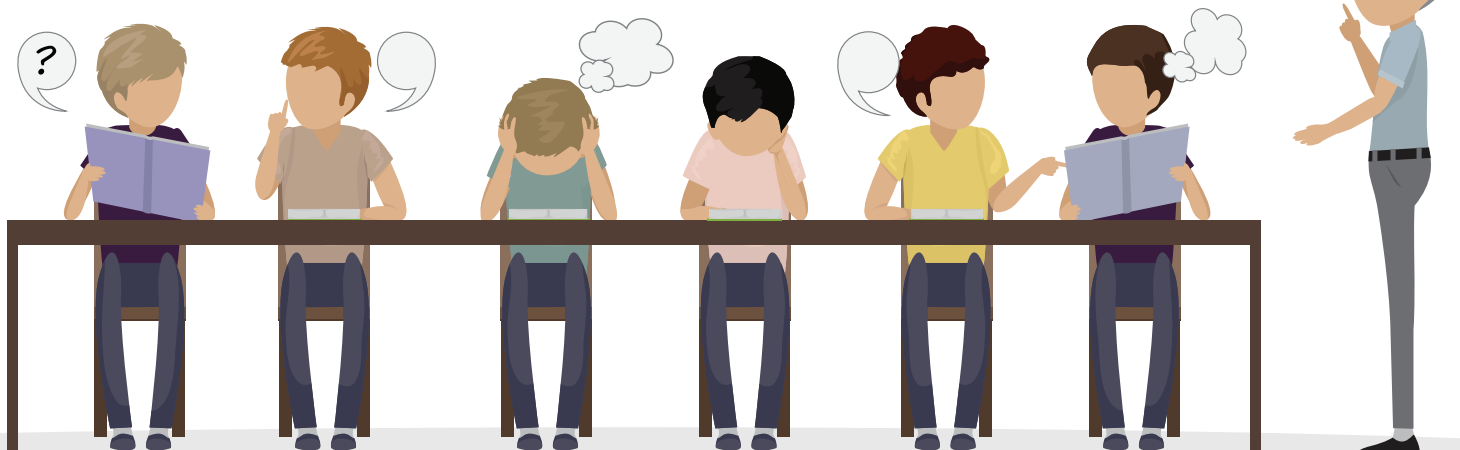
אביא מעט מהדוגמאות המראות כיצד פעלתי בהתאם לגישת "חינוך פשוט": לפני שנים מספר לימדתי כיתה שכל המורים התקשו ללמד בה. המריבות עם התלמידים היו בלתי פוסקות,

האלימות הפיזית והמילולית הייתה מעל ומעבר לכוחות של המורה, המנהל או ההורים. הניסיון להזמין הורים, לשלוח למנהל, להעיר או להעניש - לא הועילו, ולאחר ארבעה חודשים שבהם כמעט לא לימדתי, החלטתי שמיותר לנסות שוב את אותה הדרך שלא צלחה.

זכרתי מה שאמר פעם אדם חכם: "לנסות שוב ושוב את אותו הדבר ולקבל תוצאה דומה - זו הגדרה של אדם 'לא נורמלי'". נכנסתי לכיתה והתיישבתי במקומי, והתכוננתי לראות מה יקרה. רשמתי לעצמי: בעשר הדקות הראשונות - היה רעש ובלגן ואני ישבתי במקומי... לאחר עשר דקות - כמה תלמידים התיישבו ואמרו: "המורה, תתחיל ללמד", ואני ענית: "אני לא יודע ללמד כך, זה לא הצליח כבר ארבעה חודשים".

לאחר עשרים דקות ראיתי סימני לחץ - התלמידים כעסו: "המורה, יש לנו בגרות, אנחנו חייבים להספיק" (ארבעה חודשים לא הייתה להם בגרות???) אמרתי להם שהם צודקים, אבל אני לא יודע לעשות זאת, ניסינו, לא?! לאחר כחצי שעה תלמידים פנו אליי ואמרו שהם ילכו אל המנהל להתלונן!! אמרתי להם: "אתם צודקים, וכך נכון שתעשו, אמנם הצלחתי בעבודתי להגיע להישגים מצוינים בכיתות אחרות, אך פה אני לא מצליח. אולי למנהל יש פתרון..." (כדי שלא יהיה גזל, קיבלתי אישור מראש מהמנהל לעשות ניסיון זה במשך שיעורים מספר).

כך הסתיים השיעור, ולאחר ההפסקה ניגשתי שוב אל הכיתה. כמעט כולם ישבו בשקט, באופן מפתיע, ואני התיישבתי שוב על כיסאי עם הקפה... הפעם הם ביקשו ממני מיד שאתחיל ללמד. השבתי להם בכנות שיש לנו בעיה אמיתית כי בעבר, גם כשהיה שקט בתחילת שיעור, בהמשך היו הפרעות, ואני לא יודע להתמודד עם זה. הם ידעו על מה אני מדבר, והלחץ מצדם רק הלך וגבר... אמנם קיבלתי אישור לבצע את הניסוי במשך שבוע שלם, אך כבר מהשיעור השלישי היה שקט. להפתעתי, מצב זה נמשך עד סוף השנה.

יחידת העילית של המחנכים בישראל!

המרכז ללימודים אקדמיים גאה להציג את סגל המרצים הבכיר ותוכניות הלימוד הטובות ביותר, אשר ינשירו אתכם המורים להיות הדור הבא של המנהיגות החינוכית בישראל.

MA ביעוץ חינוכי

ההרשמה למחזור יוני בלבד!

MA בחינוך בהתמחות חינוך מיוחד

במיקודים:

- שילוב תלמידים עם צרכים מיוחדים-היבטים רב תחומיים
- לקויות למידה ולקויות התפתחותיות מורכבות - היבטים רב תחומיים
- ניהול קוגניציה - הבנת תהליכים ויישומים בחינוך המיוחד
- התמודדות עם בעיות התנהגות על רצף ומגוון הלקויות - היבטים רב תחומיים
- ייחודי: אפשרות הרחבת רישיון ההוראה לחינוך מיוחד, למוסמכי התוכנית

MA בחינוך בהתמחות הגיל הרך

MA בחינוך בהתמחות תקשוב ולמידה

MA בחינוך בהתמחות חינוך חברה ותרבות

MA בחינוך בהתמחות ניהול וארגון מערכות חינוך

במיקודים:

- ניהול בתי ספר
- ניהול מערכות חינוך
- ייעוץ ארגוני בחינוך
- ניהול חדשנות בחינוך

MA בחינוך בהתמחות חינוך סביבתי

הלימודים
מרוכזים
ביום אחד
בשבוע

שת"פ ייחודי עם ארגון המורים!

*חברי הארגון הזכאים למלגת קרן ידע ייהנו ממלגה נוספת בגובה של 3,000 ₪ * המלגה אינה תקפה ליעוץ חינוכי.

בראש בית הספר לחינוך עומד פרופ' דוד חן, אליו מצטרף סגל מרצים מוביל, ביניהם:

• פרופ' עמירם רביב • פרופ' יובל פורטוגלי • פרופ' קניאל שלמה • ד"ר חלי בולס • ד"ר חנה בר-ישי • ד"ר ליהי גת • ד"ר אלון הסגל • ד"ר אהוד חושן • ד"ר עידן פורת • ד"ר בשמת טובין • ד"ר עמיר לוי • ד"ר כרמלה איגל • ד"ר עירית קינן • ד"ר דב אורבך • ד"ר ענת ליבוביץ • ד"ר ניסן לימור • ד"ר ערער ח'ילאד • ד"ר יונה מילר • ד"ר שאפיק מסאלחה • ד"ר ירון סוקולוב • ד"ר אלעד פלד • ד"ר עמוס פליישמן • ד"ר שרה פרמן • ד"ר ג'ודי קוהאן-מס • ד"ר רות הדס • ד"ר שרגא שדה • ד"ר שרה שדה • ד"ר רונית שלו • ד"ר גילה קורץ • ד"ר שמחה גתהון • ד"ר גילה לוי עצמון • ד"ר מסרי חרזאללה אסמהאן • ד"ר רימון אור ענת • ד"ר ריקי יוגב • ד"ר מרלין סמדג'ה • ד"ר לאור נועה • ד"ר מוהאנד מוסטאפה • ד"ר הדס וייס • ד"ר יעקבי טל

החלה ההרשמה למחזורי יוני ואוקטובר 2017!

1-800-40-40-90 | www.mla.ac.il | ההבדל בין תאוריה לקריירה

מורים,
עובדים קשה בשביל הכסף שלכם?

בנק יהב מעריך אתכם

מצטרפים ומקבלים:

חשבון ללא
עמלות עו"ש

הלוואה עד 100,000 ₪
בריבית מצוינת

"פריים" + 1%, עד 10 שנים
אפשרות לדחיית תשלום קן הלוואה בחצי שנה

מסגרת אשראי
בחשבון העו"ש

עד 5,000 ₪ ב"ריבית יהב"

שווק 3.17

בנק יהב-זה הבנק שלך!

אנו לשרותכם ב-45 סניפים ברחבי הארץ

בנק יהב
הכי משתלם בשבילך

פתוח לכולם!

***2617**

כל האמור בפרסום זה, לרבות מתן האשראי, הביטחונות ודמי הטיפול נכון למועד הפרסום וכפוף להוראות הדין, לנהלי ולתנאי הבנק ולאישורו. הבנק רשאי לשנות את התנאים בכל עת. פטור מעמלות עו"ש נפוצות, למפקידי משכורת חודשית של 5,000 ש"ח ומעלה. "ריבית יהב" = 1.05% נכון ל-16/3/17.